

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

4 / 2014

VÁLKA

40,-

Válka je selháním rozumu / Lži, vraždění, kapitál
NATO / Válku válce! / Chomsky o Gaze / Odkaz Mladé Bosny
Ze vzpomínek židovského anarchisty / Kým (ne)jsme / Kazova
Polyamorie a queer anarchismus / Anarquismo es movimiento
Rozhovor o Číně / Tekutý dohled / ABC / VAP / FNB

VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE

OBSAH

- 2 ... Editorial
- 3 ... Kvartál
- 6 ... Subcomandante Galeano: „I jedna oběť nespravedlnosti už je pro nás moc“
- 7 ... Válka
- 8 ... Válka je selháním rozumu
- 11 ... Válku válce!
- 12 ... 15 let v NATO - otevíráme hranice volnému trhu
- 14 ... Noam Chomsky: Pobouření
- 16 ... Lži, vraždění, kapitál
- 19 ... Odkaz Mladé Bosny
- 21 ... Málo anti, zato hodně konfliktní tým
- 22 ... Kým (ne)jsme
- 23 ... Klíčení ještě lepší než doposud
- 24 ... Jak to chodí ve Food not Bombs
- 25 ... Který anarchismus je ten „opravdový“?
- 26 ... Člověk si nebere moc, moc si bere nás
- 27 ... Kazova: svetry přímo od dělníků
- 28 ... Byrokracie s kapitalismem v náručí
- 30 ... Ze vzpomínek židovského anarchisty
- 34 ... Polyamorie a queer anarchismus: Nekonečné možnosti odporu
- 36 ... A3
- 37 ... Recenze

ANARCHISTICKÁ REVUE

EXISTENCE

4 / 2014 (v pořadí 34. číslo)

vydává

Československá anarchistická federace

csaf@csaf.cz

distro@csaf.cz

www.csaf.cz

nakladatelstvi.csaf.cz

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace ČSAF) zakoupit či objednat:

Kamenné obchody:

Infocentrum Salé

(Orebitská 14, Praha 3 - Žižkov; sale.s.cz),

Rekomando

(Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),

Infoshop Pelech

(Čápkova 48, Brno; www.pelech.info),

Café-bar Chilli

(Masarykovo nám. 25, Jihlava),

Klub Futra

(Masarykova třída 1000, Orlová; futra.cz),

Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň).

Internetové distribuce:

xBASTax

(xbastax.cz/produkty/a-b-c-collections),

Papagájův hlasatel (phr.cz),

Chyba crew (chyba.a-punk.cz),

Mirus Levyt (miruslevyt.cz).

Pro zájemce ze Slovenska

doporučujeme objednávat na:

Kontrashop.sk

(kontrashop.sk, kontrashop@riseup.net),

StraightEdge.sk

(www.traight-edge.sk).

EDITORIAL

S potěšením můžeme konstatovat, že úspěšně zakončujeme další ročník anarchistické revue *Existence*. Hlavním tématem posledního letošního čísla je válka. Je nám ale jasné, že takové téma není na několika stránkách možné plně obsáhnout a ani to není naším záměrem.

V úvodním textu oprašujeme anarchistický pohled: solidaritu s oběťmi, revoluční defetismus, pojmy kapitalistické války a míru, antimilitarismus. Právě antimilitaristická tradice je v anarchistickém hnutí velmi bohatá a v dobách, kdy se začíná chraстит zbraněmi, jako je tomu právě teď, je nanejvýš potřeba se k ní vrátet a aplikovat ji na aktuální dění.

Obecnému pojetí války se na stránkách *Existence* věnuje přiblížení knihy Oskara Krejčího na toto téma. Dění na Ukrajině komentuje prohlášení tamních anarchistů „Válku válce!“, jež se vymezuje vůči všem stranám konfliktu v této zemi a na které navazuje glosa o jeho čtyřech rovinách, daných zájmy nacionalistů, tamních oligarchů, velmocí a globálního kapitálu. Noam Chomsky poukazuje na souvislosti izraelských útoků na Gazu a pokrytectví západu v porovnání s reakcí na sestřelení letadla MH17. Text k 15. výročí vstupu České republiky do NATO se zamýšlí nad skutečným smyslem této militaristické aliance po skončení „studené války“ a další článek popisuje pozadí intervence NATO v Libyi v roce 2011, doplněné aktuálnějším pohledem na další vývoj v této zemi.

Na hlavní téma volně navazuje historické ohlédnutí za počátkem první světové války, který souvisel s atentátem na následníka habsburského trůnu rukou mladíka ovlivněného anarchistickými myšlenkami. Co byla zač organizace Mladá Bosna, jakou roli v ní hrál anarchismus a jakou nacionalismus? Historii ne tak vzdálenou přibližuje vyprávění Moše Gončaroka „Ze vzpomínek židovského anarchisty“ o jeho anarchistickém mládí v Sovětském svazu první poloviny osmdesátých let 20. století.

Na stránkách *Existence* naleznete také dva rozhovory. Ten první (přeložený) je s Tomášem Ibáñezem, autorem knihy *Anarquismo es movimiento*, v níž zkoumá přítomnost anarchistických ideálů a principů v naší době, analyzuje oživení anarchismu na počátku 21. století a to, jak anarchismus pronikl do bojů sociálních hnutí. Upozorňuje také na nebezpečí, s nimiž se tato hnutí střetávají, když přistoupí na reformistickou strategii účasti ve volbách. Druhý rozhovor jsme vedli s naším kamarádem Otou

Burešem, který pobývá v Číně. Je tedy zřejmé, že otázky a odpovědi se točí zejména kolem minulých a současných protestů v Číně.

Seznámíme vás s tureckou továrnou Kazova, kterou po jejím krachu převzali pracující pod svou samosprávu, obnovili výrobu svetřů a zapojili se do sítě podobných podniků ve světě. V teoretické rubrice otvíráme téma polyamorie a queer anarchismu, prezentované překladem textu od Susan Song.

V pravidelných aktivistických rubrikách seznamuje Československá anarchistická federace se svým vztahem k různým proudům a rádobyproudům anarchismu a podobně činí v tomto směru mnohem otevřenější Volná komunita VAP. Anarchistický černý kříž se zamýšlí nad účelem a praxí policejních „antikonfliktních“ týmů a aktivista plzeňské skupiny Food not Bomb seznamuje s principy, na nichž kolektivy této iniciativy fungují.

Rubrika Kvartál je tradičním přehledem akcí domácího antiautoritářského hnutí za uplynulý čtvrtrok. Vedle mnoha drobných akcí si zde můžete přečíst o boji Mostecké solidární sítě, aktivitách na podporu squattingu, „návratu“ na ostravské Přednádraží či akcích v rámci Mezinárodního týdne anarchistických vězňů. Ani v tomto čísle nechybí texty posledních tří vydání nástěnných novin A3 - o pietách v Letech, masakru v Gaze a církevních restitucích. Závěr časopisu tvoří recenze na HC/punkové ziny, insurrekcionistický časopis *Revoluční boj* a knihy *Tekutý dohled* a *Ekonomičti disidenti*.

Další ročník *Existence* by měl přinést drobné změny, jež budou mimo jiné souviset s transformací ČSAF, která vydávání tohoto časopisu zaštiťuje, na Anarchistickou federaci. Hodláme však pokračovat v nastavené redakční politice otevřenosti vůči ostatním organizovaným subjektům anarchistického hnutí. Nadále doufáme, že vám bude *Existence* poskytovat zajímavé a inspirující informace, stejně jako podnětné myšlenky.

ENGLISH SUMMARY

This issue of the anarchist revue *Existence* focuses on war as the main topic. However, it is obvious that such a topic cannot be fully covered on just a few pages. The introductory article presents the anarchist point of view: solidarity with the victims, revolutionary defeatism, the concept of capitalist war and peace. Next, a book by Oskar Krejčí is introduced, dealing with the general concept of war. Events in Ukraine are commented on in a declaration by Ukrainian anarchists and in a commentary on the four levels in this conflict. Noam Chomsky points out the relation of the Israeli attacks on Gaza and Western hypocrisy in this matter. An article on the 15th anniversary of the Czech Republic joining NATO ponders the real purpose of this militaristic alliance, yet another article describes the background of NATO intervention in Libya in 2011.

The main topic is followed by a remembrance of the beginning of the WWI, which was connected with assassination of the heir to the Habsburg throne by a young revolutionary influenced by

anarchist ideas. History not so distant is being described in a narrative by Moshe Goncharok "From the Memories of a Jewish Anarchist" about his anarchist youth in the Soviet Union in the 80ies.

Two interviews are to be found on the pages of *Existence* as well. First one with Tomáš Ibáñez, the author of *Anarquismo es movimiento*. The other one with Ota Bureš on the past and contemporary protests in China.

We will introduce a Turkish factory Kazova, which was overtaken by the workers into self-management, and the theoretical column opens the topic of polyamory and queer anarchism.

In the regular sections ČSAF and VAP introduce their attitude towards various streams of anarchism. ABC ponders the purpose of police anti-conflict teams. There is also a page prepared by the FNB activists. The Kvartál column is a traditional review of the events of the local anti-authoritarian movement in the last quarter, and the final part of the magazine consists of reviews of HC/punk zins, the magazine "Revoluční boj" and the books "Tekutý dohled" and "Ekonomičti disidenti".

KVARTÁL

PŘEHLED VEŘEJNÝCH AKTIVIT ŠIRŠÍHO ANTIAUTORITÁŘSKÉHO HNUTÍ ZA UPLYNULÉ TŘI MĚSÍCE OD UZÁVĚRKY PŘEDEŠLÉHO ČÍSLA EXISTENCE. NE VŠECHNY AKCE JSME NAVŠTÍVILI, NĚKTERÉ REPORTY JSOU PROTO ZPROSTŘEDKOVANÉ DLE INFORMACÍ UVEDENÝCH NA WEBECH ANTIAUTORITÁŘSKÝCH SKUPIN A PROJEKTŮ.

NOAM CHOMSKY V OLOMOUCI

Ve středu 4. června do Olomouce zavítal světoznámý filozof, lingvista a anarchista Noam Chomsky. Kino Metropol, kde s ním proběhla veřejná diskuse, bylo i přes tisícikorunové vstupné a nutnost předem se přes internet registrovat plně obsazené. Přítomným návštěvníkům rozdávali před akcí i po ní místní aktivisté a sympatizanti ČSAF programové minimum federace. Na místě byl vyvěšen transparent s nápisem „[WELKAM] NOAM CHOMSKY“, který odkazoval jak na lingvistickou specializaci hosta, tak na jeho anarchistické přesvědčení.

Olomouc

Chomsky odpovídal jak na otázky tazatelů, kteří s ním byli na pódiu, tak na ty z publika. Mluvil mimo jiné o tom, že největším nepřitelem států jsou jejich vlastní obyvatelé, o anexi Krymu Ruskem a podobných aktech v režii západu, o zkratkovitém způsobu komunikace mezi mladými lidmi a jeho kontroverzních důsledcích, o anarchistické společnosti, právech zvířat a o možnostech, které má každý k tomu, aby se zasadil o změnu. Jeho odpovědi byly velmi často prokládány potleskem publika.

DALŠÍ DEBAKL RASISTŮ

Na 7. června nahlásil člen DSSS Petr Borna shromáždění a pochod do Budišova nad Budišovkou. Místní radnice akci sice nejdřív zakázala, ale nakonec souhlasila se změnou trasy. Náckové se jako obvykle pokusili zneužít kriminální či zdánlivě kriminální událost k vyvolání rasové nesnášenlivosti a k protiromskému pochodu. Z jejich strany nic překvapivého.

Okolo 14. hodiny postával na náměstí v Budišově hlouček holých hlav, které se téměř ztráceli v obležení novinářů a tajných fízlů. Nakonec se „dav“ včetně místních sympatizantů z řad „normálních občanů“ rozrostl na nějakých 40 osob. Pro technické problémy s ozvučením toho příliš slyšet nebylo, přesto jsme se mohli dozvědět třeba to, že svolavatel akce - dlouholetý aktivní neonacista - vlastně žádný nácek není, že „pouze miluje svoji zem“. Velkou odezvu neměli, přesto se pár místních, kteří byli v této komedii ochotni zahrát si epizodní roli, vzít na chvíli mikrofon a obohatit nás obohnanými protiromskými „fakty“, našlo. Našli se ale i taci, kteří řekli náckům přímo na náměstí: „Táhnete z Budišova. My máme s Romy dobré vztahy a vás tu nechceme.“

Budišov nad Budišovkou

Našli se i odvážní Romové, kteří přišli říct, co si o tom myslí. Časem jich přibývalo. Jejich projevy hlasitého nesouhlasu musela tlumit policie. Když shromáždění končilo, byl počet nácků a jejich příznivců na jedné straně a počet Romů, které podpořilo několik místních z majority a antifašistických aktivistů, opticky vyrovnaný.

Pochod rasistů byl krátký a mířil k místní ubytovně obývané z větší části Romy. Dlouho ale na sebe nenechala čekat aktivita místních Romů a jejich podporovatelů, kteří okamžitě a spontánně vyrazili jinou cestou přerušit trasu pochodu. Nebýt zásahu policie, zřejmě by byl pokus nenásilně zablockovat trasu pochodu i úspěšný. Ta ale blokující vytlačila mimo silnici. Přesto lze za částečný úspěch považovat to, že náckové museli změnit trasu a k ubytovně se nedostali. Navíc jejich pochod z náměstí nikam a zase zpátky následovala celou dobu spontánní antifašistická demonstrace, přerušovaná jejich skandování a zesměšňována je (nutno poznamenat, že někdy i dost vulgárně).

DEMONSTRATIVNÍ OBSAZENÍ DOMU V CENTRU PRAHY

V sobotu 7. června večer skupina aktivistů ze squatterské iniciativy Obsad' a žij obsadila prázdný dům v Hálově ulici č. 7, aby touto protestní formou upozornila na čachrování s prázdnými domy.

Do nepoužívaného domu vniklo sedm lidí, kteří vyzdobili okna nafukovacími balonky a vyvěsili transparenty s hesly „Stejný majitel = stejný osud“ či „Všechno pro všechny“. Na fasádu domu byly promítány texty, které poukazovaly na obrovský počet prázdných domů, špatnou bytovou politiku, spekulace a na roli policie při ochraně zájmů spekulantů.

Praha

Policie, která dům zanedlouho vyklidila a squaty vyvedla, provedla zásah bez vědomí majitele domu, protože jak sama přiznala, v době zásahu nevěděla, komu dům patří a jaký vztah k domu mají lidé uvnitř. Přestože policie tvrdí, že jednala na základě volání na tísňovou linku, které obdržela kolem deváté hodiny, na místě zasahovala už téměř o hodinu dříve. Jako důvod jí stačila skutečnost, že squateři svoji akci veřejně deklarovali a na dům vyvěsili transparenty. Po vyklizení domu navíc policie odstranila i transparenty, které kritizovaly spekulantské praktiky s nemovitostmi.

„Policie opět jednala jako soukromá ochranka spekulantských firem. Iniciativním odstraněním transparentů k tomu ještě přidala úklidové služby,“ řekla jedna z aktivistek iniciativy Obsad' a žij. „To, že policie okamžitě vyklízí obsazené domy spekulantů a odstraňuje transparenty, chápeme jako její snahu zamezit zviditelnění problému a umlčet veřejnou diskusi o spekulantských praktikách s nemovitostmi“

v Praze,“ dodala a položila řečnickou otázku: „Jedná Policie ČR ve veřejném zájmu, nebo v zájmu mafiánského kapitalismu?“

POPRAVA PREZIDENTA FIFA

Během mezinárodního mistrovství ve fotbale probíhaly jak v Brazílii, tak i na dalších místech světa protesty proti tomuto podniku v režii fotbalové asociace FIFA. I v Praze se konala jedna taková akce.

Dvanáctého června, tedy v den zahájení MS v Brazílii, proběhl před brazilskou ambasádou protestní a solidární happening. Pod jejími okny byl luky a šipy symbolicky popraven prezident FIFA, jeho tělo pak zůstalo ležet na chodníku před ambasádou.

Okolnosti pořádání fotbalového šampionátu se nesou v typickém kapitalistickém duchu: po nás potopa. Stovky tisíc lidí byly odsunuty, aby jejich chudoba nenarušovala „svátek sportu“, miliardy dolarů, které se nedostávají v sociální sféře, skončily v kapsách fotbalové asociace. A miliony diváků hltaly přenosy zápasů, aniž by věděly, že mimo záběry kamer teče krev.

Praha

POCTA ATENTÁTNÍKŮM

Večer v úterý 17. června si několik antifašistů a antifašistek již tradičně připomnělo výročí posledního boje výsadkářů, kteří provedli atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha. Sešli se v Praze u chrámu sv. Cyrila a Metoděje, kde byl tento boj sveden. Na místě položili květiny a zapálili několik svíček. Stejně jako v předchozích letech neopomněli ani skutečnost, že s činem atentátníků byli provázáni i další lidé, kteří se protivili protektorátnímu režimu a nacistickým okupantům, a to tím, že parašutisty podporovali, pomáhali jim nebo je ukrývali. A jako v každém boji i oni často zaplatili za svou odvahu vlastním životem a životy svých nejbližších. Nezapomeneme!

BITVA O MILADU

V neděli 29. června si 100 až 150 lidí připomnělo páté výročí násilné evikce squatu Milada v pražské Troji. Podpořit atmosféru akce nazvané „Bitva o Miladu“ přijela masivně a zcela ze své iniciativy Policie ČR s vlastní performancí, která spočívala v obležení chátrající vily,

Praha

blokování hřiště a perlustraci studentů směřujících na koleje v sousedství Milady.

Na programu byl fotbal mezi kapkami deště, grilování a popíjení pívka. Pod mostem u kolejí probíhala vystoupení anarchofolkových písničkářů a promítal se dokumentární film, který ten samý den běžel v České televizi v cyklu Nedej se. Po něm následovalo divadelní představení „Rekonstrukce bitvy o Miladu“, které bylo co do počtu dobře obsazené a doplněné kvalitními kulisami, převleky i zvláštními efekty.

Celá akce proběhla v příjemné atmosféře, nebyť opakovaných bitek mezi psy, které nechávaly jejich nezodpovědné majitele chladnými, což nepřímo vyústilo ve zranění jednoho člověka.

Most

AKCE MOSTECKÉ SOLIDÁRNÍ SÍTĚ

Ve dnech 8. a 9. července zorganizovala Mostecká solidární síť (MSS) dva protesty na mosteckém magistrátu. Akce byly dalším krokem v kampani, která reaguje na úřední šikanu sedmiletého Jakuba, již se dopustila referentka Romana Vojtová. Předchozími kroky MSS bylo kolektivní předání dopisu a dvojzajazná výzva k odeslání protestních e-mailů.

Romana Vojtová pracuje na mosteckém magistrátu, kde se zabývá sociálně-právní ochranou dětí. Právě proto byly protesty směřovány sem. Jejich cílem bylo informovat o sporu další lidi, apelovat na ně, ať podpoří snahu MSS a zvýší tím šanci, že úřednice přizná pochybení a sjedná nápravu.

Během protestů se rozdávaly informační letáky, jak úřednicím v kancelářích, tak osobám, které úřad právě navštívily. O probíhající akcích se MSS snažila Romanu Vojtovou informovat osobně. Ta však nechtěla komunikovat a v úředních hodinách odmítla otevřít dveře své kanceláře. Místo toho povolala místní policejní hlídku a aktivisté živě obvinila, že ji prý ohrožovali. Tato snaha o zastrašení se minula účinkem a další kroky kampaně budou následovat.

SVOBODU PRO JOELA!

Anarchisté v České Třebové se rozhodli připojit k výzvě volné komunity VAP k opakovaným projevům solidarity s vězněným stockholmským antifašistou Joelem Almgrenem. Na jeden z místních mostů vyvěsili transparent s nápisem „Free Joel“. V Praze aktivisté VAP pověsili podobný transparent, doplněný jen o heslo „Antifašismus není zločin“.

15. prosince loňského roku uspořádali obyvatelé stockholmské čtvrti Kärntorp protirasistickou demonstraci, která byla brutálně napadena

tupou náckou, ozbrojených noží a tyčemi. Místní antifašisté se snažili bránit antirasistický průvod, ve kterém byly i děti. Jeden z nich byl o pár dní později zatčen. O týden později proběhla ve čtvrti Kärntorp jedna z největších antifašistických demonstrací moderního Švédska, na které se sešlo okolo dvaceti tisíc lidí. Joel Almgren byl 8. července odsouzen soudem druhého stupně za pokus o vraždu na pět let a šest měsíců nepodmíněně.

CARLO, NEZAPOMENEŤ!

20. července jsme si připomněli tragickou smrt anarchisty Carla Giulianiho, který byl před třinácti lety během protestů proti summitu nejbohatších zemí G8 v italském Janově zastřelen dvěma ranami do hrudi policistou Maitem Placnicou a následně přejel policejním autem. Jeho smrt byla jen špičkou ledovce policejní brutality během summitu.

Na Carlovu památku vyvěsili v Praze aktivisté VAP vzpomínkový transparent s nápisem „Nezapomeneme. Carlo Giuliani - jeden z nás“.

Praha

PROTI MASAKRU V GAZE

Na to, jak izraelská armáda masakruje obyvatele hustě osídlené oblasti Gaza a útočí i na školy a nemocnice, zareagovali také anarchisté a anarchistky. Ti opakovaně odsuzují projevy zvláště diskriminačního režimu vůči obyvatelům „druhé kategorie“, jimiž jsou pro izraelskou vládu a armádu palestínští pracující. Stejně tak podporují snahu mnoha Izraelců a Palestinců o mírové soužití.

Svůj postoj dali anarchisté v těchto tragických dnech najevo různými způsoby. Například vyvěšením transparentů v Praze a Hradci Králové či výlepem tematického čísla nástěnných novin A3. Jiní se zas zúčastnili protestních shromáždění pořádaných v Praze a Brně místní pobočkou International Solidarity Movement (ISM), která se zaměřuje zejména na podporu palestýnských mírových aktivit.

Hradec Králové

SOLIDARITA S VÍDEŇSKÝM SQUATEM

Členové a členky ČSAF v Pardubicích vyjádřili v úterý 29. července solidaritu se squatery, kteří tou dobou čelili masivnímu útoku obrovského množství policistů a policejní techniky ve vídeňském squatu Pizzeria Anarchia. Učinili tak vyvěšením transparentu s nápisem „Solidarita s Pizzeria Anarchia“.

Jeden z aktivistů k tomu prohlásil: „Když tu byl nedávno na návštěvě Noam Chomsky, řekl, že největším nepřítelem vlád jsou jejich vlastní obyvatelé. Děni ve Vídni je toho jedním z příkladů: neadekvátní nasazení policejních sil

Pardubice

proti nepočetné skupince squaterů kvůli prosazení zájmu spekulantů s nemovitostmi, jejichž běžnou praxí je šikana nepohodlných nájemníků. Stát praktickými kroky jasně ukazuje, že již ze své podstaty stojí na straně kapitálu, nikoliv na straně svých obyvatel.“

PO DVOU LETECH NA PŘEDNÁDRAŽÍ

V sobotu 2. srpna 2014 znovu ožilo na pár hodin ostravské Přednádraží akcí avizovanou jako otevřené setkání. Událost s mottem „Bydlení není privilegium, ale univerzální právo“ měla charakter vzpomínkové akce. Právě před dvěma lety byl totiž místním obyvatelům oznámen nemilosrdný verdikt o čtyřiařicetihodinové lhůtě na vystěhování. Tehdy také začal statečný a nerovný souboj obyvatel s úřední zvláštností, těžkými životními a hygienickými podmínkami i nepochopením a lhostejností ze strany (nejen) většinové společnosti.

Hlavním pořadatelem sobotní akce byla nezisková organizace Vzájemné soužití. Program začal v 17 hodin. Imrich Horvát, bývalý obyvatel Přednádraží a v současnosti aktivista, se brilantním způsobem chopil úlohy moderátora. Na improvizovaném pódiu i pod pódiem vystoupili taneční soubory, místní zpěváci nebo např. romský hiphoper. Bylo připraveno občerstvení běžné i veganské (o to veganské se postarala místní skupina FNB). Aktivisté za nadšené spolupráce místních dětí vyzdobili prázdné rozpadající se domy tematickými transparenty.

Součástí bohatého programu byla i panelová diskuse za účasti aktivistů Ondřeje Slačálka, Kumara Wishwanathana, Imry Horváta, Ondřeje Marka a bývalého majitele domu na Přednádraží Oldřicha Roztočila. Několikrát byla připomenuta úloha Jakuba Poláka, který se v této kauze intenzivně angažoval. Jeho památku společně s památkou několika obyvatel Přednádraží si účastníci připomněli symbolickou minutou ticha.

Od 22 hodin se promítal film *Cesta ven*, který se i na Přednádraží natáčel a v němž si několik místních obyvatel zahrálo menší role. Film byl vhodně vybrán i vzhledem ke svému tématu. Nezbyvá než si povzdechnout, že realita bývá dokonce ještě drsnější, než jak ji film (na české poměry) nebývale věrně a objektivně zobrazil.

Jedním ze záměrů akce bylo vydržet na místě přes půlnoc a připomenout si i tímto způsobem počátek odporu místních, kteří se před dvěma lety odmítli vystěhovat. Záměr přes mírně prodlážené řady účastníků, jichž se odpoledne sešlo na tři sta a překvapili tak i samotné pořadatele, vyšel.

Připomeňme, že stavební úřad už nejméně od roku 2007 věděl o špatném stavu budov na Přednádraží, a možná i proto byly domy v roce 2010 prodány soukromníkovi. Před dvěma lety začala zejména nefunkční kanalizace ohrožovat

Ostrava

zdraví a život zdejších obyvatel. Odpovědní úředníci se začali své odpovědnosti hbitě zbavovat - vodoprávní úřad například prohlásil, že není v jeho možnostech „*vědět o veškeré kanalizaci nacházející se na území města, neboť se jedná o podzemní stavby*“. Podobně lišácké vysvětlení by se jistě našlo i pro skutečnost, že na Přednádraží nebylo například nikdy zřízeno veřejné osvětlení. Ovšem jak připomněl 2. srpna na oživlém Přednádraží Ondřej Slačka: „*Zvůli úředníků a tušenými temnými zájmy v pozadí se Přednádraží neliší od mnoha jiných situací v tomto státě.*“

ANARCHISTICKÝ TÁBOR 2014

Během letních prázdnin proběhl již podesáté anarchistický tábor, a to za hojně účasti dětí i dospělých. Všichni účastníci se mohli podílet na organizaci a chodu tábora. Každodenní praxe přirozeně probíhala na principech spolupráce, vzájemné pomoci a dobrovolné participace.

Program zahrnoval různorodou škálu aktivit. V úvodu tábora si účastníci prošli „stezkou mladého revolucionáře“, která nabízela různé disciplíny na několika stanovištích (např. hod do dálky, hod na cíl, šplh na laně, skok přes švihadlo nebo střelba z praku). Následující den vyplnil projekt s názvem „Škola podle nás“, jehož hlavní myšlenkou byla spolupráce ve skupině a diskuse nad tím, jak by škola mohla vypadat. Dopoledne proběhla stavba modelu školy z přírodnin, v odpolední části programu to byl land art a nácvik divadelní scénky. V dalších dnech jsme vyrazili na výlet do blízkého okolí tábořiště, slunečné počasí nás vytáhlo k rybníku, uspořádali jsme tradiční táborovou stezku odvahy. Nechyběla ani lanová dráha mezi strohy a průběžně probíhající tvořivé činnosti všeho druhu. Každý večer se konal táborový oheň, u kterého se vytvořil prostor pro diskuse nad nejrůznějšími tématy.

PODPORA PRAGUE PRIDE

Několik desítek anarchistů a anarchistek podpořilo v sobotu 16. srpna tradiční pochod, jímž byl zakončen týdenní festival Prague Pride, který se snaží upozorňovat na existenci a práva lidí, kteří neodpovídají heteronormativním představám o sexuální životě. Pochodu se zúčastnilo 15-20 tisíc lidí - gayů, leseb, bisexuálů, trans lidí a dalších, včetně množství heterosexuálů, kterým jsou cizí předsudky a nemají potřebu nikomu vnucovat svou vlastní sexuální orientaci jako jedinou přijatelnou.

Anarchisté byli ale přítomni i z jiného důvodu. Několic skupin se pohybovalo v rámci průvodu i mimo něj a bylo připraveno zasáhnout v případě napadení pochodu jeho odpůrci. Toho však nebylo třeba. Odpůrců se sešlo směšně málo. Několik náboženských fanatiků, klerofašistů a neonacistů působilo vskutku groteskně, stejně jako jejich počínání. Jeden neonacista se dokonce pokusil napadnout jednoho z příchozích kvůli jeho homosexuální orientaci, poněkud se ale přepočítal a napadený ho duchapřítomně zpacifikoval pepřovým sprejem. Jestliže bylo snahou oněch různých ultrapraviců zastrašit účastníky pochodu, dočkali se spíše opačného efektu. Pro mnohé kolemjdoucí se totiž sami stali terčem posměchu a celkově tvořili svou bigotností a omezeností krásný kontrast s radostí a otevřeností duhového pochodu.

MSS POKRAČUJE VE SPORU

Na předchozí straně jsme informovali o prvních akcích Mostecké solidární sítě (MSS) ve sporu ohledně úřední šikany dítěte v Mostě. Po nich následovalo několik podobných. Aktivisté MSS se při nich vždy snažili kontaktovat přímo

úředníci Romanu Vojtovou. Pokaždé se však setkali s arogancí z její strany a snahami o zastrašení přivoláním policejní hlídky.

Dne 7. 8. zaslala MSS Vojtové dopis s návrhem na realizaci schůzky s matkou sedmiletého Jakuba a dvěma dalšími osobami ze solidární sítě. Cílem schůzky mělo být vyjasnění stanoviska všech stran sporu a pokus dojit k řešení. Bez odpovědi.

V pondělí 18. 8. ji tedy aktivisté MSS opět navštívili v kanceláři. S odmítavým postojem je poslala za svou nadřízenou, ani ta však neměla pro návrh schůzky pochopení. Následovala malá porada a za pár minut začal další kolektivní protest. Tentokrát s velkým transparentem a přímo pod okny kanceláře Romany Vojtové. Výrazným hlukem sirény se podařilo upoutat pozornost, a to nejen Vojtové, ale i ostatních osob na magistrátu. Kolemjdoucím byly rozdávány letáky a vysvětlován důvod protestu.

Přivolaná policejní hlídka se opět snažila protest znepříjemnit. K tomu MSS konstatovala „*Už jsme zvyklí na to, že obtěžující policie provází každý druh protestu, při kterém se lidé ozvou, aby se postavili za svá práva. Ani tentokrát nám přítomnost policie nezabránila protest realizovat podle našeho plánu. Dokud nedosáhneme stanovených cílů, naše akce budou pokračovat.*“

VEGANSKÉ HODY

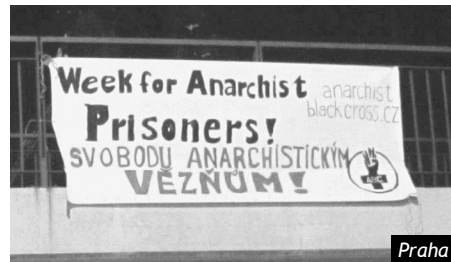
Svůj kulinářský um na louce před Café Na půl cesty v Praze prezentovalo v sobotu 23. srpna mnoho skupin a jednotlivců, napočítali byste tu na tučet kuchyní. Nešlo o první akci tohoto druhu, která se na tomto místě odehrála, a lze doufat, že pražské Veganské hody si coby zdola organizovaná DIY veganská aktivita vytvoří vlastní tradici.

Vedle ochutnávky barevných dortů, hutných omáček, zlatavých placek a křehkých sušenek si návštěvníci mohli poslechnout koncert Kung-fu Girlz, Oi Oi Piratoí a Potmě. Společný stánek tu v družné náladě vytvořili anarchisté a anarchistky z ČSAF a Volné komunity VAP a aktivisté INR. Bohatá veganská krmě tohoto stánku se přetlačovala s anarchistickými tiskovinami, které mezi cukrovinkami a pochutinami občas vyvolaly podiv. „*K čemu tohle tady?*“ ptala se s plnou pusou starší paní hledíc na pult s literaturou. A než polkla, odnášela si letáky propagující anarchistické myšlenky spolu s výtiskem zpravodaje Zdola. Jídlo v anarchistickém stánku bylo k dispozici za zcela dobrovolný příspěvek a výtěžek byl následně rozdělen mezi několik konkrétních anarchistických aktivit.

TÝDEN PRO ANARCHISTICKÉ VĚZNĚ

Ve dnech 23. až 30. srpna se letos poprvé uskutečnil Mezinárodní týden anarchistických vězňů. Zapojili se do něj také anarchisté a anarchistky v Česku.

Třídvacátý srpen byl zvolen na paměť oběti justiční vraždy, kterou se proslavila americká „spravedlnost“, když 23. srpna 1927, sedm let od zatčení, popravila dva anarchisty italského původu za jejich politické přesvědčení. Jmeno-

vali se Nicola Sacco a Bartolomeo Vanzetti. Od chvíle, kdy byli odsouzeni za zločin, který nespáchali, probíhaly po celém světě protesty proti procesu, který byl de facto politický.

K vyhlášení Mezinárodního týdne anarchistických vězňů došlo při internacionálním setkání několika skupin Anarchistického černého kříže (ABC) v létě 2013. U nás se k této iniciativě přihlásily vedle místního ABC také Československá anarchistická federace (ČSAF), Antifašistická akce (AFA) a Volná komunita VAP a výzvu dál šířily. Článek o anarchistických vězňích se objevil také na *Deníku Referendum*, a ČSAF přinesla na svém webu text připomínající popravu Sacca a Vanzettiho.

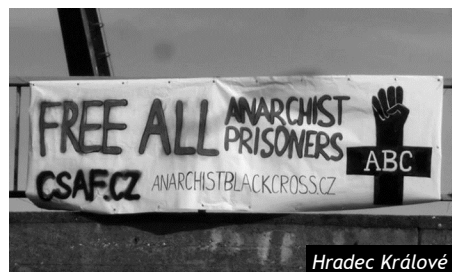
ČSAF při této příležitosti také připravila několik plakátů, které představovaly činnost ABC, přinesly dílčí seznam aktivistů vězněných ve Spojených státech a stručné portréty kamarádů, kteří se nacházejí za mřížemi běloruských věznic. Běloruský ABC dokonce na plakát o jejich vězněných krajanech reagoval poděkováním za projevenou solidaritu.

Příprava plakátů se ukázala jako velmi dobrý krok, jelikož zájemci, kteří se chtěli přidat k akčnímu týdnu, tak měli po ruce nějaký materiál, jež mohli sami dál šířit. Vedle plakátů byly hojně šířeny také samolepky vydané Anarchistickým černým křížem.

Následující přehled o proběhlých akcích v rámci Mezinárodního týdne anarchistických vězňů ukazuje tu část aktivit, o nichž jsme získali informace. Aktivně se zapojili zejména anarchisté Volné komunity VAP a některé místní skupiny ČSAF.

Volná komunita VAP informovala na svém blogu: „*Pokusili jsme se našim vězněným kamarádům a kamarádkám vyjádřit solidaritu zintenzivněním korespondence (psaní dopisů a posílání balíčků). Vylepili jsme stovky letáků a nálepek. Proběhlo veřejné promítání filmu o osudu Sacca a Vanzettiho, výlepy v městech, u věznic, soudních budov, a dokonce i v jedné policejní službě. I když poslední týden v srpnu není bohužel zrovna optimální k šíření aktivit, snad Mezinárodní týden anarchistických vězňů splnil svůj účel. Připomenul nezbytnost solidarity nejenom pro vězněné kamarádky a kamarády, ale pro hnutí jako takové.*“

Plakáty na podporu anarchistických vězňů byly vylepeny v Opavě a Ostravě. V Hradci Králové se uskutečnilo promítání Montaldova filmu *Sacco a Vanzetti* a byl vyvěšen transparent s výzvou k osvobození všech anarchistických vězňů. Výlet letáků proběhl v Hradci Králové, Javorníci, Rokytnici v Orlických horách a Jaroslavi. V Pardubicích byl vyvěšen transparent s nápisem „Free all anarchist prisoners“

a došlo i na výlep samolepek ABC. Samolepkami ABC bylo vyzdobeno také Ústí nad Orlicí a v Jičíně byl pověšen přes silnici R35 transparent. Skupina CRAF nás informovala o výlepu plakátů v České Třebové. V Ústí nad Labem byl dle komuniké podepsaného „Proletářská solidarita“ poškozen policejní vůz jako symbolická podpora ve světě vězňených anarchistů.

Vlna solidarity s vězňenými anarchisty a anarchistkami se přehnala celým světem a s potěšením můžeme konstatovat, že se nevyhnula ani některým městům u nás.

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše (či jinde v této *Existenci*) zmíněných proběhly v uplynulém čtvrtroce (cca do 15. září) ještě další akce, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se pokusili o jejich přehled, i když s vědomím toho, že nejde zdaleka o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse: Otevřené setkání k sousedské slavnosti (22. 6., Most); Večer pro A-kontra aneb Jak jsme budovali anarchismus v devadesátkách (25. 6., Praha); Otevřené aktivistické setkání (29. 6., Most); FIFA (7. 7., Praha); Aktuálně ze Španělska (22. 7., Praha); Komunitní centrum Ateneo (7. 8., Brno); 9. 8. Sereď; Mistrovství světa v Brazílii (26. 8., Praha).

Za zvláštní zmínku stojí přednáškový stan na Fluff festu, který se konal 25. - 27. 7. v Rokycanech. Proběhly tu přednášky a workshopy o zachraňování hospodářských zvířat, o ochraně oceánů, o technologiích sledování, o sebeobraně, o komunikaci, o etice DIY či o komunitním centru Ateneo.

Benefiční akce (koncerty, večery): 29. 7. pro Anarchistický černý kříž (Praha); 5. 9. pro Infocentrum Salé (Praha); 13. 9. pro Food not Bombs - Plzeň (Plzeň).

Promítací večery: Praha (4x); Most (2x); Hradec Králové (1x); Plzeň (1x).

Ostatní akce: Pravidelné či příležitostné rozdávání jídla potřebným kolektivy anarchistické iniciativy FNB v Praze, Mostě, Plzni, Ústí nad Labem, Karlových Varech, Děčíně, Hradci Králové, Liberci, Banské Bystrici a dalších městech (nutno podotknout, že přes prázdniny mnohé kolektivy FNB zpravidla přerušují svou činnost). Komunitní večery v infocentru Salé. Recyklační hrátky, dětská odpoledne, bezpečnostní zóny, herní večery a další pravidelné či příležitostné akce v mosteckém komunitním centru Ateneo. Vedle toho kolektiv Atenea uspořádal 28. června již druhou Sousedskou slavnost, akci určenou zejména pro lidi z okolí komunitního centra s bohatým celodenním programem. Bezpečnostní zóny proběhly také v Praze (30. srpna) a Plzni (13. září).

ANARCHISTICKÝ ZPRAVODAJ

ZDOLA

vydává Československá anarchistická federace

Na podzim vychází osmé číslo zpravodaje *Zdola*, jehož tématem je komunální politika. Úvodní článek „Komunální tragédie“ se zabývá systémovými nedostatky komunální politiky v kapitalismu a zastupitelského principu na nejnižší úrovni. Ty se vyznačují absencí kontroly společnosti nad „svými zastupiteli“, což utváří živnou půdu pro korupci. Text se dále věnuje fenoménu komunální politiky poslední doby, a to budování kariéry na zádech chudiny, který odstartovali Čunek, Řápková a Janáčková. Článek „Na radnicích (pro sebe) dělají, co můžou“ komentuje kauzy připomínající úryvky z *Kroniky města Kocourkova*. Podíváme se na ochranu přírody za pomoci betonu ve Frýdku-Místku a boj proti vodním krysám v Hradci Králové. Další text se zabývá novým občanským zákoníkem, konkrétně paragrafem 2923 (škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi). V 8. čísle *Zdola* najdete i ohlédnutí za nepokojy v americkém Fergusonu, kde nejmocnější policie světa svádí boj s místní chudinou, jejíž řady se za poslední roky v důsledku uplatňování „úsporné agendy“ rapidně rozrostly. Nechybí ani rubriky Bleskovky a Ochutnávka z aktuální nabídky Nakladatelství ČSAF.

SUBCOMANDANTE GALEANO:

„JEDNA OBĚŤ NESPRAVEDLNOSTI UŽ JE PRO NÁS MOC“

DEVÁTÉHO SRPNA USPOŘÁDALO VEDENÍ ZAPATISTŮ TISKOVOU KONFERENCI PRO NEZÁVISLÁ MENŠINOVÁ MÉDIA. BYLA TO PRVNÍ TISKOVKA OD DOBY SYMBOLICKÉ „SMRTI“ SUBCOMANDANTA MARCOSE A „ZROZENÍ“ SUBCOMANDANTA GALEANA A BYLA VĚNOVÁNÁ MIMO JINÉ DŮVODŮM TOHOTO PŘERODU. NA ZAČÁTKU PODĚKOVAL GALEANO PŘÁTELŮM Z ŠESTÉ PO CELÉM SVĚTĚ, KTEŘÍ SVÝMI PŘÍSPĚVKY PODPORILI REKONSTRUKCI AUTONOMNÍ ŠKOLY A KLINIKY V LA REALIDAD, JEŽ BYLY ZBOURÁNY PARAVOJENSKÝMI JEDNOTKAMI CIOAC. PODLE JEHO SLOV JEŠTĚ NIKDY NEBYLA SOLIDARITA SE ZAPATISTY VĚTŠÍ NEŽ V TOMTO PŘÍPADĚ.

Následně přešel k vysvětlování důvodů, jež vedly ke změně mluvčího EZLN, mezi nimiž je tím hlavním neobjektivnost úplatných většinových („námezdních“) médií ve vztahu k zapatistickému hnutí a z toho vyplývající nutnost změny mediální strategie EZLN. „Námezdní média předvedla něco, co je na kapitalismu záračné... ten totiž dokáže proměnit ve zboží dokonce absenci produkce. Předpokládá se, že náplní práce sdělovacích prostředků je vytváření informace, ale kapitalismus dokázal nemožné: aby média byla placena za nevytváření informací, tj. za neinformování. Noviny se dnes nežijí šířením informací, nýbrž reklamou. Aby se reklama prodala, musí noviny jejímu kupci předvést, na koho se obrací a kdo jsou jejich čtenáři. Každé noviny mají vyprofilovaného čtenáře, jistotu třídu, které jsou adresovány. 60 až 70 % čtenářů všech tištěných vydání, včetně těch takzvaně levicových, patří k třídě s vysokou kupní silou.“

Chtějí-li námezdní média přežít, mají podle Galeana dvě možnosti: buď se podobzt tomu, kdo je s to zaplatit, tj. politické třídě s vysokou kupní silou, nebo se zabývat investigativní a analytickou žurnalistikou, což se jim nevyplácí vzhledem ke konkurenci ze strany internetu. „Za tuto situaci může vývoj kapitalismu. Námezdní média se budou muset proměnit v zábavná média: nemůžu-li tě informovat, aspoň se se mnou pobav.“ Noviny dostávají víc zaplacené za neuvěřitelně analytických článků než za jejich uveřejnění; jinými slovy, „obchodují se zamlčováním“. Zároveň se chlubí tím, že dokážou vytvářet mediální celebrity, včetně „zesnulého“ Marcose. „Ve skutečnosti převrat ve světě informací uskutečnily kolektivy, v nichž je individuum úplně rozpuštěné, jako jsou Anonymous. Zatímco námezdní média mají vertikální strukturu, kterou by jim mohla závidět leccjaká armáda... kolektivní, alternativní, svobodná, autonomní atd. média pracují a jsou organizována jinak. V námezdních médiích má větší význam to, od koho pochází informace. Podívejte-li se na zprávy, které v lednu tohoto roku tato média vydala k dvacátému výročí našeho povstání, uvidíte, že většina z nich byla o tom, co novináři udělali před dvaceti lety, nikoliv o tom, co se stalo:

„dělal jsem rozhovor s Marcosem“, „byl jsem první tam a tam“, „napsal jsem první knihu“. Jaká škoda, že po dvacet let nedělali nic jiného, než vzpomínali. Ale pro ně je nejzávažnějším kritériem exkluzivita. Naopak v kolektivech, ke kterým patříte vy (přítomní nezávislí novináři), se pracuje tak, že má větší význam samotná informace, nikoliv to, kdo ji poskytuje. Kde můžeme najít informaci o tom, co se skutečně odehrává v Gaze? Ideální by bylo, kdyby nám to řekli samotní Palestinci, bez prostředníků. Právě tak v našem případě - nebylo by lépe se dozvědět, co říkají sami zapatisté? Nejlepší informace pochází od samotných aktérů, nikoliv od reportérů. V dlouhodobé perspektivě svobodná, autonomní, alternativní média můžou vyplnit prázdno ve výměně informací ve světovém měřítku. Internet toto prázdno navzdory všeobecnému přesvědčení nezaplní, protože na netu můžeš najít, cokoli chceš: jsi-li pro něco, najdeš argumenty „pro“, jsi-li proti, najdeš argumenty proti... Ve vás máme nejen naději, máme vůči vám důvěru.“

Jednou z věcí, která v poslední době pobouřila zapatisty nejvíce, bylo mlčení oficiálních médií k zavraždění rolníka Galeana, který po dlouhou dobu fungoval jako spojka mezi Marcosem a novináři. Výsledky vyšetřování, které provedli sami zapatisté, budou předány do Centra lidských práv Bartolomé de las Casas (Frayba), a jména vrahy z CIOAC nebudou dočasně zveřejněna, aby se vyloučila možnost živelné pomsty ze strany rolníků. Zároveň na památku Galeana bude dosavadní mluvčí EZLN nadále nosit jeho jméno. „Pro zapatisty je i jedna oběť nespravedlnosti příliš, proto jsme odhodláni ke všemu“, řekl Galeano. Závěrem ještě shrnul, že uvedené změny v přístupu EZLN k médiím jsou dány tím, že zapatisté už nechtějí spolupracovat s těmi, pro něž jsou pouhým obchodním artiklem, nýbrž s těmi, kdo je vnímá jako spolubojovníky. Nejvíce jsou potřeba lidé ochotní zapatistům naslouchat (tzv. *escuchas*), nikoliv za ně mluvit.

(-sc-)

téma Existence:

VÁLKA

VÁLKA JE VELKÉ TÉMA A BYLO BY NANEJVÝŠ TROUFALÉ NAMLOUVAT SI, ŽE SE DÁ OBSÁHNOUT NA NĚKOLIKA STRÁNKÁCH ČASOPISU. O NIC TAKOVÉHO SE ANI SNAŽIT NEBUDEME. SPÍŠ SE O TÉMA VÁLKY, KTERÉ SE S JISTOU HROZIVOSTÍ ZDÁ V SOUČASNÉ DOBĚ ZAS O NĚCO AKTUÁLNĚJŠÍ, SVÝM ZPŮSOBEM OTŘEME A ZAMĚŘÍME SE NA NĚKTERÉ JEHO ASPEKTY, AŽ JIŽ V OBECNÉ ROVINĚ ČI NA KONKRÉTNÍCH PŘÍKLADECH.

Nejprve ale k anarchistickému stanovisku. Anarchisté a anarchistky vidí válku jako projev nepřirozené autority a vztahu s ní spojených. Jejich boj proti válce je tedy neodmyslitelně spjatý s bojem proti autoritě. A v rámci protiválečných iniciativ jdou anarchisté nejdále - nepožadují jen ukončení válek, ale usilují zároveň o zrušení autority. Nejde jim o léčbu symptomů choroby, jde jim o vymýcení viru, který napadl organismus.

NA STRANĚ OBĚTÍ

Často narážíme na nepochopení. Objevují se poznámky typu „Neinformujete o dění na Ukrajině, zjevně podporujete Rusko“ či „Jak můžete být proti Izraeli? Nečekal jsem, že podporujete Hamás“. Skutečností je, že minimálně na webu csaf.cz přinášíme komentáře od ukrajinských anarchistů a informace o protestech proti mobilizaci a v textech o zvrstvěch páchaných izraelskou armádou skoro vždy odmítáme praxi Hamásu. Nejenže autoři podobných poznámek nejsou evidentně schopni porozumět delšímu psanému textu, ale ukazují zároveň, že jsou chyceni v pasti černo-bílého vidění světa. V Česku takový způsob uchopování reality není ničím ojedinělým. Vychází z primitivní manipulace, užívané meziválečnými českými fašisty, poté bolševiky a dnes antikomunisty, která tvrdí, že když nejsi s jedněmi, musíš být s druhými. „Nelíbí se ti kapitalismus, takže bys radši bolševiky?“ „Zastáváš se Palestinců, takže jsi antisemita.“ „Proč kritizuješ ukrajinskou vládu? Copak nevíš, co je Putin zač?“ „Co furt máte proti knížeti? Vždyť Zeman je hrozný.“

Děkujeme, nechceme! Tak omezené myšlení nemůže vést k ničemu jinému než k nesmiřitelným rozbrojům a v nejzazším případě právě k válce. Samozřejmě že ke spravedlivé válce (je jedno, zpoza které strany hranice na to koukáte). Jenže my nejsme ani na jedné ze zneprátených stran. Naše srdce si nezíská nikdo z těch, kdo volají do boje kvůli národním zájmům, preventivním opatřením, uražené cti, získání zdrojů, svaté válce či křížové výprave apod. Naopak naše solidarita míří k těm, kteří jsou nezučastněnou obětí - ať už jde o zabité, zraněné či vyhnané civilisty, nebo vojáky, kteří jsou donuceni bojovat za zcela cizí zájmy.

NEJSME SI NEPRÁTELÍ

V roce 2002 jsme v *Existenci* k tématu militarismu popsali anarchistický pohled na problém, který nyní můžeme jen zopakovat:

„Pro stát a vládnoucí vrstvy je ideálním stavem, když se jim podaří přesvědčit široké vrst-

vy obyvatelstva, že „státní problém“ je jejich problém, jelikož oni jsou občané státu, a tím že hájí jeho zájmy, hájí vlastně zájmy sebe sama. Z třídního hlediska je však toto tvrzení podvodem, jelikož nepřítelem neprivilegovaných vrstev není jiný stát či cizí armáda složená ze stejně neprivilegovaných pěšáků, kteří byli na druhé straně naverbováni do stejného konfliktu zájmů vládnoucích elit obou táborů. Nepřítelem pracujících jednoho státu nejsou pracující státu jiného, ti jsou naopak jeho spojencem na jedné straně barikády proti společnému nepříteli - vykořisťovatelské a vládnoucí třídě. Vládnoucí elity si jsou právě toho dobře vědomy, a tak pracují, seč mohou, na rozbití internacionálního ducha neprivilegované třídy a na rozešťování pracujících jednotlivých národností proti sobě.“

REVOLUČNÍ DEFÉTISMUS

Naši odpovědi je revoluční defétismus, který v praxi znamená odmítnutí přidat se na stranu jednoho či druhého tábora a místo toho snahu propojovat neprivilegované z obou stran konfliktu. Vyjádřili to ostatně už anarchisté z Ukrajiny těsně před vypuknutím občanské války: „Soupeřící kluky podnikatelských skupin jako obvykle nutí bojovat za své zájmy nás, obyčejné lidi: námezdní pracující, nezaměstnané, studenty, důchodce... Chtějí nás opít nacionalismem, štvou nás proti sobě, nutí nás, abychom zapomněli na své skutečné potřeby a zájmy... Ať jdou jejich stát, národy, vlajky a státní funkce k čertu! Tohle není naše válka. Nemusíme se do ní zapojovat a platit vlastní krví jejich paláce, bankovní účty a požitek sedět v polstrovaných funkcionářských křeslech... Ne válce mezi „národy“! Ne míru mezi třídami!“

Stačí neskočit na propagandu válčících stran mluvících o svých nejlepších úmyslech a podívat se, komu daný konflikt prospívá či má prospět. Při bližším pohledu zpravidla narazíme na zájmy elit spjatých s globálním či národním kapitálem.

PROTI KAPITALISTICKÉ VÁLCE

I KAPITALISTICKÉMU MÍRU

H. J. Erlich před 12 lety v článku „Na cestě k míru. Anarchisté a protiválečné hnutí“ napsal: „Na cestě k míru potřebujeme delegitimovat autoritu.“ A pokračoval: „Na cestě k mí-

ru je třeba, abychom se stavěli proti kapitalismu. Jako politicko-ekonomický systém kapitalismus vyžaduje koncentraci moci na obranu sebe a svých trhů. Vyžaduje také neustálé rozšiřování svých trhů a zisků. Kapitalismus se brání kooptováním alternativ a násilím.“

V reflexi protiválečného hnutí, kterou v roce 2003 zveřejnili v časopise *A-kontra* dva členové ČSAF, ve stejném duchu stojí: „Jako anarchisté si myslíme, že kapitalistický ‚mír‘ žádným skutečným mírem není, že je naopak stavem jak otevřeného, tak skrytého násilí, ovládnutí, vykořisťování a manipulace. ‚Kapitalistická válka‘ vychází z logiky ‚kapitalistického míru‘ a je, abychom citovali klasika, jeho ‚pokračováním jinými prostředky‘.“ Z toho také odvozuji, jaká jsou východiska: „Anarchisté usilují o mír, ale o takový, který nebude jen dočasně méně násilnou kamufláží bytostně násilných vztahů. O takový, který bude znamenat konec válek i jejich příčin. To znamená odstranění ekonomicko-sociálních tříd, politické nadvlády hrstky i jiných forem útlatu (na základě rasy, pohlaví, sexuální orientace, věku, náboženství atd.) z našich životů.“

REÁLNÉ NEBEZPEČÍ?

Můžeme si položit otázku, zda v Česku dnešních dnů je vůbec relevantní klást si otázku ohledně války. Myslíme, že rozhodně. Stejně tak jsme přesvědčeni, že bychom měli navázat tam, kde jsme v těchto úvahách přestali po zasedání NATO v Praze v roce 2002 a následně zahájení války proti Iráku.

Od té doby se toho moc nezměnilo. Války, v jejichž čele stanula stávající supervelmoc - Spojené státy -, se zcela minuly oficiálním deklarovaným účinkem. Kapsy si namastil vojenský a naftařský průmysl, stejně jako další soukromé společnosti vydávající na válce, ale slavná „válka proti terorismu“ se zvrhla, jak jen mohla. Importovaná „svoboda a demokracie“ je ve skutečnosti krvavým konfliktem, který nemá konce a na jehož účtu jsou statisíce mrtvých. Vnitřní opatření vedla (nejen) v USA k neskutecnému nárůstu špehování vlastních obyvatel a spojenců, ke zvýšené represii vůči protestním hnutím a k militarizaci policejních složek.

U nás si můžeme všimnout v poslední době náznaků militarizace myšlení některých politiků. Ať již jde o (naštěstí) ojedinělé hlasy po znovuzavedení povinné vojenské služby, reakci na usmrcení několika vojáků Armády ČR v Afghánistánu a v jejich scestné prohlášení za hrdiny, oficiální podporu masakru v Gaze či ignorování účasti fašistů v ukrajinské vládě. Daleko závažnější je ale prohlubování „kapitalistického míru“ například transatlantickou dohodou o investicích TTIP.

„Kapitalistické války“, stejně jako „kapitalistický mír“ dopadají zejména na obyčejné lidi. Proto je třeba poukazovat na třídní charakter válek a rozbijet všechna jejich ideologická ospravedlnění, stejně jako odsuzovat jakékoliv náboženské či nacionalistické třeštění. A pamatujeme: to, že zrovna není válka, neznamená, že je mír. Ten je možný jen ve svobodné a rovnostářské beztřídní společnosti.

VÁLKA JE SELHÁNÍM ROZUMU

NAD KNIHOU OSKARA KREJČÍHO *VÁLKA*

KDYŽ BUDETE PÁTRAT PO NĚJAKÉ ČESKÉ PUBLIKACI, KTERÁ BY SE V POSLEDNÍ DOBĚ ZABÝVALA Z OBECNÉHO HLEDISKA TÉMATEM VÁLKY, ASI NARAZÍTE NA KNIHU POLITOLOGA OSKARA KREJČÍHO, JEJÍŽ DRUHÉ VYDÁNÍ JE VOLNĚ KE STAŽENÍ. ROZHODNĚ NENÍ NEZAJÍMAVÁ.

Krejčí se v ní zabývá tím, co je válka, jejími příčinami, druhy a politikou odstrašení, stejně jako budoucností válek či iniciativami na zmírnění válečného utrpení a omezení některých druhů zbraní. Přibližme zde něco z toho.

ORGANIZOVANÉ ZABÍJENÍ LIDÍ

Každá válka je projevem selhání lidského rozumu. Začala proto, že se lidé nedokázali dohodnout o hodnotách, které byly předmětem sporu - proto sáhli k fyzickému násilí. Válka je především organizované zabíjení lidí lidmi, které navíc doprovází mučení, znásilňování, loupení. Válka je absolutní násilí - je řešením sporu s využitím maxima síly.

Války nepřinášejí jen příklady sebeobětování pro druhé, přátelství a hrdinství, jak by nám jejich obdivovatelé a stoupenci rádi namluvili. Dávají mimo jiné průchod lidské krutosti, lstivosti, proradnosti - dosažení vítězství je zpravidla dokonce vyžaduje. Její podstatou je fyzický střet skupin organizovaných ozbrojenců za účelem unavit či odzbrojit konkurenta.

Nejslavnější definice války pochází z pera pruského generála Carla von Clausewitze (1780-1831): „*Válka je akt násilí, jehož cílem je donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli... je pouze pokračováním politiky jinými prostředky.*“ Válka ale politikou zůstává v tom nejvlastnějším slova smyslu: je bojem o moc.

Pro samotné válčení představuje zásadní zlom vznik státu, který dnes historici umísťují do Mezopotámie před 6000 lety. Formování státu je spojeno se dvěma zásadními proměnami: vytvoření profesionálních armád a specializovaných nástrojů na zabíjení, zbraní. Jejich přehledný vývoj přibližuje válečná chronologie v závěru knihy. My přeskočíme rovnou do novověku.

Slavný „evropský zázrak“ se neopíral o kulturní převahu, ale o využití střelných zbraní. Přinesla jej evropská válečná loď s dělem a s novou navigací. Rodil se evropský způsob válčení, založený na kombinaci několika prvků: 1) úsilí o technologickou převahu, 2) disciplíně, 3) efektivnosti a agresivitě (morální či právní zábrany byly kolonizátory chápány jako nevhodný předstudek) a 4) logistice. Kolonizace pak odstartovala finanční a tržní revoluci v samotné Evropě. Podle Michaela Howarda od 2. poloviny 17. století mezi státníky i obchodníky panovalo přesvědčení, že „*obchod je jednou z forem války*“. Řečeno jinak, válka je „*pokračováním obchodu s příměsí dalších prostředků*“. Kapitalistická modernita nevznikla a neprosadila se v knihovnách či cestou dobrovolných obchodních smluv, ale na bojištích a formou brutálního loupeže. „*Objev nalezišť zlata a stříbra v Americe, vyhubení, zotročení domorodého obyvatelstva a jeho pohřbení zaživa v dolech, první kroky k dobytí a vyloupení Východní Indie, přeměna Afriky v revír pro výnosný hon na černochoy - to byly červánky kapitalistické výrobní éry,*“ napsal Karel Marx v *Kapitálu*.

Průmyslová revoluce přinesla zavedení zbraní zabíjejících na velkou vzdálenost, což odosobnilo krveprolévání i pro ty, kteří měli nějaké zábrany. Zvyšila se anonymita zabíjení. Stroje využitelné ve válce dokončily to, co začalo zavádění střelných zbraní: síla lidského svalu a větru byla nahrazena jinou energií. Organizované zabíjení je čím dál efektivnější. Z více než 147 milionů mrtvých v uplynulém miléniu jich přes 75 % připadá na 20. století, přičemž narostly ztráty civilního obyvatelstva.

Byla vytvořena OSN, jejíž Charta vymezila nové pojetí oprávněné války: buď sebeobrana, nebo rozhodnutí Rady bezpečnosti. Zbrojení a válčení se však nezastavilo. Použití jaderných pum na konci 2. světové války proti Japonsku ukázalo možnost řešit konečné cíle války jedním úderem, objevila se i možnost vyhlazení lidstva. Začala nová revoluce ve vojenství - jejím výsledkem byl a) vznik, zdokonalování a rozšíření zbraní hromadného ničení; b) rozvoj nosičů jaderných náloží; c) mechanizace a automatizace prostředků řízení a velení ozbrojených sil; d) rychlá obměna generací zbraňových a řídicích systémů.

Často se při vymezování války zapomíná na míru násilí - fyzické násilí se v politice užívá při rozhánění demonstrací, používají jej teroristé při bombových útocích, fyzické násilí může obsahovat i rozhodnutí soudního orgánu. Proto se z hlediska statistických potřeb zpravidla používá jako práh, který vymezuje, kdy ozbrojený konflikt dostává podobu války, tisíc zabitých v konfliktu za rok.

ODSTRAŠENÍ

Armády vždy byly budovány ze dvou důvodů: aby vítězily ve válkách a aby zastrašily potenciálního protivníka. Válka začíná tehdy, když odstrašení selhalo. Skutečnost, že násilí existuje jako ultima ratio politiky, činí z války všudypřítomný faktor, který však získává dvojí podobu: nejen jako násilí faktické, ale též jako násilí potenciální.

Vznik strategických zbraní znamenal změnu nejen válčení, ale i míru. Politika odstrašení velí, že arzenály strategických zbraní musejí být na úrovni dostatečnosti již v době míru. V podivné logice vojenství a mezinárodní politiky získala katastrofická síla nukleárních zbraní mírovou funkci: čím hrozivější se jeví důsledky nukleární války, tím více jaderné zbraně fungují jako nástroj odstrašení útočníka a pomáhají udržet mírový stav.

Po 2. světové válce byly zdokonalovány i chemické a biologické zbraně. Po několika desítkách let byly podepsány smlouvy o jejich zákazu. Jedním z důvodů likvidace těchto zbraní je jejich relativně malá efektivnost a fakt, že chemické zbraně jsou snadněji výrobitelné než zbraně jaderné.

Ničivá síla nukleárních zbraní je okamžitá. Zabíjení a destrukce probíhají pomocí jaderné radiace, teplem a tlakovou vlnou. Zatím bylo provedeno 2052 jaderných výbuchů, a to v atmosféře, pod vodou a pod zemí. V současnosti vlastní devět států téměř 23 tisíc jaderných náloží.

V politice odstrašení splývá útočný a obranný charakter některých zbraňových systémů, což stupňuje nejistotu. Tento charakter udává politika. V roce 1972 Sovětský svaz a Spojené státy podepsaly smlouvu ABM - Smlouvu o omezení systémů protiraketové obrany. Kdo má obranu schopnou zachytit druhý, tedy odvetný úder, může si dovolit první úder, tedy útok. (Tuto dohodu prezident USA George Bush ml. v roce 2001 vypověděl. Washington pak začal s výstavbou globální Národní protiraketové obrany USA, která mimo jiné počítala i s radarem v Brdech. Závrat' z úspěchů po vítězství ve studené válce, která dostala své vyjádření v Bushově Národní bezpečnostní strategii USA z roku 2002, byla popřením zkušeností z kubánské raketové krize: žádný stát nebyl vnímán jako partner a politika byla směřována k unilateralismu, tedy sólovému jednání hegmona. To vše bylo v Bushově doktríně spojeno s vizí, že USA mají při obhajobě své hegemonie provádět údery proti potenciálním nebezpečím, která se ještě nestačila zformovat. Výsledkem Bushovy politiky bylo zvýšení mezinárodního napětí, snaha Ruska, Číny i dalších států zvýšit vlastní silový potenciál a další zadlužování USA.)

OMEZENÁ VÁLKA

Mír vycházející z odstrašení však není založen na nemožnosti vést válku, ale naopak na možnosti ji vést. V každém případě mnoho státníků dodnes pokládá pouhé vlastnictví jaderných zbraní za jistotu, že jejich země nebude napadena.

Vznik strategických zbraní dal omezené válce nový subjektivní rozměr - války jsou omezené proto, že o jejich omezení rozhodly mocnosti,

kteří mají potenciál na celosvětovou konfrontaci. Dnešní omezená válka je politickou racionalizací válčení v podmínkách možného vzájemného zaručeného zničení a hrozby sebediskreditace použitím nepřiměřených prostředků. Ucelená koncepce omezené války se v 50. letech rodila v USA jako součást politiky zadržování komunismu. Doktrína hromadné odvety, která byla přijata za vlády prezidenta Dwighta Eisenhowera, s pojmem omezené války nepočítala. Byla vizí totální jaderné války. Jenže vize nepřijatelného rizika a rodící se představa vzájemného zaručeného zničení zbavila totální válku možnosti definovat racionální cíle.

Po roce 1961 se oficiální strategií USA stala strategie pružné reakce. Počítá s takovým využitím zbraní, které odpovídá povaze konkrétního konfliktu. Mezinárodní politika se vlivem této ideje militarizovala.

Cílem války se stalo to, čeho má být dosaženo ve válce; účelem války pak to, čeho má být dosaženo válkou. V podmínkách studené války to například ze strany USA znamenalo nerezignovat na antikomunistickou orientaci zahraniční politiky, ale zároveň si neklást jako cíl vojenských konfrontací likvidaci sovětského režimu.

Rozhodující zbraní konvenčních omezených válek se jeví letadla s přesně naváděnými pumami a střelami, a to zvláště ve spojitosti s letadlovými loděmi. Existují tři důležité faktory, které neumožňují generalizovat představy o rozhodujícím významu letectva v moderní omezené válce: 1) strategie účinné letecké války je použitelná pouze mocnostmi; 2) při současné úrovni výzbroje nelze strategií letecké války porazit velký stát; 3) politického vítězství ve válce se dosáhne buď kompromisem u diplomatického stolu, nebo na základě obsazení území pozemními silami.

Například válka v Indočíně jako prototyp omezené války byla spojena s využitím velké škály silových prostředků, tedy nejen síly na bojišti či bombardování týlu. Tato omezená válka stála život přibližně 4,3 milionu civilistů a přes všechno americké nasazení skončila fiaskem.

Omezené války mocnosti často buď prohrály (USA v Indočíně, SSSR v Afghánistánu), nebo jsou na pokraji prohry (USA a NATO v Afghánistánu a Iráku). Příčinou však není novodobá koncepce omezené války, ale její mylné chápání a konkrétní vedení. Omezená válka mocnosti často čelí především totální válce protivníků a síly odboje mají základny či alespoň týlové zabezpečení v sousedních zemích.

Snaha využít technickou převahu a snížit vlastní ztráty vede ke zvyšování brutality v boji či při všíleších zajatců a k boji na dálku, což má za následek dramatický růst ztrát civilního obyvatelstva. Ve všech zmíněných omezených válkách se vítězství v dílčích bitvách spojilo s politickou porážkou. A tak se pro prohrávající mocnosti stalo nakonec nejobtížnějším úkolem, jak alespoň trochu se ctí z konfliktu odejít.

OBČANSKÉ VÁLKY

Jestliže poměr mezistátních a vnitrostátních válek byl před rokem 1945 jedna ku dvěma, po tomto roce vzrostl na jedna ku pěti ve prospěch občanských válek. V globalizovaném světě je však málo vnitrostátních konfliktů, které nemají mezinárodní propojení. Občanské války trvají poměrně dlouho a nekončí jednou rozhodující bitvou. Tyto války bývají nesmírně kruté. Válečné právo a nepsané zvyklosti jsou v občanských válkách dodržovány ještě méně než ve válkách mezistátních. Porušování válečného práva se velmi často děje za souhlasu zahraničních sponzorů bojujících stran.

Etnický konflikt bývá zpravidla založen na vědomí národních zvláštností. Aby se toto vědomí stalo příčinou či spolupříčinou ozbrojeného konfliktu, je nutné, aby se objevil strach ze ztráty národní či etnické specifičnosti či se vytvořila vize nadřazenosti nad jinými národy. Pak se teprve objevuje mytologie ospravedlňující nepřátelství, která mobilizuje síly. Z náboženských důvodů se vedly občanské války snad od chvíle, kdy náboženství vznikla. Ideologie všech podob - zvláště pak nacionalismus, šovinismus a rasismus - mohou být intelektuálně-psychické zdroje konfliktního chování, které lze eskalovat až k použití ozbrojeného násilí. Přinášejí zdůvodnění rozdělení lidstva na MY a ONI.

Války také vedou nejrušnější „warlordi“ - „vojenští guvernéri“ mající vojenskou i politickou kontrolu nad určitým územím a sledující vlastní lokální cíle. V určitých oblastech takovou roli hrají narkobaroni. Občanské války se ale vedou i ve jménu sociálních ideálů a vyzývají proti útlaču či vykořisťování jsou vlastně obrannými válkami.

IDEA SPRÁVEDLIVÉ VÁLKY

Válka je organizované vraždění a mluvit o válečných zločinech vyžaduje relativizaci práva. Jakmile válka vypukne, vojáci se snaží o ofenzivní násilí - zabíjejí nepřátelské vojáky, i když nepředstavují bezprostřední nebezpečí. Hrůzy války, svévole vládařů i vojáků - to vše vedlo k hledání cest jak regulovat násilí ve válce. Idea spravedlivé války je vizí omezené války - stanovuje totiž limity násilí: vyžaduje proporcionalitu, zakazuje zabíjení civilistů a příkazuje neníčit nevojenské cíle.

Jak již bylo uvedeno, v roce 1945 v důsledku přijetí Charty OSN bylo právo na válku vymezeno mezinárodním právem a zúženo pouze na dvě

možnosti - na sebeobranu a na rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN. Podle některých autorů mezinárodní právo uznává jako oprávněný důvod k válce i národně osvobodenecký boj vedený vojenskými prostředky - což lze v širším smyslu chápat jako právo na sebeobranu.

Problémem je, do jaké šířky sebeobrana zahrnuje i preventivní opatření. Preventivní válka se zahajuje na základě a) předjímání toho, co druhý stát zamýšlí podniknout; b) vize vlastní dočasné výhody. Bushova doktrína z roku 2002 rozšířila tuto představu dokonce na tzv. preemptivní válku, tedy na využití síly proti nebezpečí, které se ještě nezformovalo.

V souvislosti s bombardováním Jugoslávie v roce 1999 letadly NATO se do centra pozornosti dostala otázka humanitární intervence. Teoretici i politici se rozdělili na dva tábory, přičemž jeden vnímá oprávněnou válku jako reakci na agresi, druhý pak jako trest za špatné jednání. Podle jedné hromadné a zásadní porušování lidských práv opravňuje mezinárodní společenství k vojenskému zásahu do vnitřních záležitostí. Podle druhých je úcta k suverenitě státu základem mezinárodního práva, přičemž intervence není možná na základě rozhodnutí abstraktního mezinárodního společenství, ale jen na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN.

V době útoku NATO na Jugoslávii bylo v Kosovu zabito přes 2000 lidí. V téže době při genocidě ve Rwandě, v konfliktu v Alžírsku či v občanské válce na Srí Lance zahynulo mnohonásobně více lidí. Nabízí se otázka, podle jakých kritérií byl vybrán konflikt v Jugoslávii jako hodný vojenského zásahu a ostatní z uvedených občanských válek byly ponechány bez zásahu „mezinárodního společenství“.

Na otázku oprávněnosti a přiměřenosti užití síly v boji odpovídá v současnosti nejširší platný seznam válečných zločinů, jenž je obsažen v čl. 8 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. Ženevské právo je zas soubor norem, které se týkají především ochrany těch, kdo se bojí neúčastní. Za součást ženevského práva lze pokládat i Úmluvu o zabránění a trestání zločinů genocidy (za genocidu je zde pokládán čin spáchaný v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou či náboženskou skupinu). Další, haagské právo je soubor norem, které upravují práva a povinnosti válečných stran. Úmluvy vycházejí z předpokladu, že cílem války není nic jiného než zlomit vojenský odpor nepřítele, a proto má právo válečných stran na poškozování nepřítele své limity. Omezují použití vojenského násilí jen na vojáky a vojenské objekty, zakazují útoky proti civilnímu obyvatelstvu, zakazují používání věrolovných způsobů vedení války a takových prostředků, které způsobují zbytečné či nadměrné utrpení a škody a jež nejsou k dosažení válečného cíle nezbytné.

Je-li válka pokračováním politiky jinými prostředky, není vztahem jednotlivců, ale politických institucí. Z toho vyplývá, že zabíjení samo nelze ve válce pokládat za zločin jednotlivce. Zločinem je porušení mezinárodních norem při zabíjení. Souzením „válečných zločinců“ se však v dějinách často objevuje jako „právo“ vítěze postavit před soud jednotlivé členy poražených nepřátelských sil.

Mezinárodní trestní soud funguje na základě přijetí Římského statutu (1998) od roku 2002 (zločiny spáchané do té doby nespádají pod jeho působnost). Případnému soudnímu stíhání a trestu jsou vystaveni všichni občané signatářských států Statutu, a to bez ohledu na to, zda se jedná o ústavní činitele či prosté občany. Ze stálých členů Rady bezpečnosti však Statut ratifikovaly pouze Francie a Velká Británie.

Ve válkách ale umírají civilisté i neumyslně. Někteří vojáci a politici si v této souvislosti navykli hovořit o tzv. vedlejších škodách. V podání některých autorů jde o omluvitelný zásah nelegitimních cílů, když a) bojovníci usilují o zasažení legitimních válečných cílů a činí tak s ohledem na mravní omezení; b) bojovníci usilují neublížit nebojovníkům při úsilí o dosažení zamýšlených cílů; c) jsou zde legitimní válečné cíle, které způsobí vedlejší škody. Výraz „vedlejší škody“ je cynickým eufemismem: „vedlejší škody“ představují ve válkách stále větší a domínující ztráty na životech. Jestliže v 1. světové válce představovali zranění civilisté méně než 10 %, ve 2. světové válce to bylo už 50 %. V současných afrických válkách civilní ranění představují 90 %. Ve válce v Iráku je to 60 až 600 tisíc zabitých civilistů na tisíc vojáků. A jak poznat, co je nezamýšlený účinek?

Vize právní regulace války je neoddelitelná od snížení role práva ve válce. Jestliže je válka zabíjení, pak je vskutku obtížné dodržovat zásadu, že člověk má právo na život. Užití násilí by mělo být ve válce přiměřené. Ovšem podle platného práva „válka je přiměřená, jestliže souhrn všech přínosů z ní... je alespoň mírně větší než celkové škody a v nejvyšší instanci jestliže čisté výhody minus škody jsou alespoň o trochu větší než jakákoliv alternativa“. Zabít tisíc nepřátelských vojáků ve jménu záchranu jednoho vlastního se pokládá za přiměřené.

Linie ženevského a haagského práva jako cesta k tzv. humanizaci války je ukázkou omezených možností morálky v současné politice. I tak je ovšem nutné právní regulaci války pokládat nejen za úspěch, ale i za cynické pojetí humanity - zmíněné normy jsou koneckonců instrukcemi k zabíjení.

PŘIROZENOST NEBO NEROZUM?

Teoretici, politici, ale i jiní laici vedou vášnivé spory, zda jsou příčiny násilí a válek zakořeněny v lidské přirozenosti, v uspořádání společnosti nebo státu, či zda jde o zvláštní zákonitosti vztahů mezi státy.

Vize, že je na vině biologická podstata člověka, předpokládá, že člověk má přirozené sklony k násilí, které pocházejí z genetické výbavy či neměnných bio-psychických dispozic. Příčiny války jsou tak hledány v pudové agresi na základě toho, že i ostatním živočichům jsou údajně vlastní tři motivy agresivity: obrana teritoria, výběr sexuálního partnera a obrana potomstva. Rozhodnutí o použití násilí může být i neadekvátní reakcí, která vyrůstá z nedostatečných intelektuálních kapacit člověka pochopit situaci a nalézt jiné formy jednání. Otázky špatného vnímání situace, rozhodování na základě neúplné informovanosti, hodnotové předsudky a kognitivní disonance, selhání komunikace, zrcadlový obraz protivníka a vzájemně chybné vnímání úmyslů – to jsou jen některé bariéry racionálního rozhodování, které mohou vést k použití násilí. Také nahrazování analýzy analogiemi je časté. Ve hře je i teorie naučenosti agresí, což je z jedné strany příznak omezené rozumové schopnosti, z druhé pak výsledek socializace. Zároveň je třeba vidět, že obtížnost propočítat dopředu výsledek ozbrojeného konfliktu je častou příčinou válek. Otázkou zůstává, při jak velkém riziku jsou lidé ještě ochotni začít válku. Nízké znalosti, zkušenosti či inteligence konkrétních státníků – to je jedna z nejčastějších příčin násilí a válek.

Rozumová nedostatečnost často pomáhá některým lidem uniknout z představy o nepřijatelnosti násilného chování mezi lidmi: otrok není pokládán za člověka, barbar není civilizovaná bytost, nepřítel není člověk, nevěřící či jinověrec není lidská bytost. Při takovýchto přístupech, které jsou velice časté, hodnota lidského života výrazně kolísá, není axiomem či konstantou.

Z humanistického hlediska je projevem rozumové nedostatečnosti válčení kvůli kořisti, bohatství. Vnitrodruhové zabíjení s cílem získat zbytek statky, které lze rozdělit, je důkazem, že věci mohou být pro někoho cennější než lidský život. Obdobně zotročující tužba po moci nad životy jiných je důkazem, že vize člověka jako solidární bytosti a pochození výhod kooperace má své meze. Příčinou ozbrojeného konfliktu může být i touha po vyšším statusu, po individuální slávě, prestiži skupiny, pýcha, ale i hledání či prokazování hodnověrnosti.

Zvláštní problém pak představují některé mladé státy či režimy, včetně postsocialistických zemí. Ty mají tendenci angažovat se v ozbrojených konfliktech mimo jiné proto, že jejich nezralé politické elity chtějí získat punc věrohodného spojence západních mocností a prestiž věrného obhájece západních hodnot.

V případě předpokladu sobeckého jednání člověka lze vidět válku jako racionální tehdy, když některá ze sporných stran očekává, že válkou získá více než dohodou. Násilí může být ale výsledkem i racionální úvahy v případě obrany sebe, rodiny či společnosti před individuálním nebo skupinovým násilím. Může být trestem, který má odradit od dalšího násilí. V tomto pojetí se však jedná o propočítané nedobrovolné násilí.

SPOLEČNOST A STÁT

Je zřejmé, že existují sociální zdroje války. To ale neznamená, že nemohou existovat sociální nástroje k udržení míru. Podle řady antropologických a etnografických výzkumů existovala a existují společenství bez válek.

Existenčním zájmem každého státu je ochrana území, zachování manévrovacího prostoru pro rozhodování suveréna, obnova státní či vládařské prestiže, a to vše i za cenu války. Válka s jiným státem může sloužit i jako způsob odvrácení pozornosti od vnitřních problémů, a tedy k upevnění moci vládnoucí elity. Už v roce 1898 německý sociolog Georg Simmel popsal známou skutečnost, že konflikt s vnější skupinou B posiluje soudržnost a politickou centralizaci uvnitř skupiny A. Stát je organismus, řídící se sociálně-darwinistickými zákonitostmi.

Podle některých teoretiků je příčinou války aristokratické či vykořisťovatelské nebo totalitní uspořádání vnitrostátních poměrů. Podle marxistů je zdrojem válek třídní uspořádání společnosti. Státní zájmy jsou zprivatizovány politickou elitou, kterou ovládají majetné třídy. Pouze jejich odstranění je cestou k míru.

Teorie militarismu poukazují na zvláštní zájmy vojáků a vojskokoprůmyslového komplexu – nepřímo tak upozorňují, že ne všichni kapitalisté mají zájem na válce. Přestože vojenská byrokracie ke svému zachování a růstu potřebuje hrozbu válek, militantní postoje zaujímají hlavně ideologičtí radikálové, ne vojenští analytici.

Významnou roli dnes hraje i teorie vojenského keynesiánsství, která upozorňuje na roli vojenských výdajů při plánování kapitalistické ekonomiky, redistribuci zisků, ale také při zálohování výzkumu a udržování zaměstnanosti. Podle některých autorů byl například izraelský útok na Libanon (2006) vyvolán tím, že Izrael nečerpal americkou vojenskou pomoc, neboť ji nepotřeboval. Vyprázdnění vojenských skladů válkou

pak vedlo k růstu výroby i zisků vojskokoprůmyslového komplexu v USA, neboť uvedená pomoc Izraeli nemá podobu peněz, ale dodávek zbraní.

Stále aktuální je kritika imperialismu jako zdroje válek, dnes zejména toho ekonomického. I mnoho nemarxistických autorů pokládá touhu po zisku a moci vládnoucích skupin za příčinu válek. Vedle toho se předpokládá nárůst sporů o teritorium a zdroje (suroviny, potraviny, voda).

Velkou propagandistickou podporu mají představy, že demokracie je zdrojem míru. Statistiky ukazují, že demokracie mezi sebou málo válčí. Jenže podle řady výzkumů demokratické státy sice nerady bojují proti sobě, ale bojují stejně často jako jiné režimy. A ani současné liberální demokracie neomezují své násilí, když jdou do války. Jejich masová kultura je výchovou k agresi a velmi často také oslavou militarismu a sobectví.

Ukazuje se, že v liberálně-demokratických státech si exekutiva zachovává možnost manipulovat zákonodárný sbor. Stačí, když jej vystraší. Je ale zřejmé, že státníci v liberálních demokraciích mají větší strach z výsledku války než autokratičtí vůdci. Důvod je prostý: hrozí jim totiž, že příliš vysoké lidské a materiální ztráty mohou mít za následek, že nebudou opětovně zvoleni.

BUDOUCNOST VÁLEK

Svět je plný zbraní a plánů na jejich použití. Podle údajů SIPRI v roce 2010 činily globální vojenské výdaje přibližně 1630 miliard dolarů. To představuje růst o 50,3 % oproti roku 2001. Přitom se na světových vojenských výdajích nejvíce podílejí liberálně demokratické kapitalistické státy.

První dekáda 21. století zároveň naznačila některé nové tendence v přípravě a vedení válek. 1) Pokračuje proměna organizace většiny armád směrem k jejich profesionální či zoldnéřské podobě. 2) Nukleární zbraně se stávají „zastaralým“ vojensko-politickým nástrojem a jsou doplňovány nejadernými strategickými zbraněmi. 3) Zbrojení vstoupilo do kosmu. Přípravy na kybernetickou válku směřují od narušování počítačových sítí protivníka k přeprogramování procesorů v nepřátelských zbraňových systémech či v řídicích centrech občanské infrastruktury.

Nemocí vládců je touha po zvětšování moci. Je zřejmé, že válku propagují sociální skupiny a politici, kteří s konkrétním konfliktem spojují své sobecké zájmy. Popírat existenci takových lidí a skupin je pouze ideologickou zaslepeností. Liberální demokracie se pouze snaží stanovit pravidla nekrvavé konkurence politických skupin, přičemž nemá zabudované mechanismy obrany před úspěchem sobeckých či hloupých jedinců a skupin. Naopak, rostoucí potřeba peněz a masových sdělovacích prostředků pro provoz tohoto režimu posiluje oligarchizaci liberální demokracie. Rozhodně neznamená vyloučení války.

A kde vidí autor knihy řešení? Povaha mocenské rovnováhy ve světové politice vyžaduje, aby iniciativy v oblasti odzbrojení předkládal nejsilnější stát či koalice. Návrhy slabších nejen nebyjí respektovány, ale snadno mohou vést k tomu, že je silnější zneužije ke svým mocenským cílům. Vnitrostátní režim musí být uspořádán tak, aby omezoval vliv na vládu těch skupin, které vydělávají na šíření nenávisti, strachu, zbrojení a na válkách. Zároveň nelze zapomenout, že jedinou obranou proti občanské válce je sociálně spravedlivý režim a cílevědomá výchova k míru.

Každé rozumné odsouzení zrůdnosti války musí doprovázet úcta k těm, kteří bojovali při obraně proti agresi nebo za osvobození od neúnosného vykořisťování a útlaču.

Podle knihy Oskara Krejčího *Válka* zpracoval -jk-.

Knihla ke stažení na www.blisty.cz/files/knihy/krejci/krejci-oskar_valka.pdf

VÁLKU VÁLCE!

PROHLÁŠENÍ ANARCHISTŮ KE KONFLIKTU NA UKRAJINĚ

V PROBÍHAJÍCÍM KONFLIKTU NEPODPORUJEME ANI UKRAJINSKOU VLÁDU, ANI PRORUSKÉ FRAKCE, KTERÉ USTAVILY SVOJI MOC NA ČÁSTI TERITORIÍ LUGANSKÉ A DONĚCKÉ OBLASTI. ZÁJMŮM PRACUJÍCÍCH (T.J. VŠECH, KTERÍ NEDISPONUJÍ MOCÍ A KAPITÁLEM) JE SHODNĚ CIZÍ I MYŠLENKA JEDNOTNÉ UKRAJINY A MYŠLENKA „FEDERALIZACE“ NEBO VYTVOŘENÍ NOVÝCH STÁTNÍCH ÚTVARŮ – TO JSOU HRY POLITIKŮ, ZA KTERÉ SE PROLÉVÁ KREV OBYČEJNÝCH LIDÍ. MY, LEVICE A ANARCHISTÉ, MUSÍME V PRVNÍ ŘADĚ VYCHÁZET Z POTŘEB PRACUJÍCÍ TŘÍDY VÁLKOU ZACHVÁCENÝCH REGIONŮ UKRAJINY, JEJÍCH PRÁV A SVOBOD.

PROTI LLR A DLR!

Doněcká a Luganská lidová republika představují různé navzájem znepřátelené pravicové vojenské junty. Žádná práva a žádné svobody, užívané na zbylém území Ukrajiny, na těchto kontrolovaných teritoriích nefungují. Všechna politická vystoupení nejsou na těchto územích možná; aktivisté z řad pracujících, kteří kritizovali DLR, byli uneseni a mučeni. Pro udržení tohoto režimu budou pracující zcela zbaveni jakékoli možnosti legálně chránit svá práva. Jediná možná forma „levicových“ aktivit v DLR a LLR je rituální klanění sovětským symbolům, což nemá nic společného se zájmy pracujících.

Reakční režimy DLR a LLR neusilují o vytvoření míru. Jejich cílem je další eskalace konfliktu, což potvrzují prohlášení jejich lídrů se sliby „dojít do Charkova“, „dojít do Kyjeva“, „do Lvova“.

PROTI UKRAJINSKÉ VLÁDĚ!

Ukrajinská vláda vydělává na dodávkách zbraní, posílá na frontu občanské války vojáky v záloze a nevyužívané brance, snaží se využívat vleklý vojenský konflikt k posílení své pozice. Bez ohledu na vynucenou rétoriku jednoty zájmů „vlády“ a „lidu“ musíme neúprosně vzdorovat všem pokusům o omezení sociálních jistot a politických práv a svobod, všem projevům politického a vojenského násilí, podněcování a užívání nacionalistických a náboženských předsudků jak mezi příslušníky armády, tak mezi ostatním obyvatelstvem. Válka je důvodem k zásahům jak v politické, tak sociální oblasti. V boji proti agresi putinovského režimu a jeho satelitů nemůže Ukrajina zapomenout na hrozbu objevení se vlastních „Putinů“ v zemi.

Kyjevský režim se v případě vítězství nad „separatisty“, jejichž pozice jsou bez vnější vojenské podpory neudržitelné, upevní a znovu se stane hlavní hrozbou pro pracující třídu. Pokud se utiskovaní spojí do jediné vlastenecké vlny s vládnoucí třídou, bude omezování práv a svobod, které se podařilo zahájit díky Majdanu, realizováno novou vládou. Ve vládě se vyskytují představitelé konzervativních a ultrapravicových stran (Bat'kivščina, Svoboda), které už nejméně navrhovaly obskurtní zákony - konkrétně obnovení trestu smrti, zákon o potrattech, preventivní politické tresty; v jejich programech je výzva k zákazu politických stávek. Řada jejich iniciativ se jeví jako kopie iniciativ putinovského režimu, Strany regionů a Komunistické strany Ukrajiny. Bez ohledu na nízkou oblibu ultrapravic jsou přijímány jako legitimní část vlády.

PROTI FAŠISTŮM NA OBOU STRANÁCH FRONTY!

Kategoricky se stavíme proti legitimizaci ultrapravic, nacionalistických a kriminálních skupin, jako jsou členové ATO (Protiteroristické operace). Zároveň musíme upozornit, že na druhé straně fronty, na straně DLR a LLR, bojují dobrovolníci z evropských fašistických organizací a ultrapravicové reakcionáři z Ruska, které se prokremelská propaganda snaží vydávat za „bojovníky-antifašisty“.

PROTI PODNĚCOVÁNÍ VÁLKY POD MASKOU PACIFISMU!

Stejně nepřijatelné jsou pro nás jak řícní zbraněmi a veselí nad zabíjením nepřátel, tak pseudopacifistické výmysly lidí nesoucích přímou odpovědnost za eskalaci násilí. Pacifismus se neslučuje s podporou režimů „Novoruska“ nebo sympatiemi s nimi a neslučuje se s podporou ukrajinského militarismu.

PROTI LŽI A PROPAGANDĚ ZE VŠECH STRAN!

Informační prostor se změnil ve skutečné bitevní pole, obyvatelstvo Ukrajiny i Ruska dostává obsahově protikladné, ale shodně lživé a propagandistické informace, které slouží k upevnění útočných nálad na obou stranách konfliktu, staví pracující proti sobě a dovoluje vládám usměrňovat sociální nespokojenost tak, aby je neohrožovala. V takových podmínkách je důležité nenásledovat dav, který by rád obdržel zprávy, jaké chce slyšet, ale udržet si schopnost věcného úsudku a věrnost vlastním principům. Jen čas pomůže rekonstruovat skutečný obraz událostí.

ZA RŮST HNUTÍ PRACUJÍCÍCH!

Pracující třída je na Ukrajině ve stavu zrodu a neúčastní se konfliktu jako subjekt. Musíme rozvíjet organizace vyjadřující zájmy pracujících, formulovat a hájit sociální výzvy. Jedině silné hnutí pracujících, chápající své zájmy, bude schopno vytvořit na Ukrajině mír.

Vystupujeme proti nedobrovolné vojenské službě, požadujeme ukončení branné povinnosti a uvolnění všech vojáků, kteří nechťejí bojovat.

Podporujeme kampaň na pomoc lidem, kteří se museli odstěhovat z válkou zasažených regionů, dále jsme připraveni podpořit brance a dezertéry, kteří se budou vyhýbat vojenské službě z etických a politických důvodů. AST-Charkov již uskutečňuje kampaň na podporu přesídlenců ve svém regionu. Vyzýváme všechny anarchisty a levicové smýšlející lidi, aby se sjednotili a mohli ve svých působnostech dělat totéž.

Vyjadřujeme podporu a solidaritu iniciativám pracujících a odborů, bojujícím za svá pracovní práva; jsme připraveni aktivně podpořit ty, kteří bojují proti DLR a LLR z třídních pozic. Jsou dnes vystaveni mnohem většímu nebezpečí než aktivisté ze střední a západní Ukrajiny.

Žádnou válku, jen třídní boj!

Prohlášení bylo zveřejněno 17. června 2014 na avtonomia.net/2014/06/17/vojna-vojne-zayavlenie-levyh-i-anarhistov-po-povodu-protivostoyaniya-v-ukraine-2/

ČTYŘI ROVINY KONFLIKTU NA UKRAJINĚ

Když se chceme podívat na nějaký konflikt a porozumět tomu, co se kolem něj děje i v globálním měřítku, je bezesporu důležité položit si otázku: Komu to má prospět?

Zcela jistě můžeme odpovědět, komu to chrestění zbraněmi, natož pak jejich použití, rozhodně neprospěje - obyčejným lidem. V případě Ukrajiny jednak těm, kteří bydlí v oblastech zasažených boji, i těm, jimž chodí povolávací rozkazy (nutno dodat, že na mnoha místech země dochází k protestům proti mobilizaci).

Nehodlám se pasovat do role znalců poměrů na Ukrajině. Vycházet mohu jen z toho, co si přečtu jak v mainstreamových, tak nezávislých či „nezávislých“ médiích. Na to se pak pokouším uplatnit vlastní rozum a vyvodit nějaké závěry. Netrpím dojmem vlastní neomylnosti a připouštím, že všechno může být jinak. V případě konfliktu na Ukrajině rozlišuji jeho čtyři roviny z hlediska toho, čí zájmy se v něm otevírají či skrytě prolínají.

První rovinou je nacionalismus - masokostní moučka, která má zasycit a zaslepit masy; mytologie, která má dodat těm dole pocit výjimečnosti; ideologie, která má vykořisťovaným namluvit, že ti, co jim šlapou po krku, jsou jejich milovaní bratři, jen proto, že se řadí ke stejnému „národu“. Nacionalismus dovolil to, že se fašisté stali uznávanou součástí ukrajinské vlády (a např. neonacisté bojují na obou stranách). Nacionalismus způsobil, že sousedé jdou proti sobě jen kvůli tomu, že jejich rodný jazyk se trochu liší. Nacionalismus... vždyť si další příklady jeho zhoubnosti domyslete sami.

Druhou rovinou jsou zájmy místních oligarchů. Jeden takový si upevnil svou moc v prezidentském křesle, aby ho po jeho vyhnání nahradil jiný. Oligarchové si v konfliktu zřizují vlastní armády, které jistě i v době „kapitalistického míru“ najdou své uplatnění (např. při rozhánění stávek). Národní kapitalistická třída si přerozděluje vliv a moc, zároveň se snaží zajistit tak, aby byla ohrožena co nejméně tou globální, a je jedno, zda přichází z východu či ze západu.

Třetí rovina je velmocenská. Ukrajina jako záminka pro poměrování sil stávajícího hegemona (USA s přívěskem EU) a „ruského medvěda“, který by rád obnovil svou velmocenskou pozici. Že je Putin příkladem autoritářského vládce, netřeba zdůrazňovat. Tragikomické je sledovat, jak mu „demokratická média“ vyčítají kroky, které v případě USA s přehledem ignorují či dokonce obhajují.

Čtvrtý rozměr konfliktu se odráží na úrovni globalizovaného kapitalismu, který hledá nové trhy, zdroje a odbytiště. Konkrétně mám na mysli těžbu břidlicových plynů (frakování), která má údajně osvobodit Evropu od závislosti na Rusku. USA plánují vývoz zkapalněného zemního plynu do Evropy a NATO se slovy svého šéfa zapojilo do kampaně na propagaci frakování. Ten totiž nařkl odpůrce této ekologicky nebezpečné těžby z aktivní spolupráce s Ruskem, které prý tak chce udržet závislost Evropy na dovozu svého plynu. Lidé v mnoha evropských zemích se proti frakování bouří, a je tudíž v zájmu koncernů a vlád, aby je přesvědčily o nutnosti „energetické bezpečnosti“ (nehledě na předpokládaná ložiska břidlicového plynu v samotné konfliktní oblasti). Nebylo by to poprvé, kdy válka slouží „vyšším ekonomickým zájmům“.

(-jk-)

15 LET V NATO – OTEVÍRÁME HRANICE VOLNÉMU TRHU

Tonda Kováč

LETOS V BŘEZNU OSLAVILY POLITICKÉ A ARMÁDNÍ ŠPIČKY PATNÁCTILETÉ VÝROČÍ VSTUPU ČESKÉ REPUBLIKY DO SEVEROATLANTICKÉ ALIANCE NATO. MÉDIA HÝŘILA POCHVALNÝMI ANALÝZAMI A KOMENTÁŘI UŽ DLOUHÉ MĚSÍCE PŘED OČEKÁVANÝM DNEM. NIKOHO JISTĚ NEPŘEKVAPÍ, ŽE PRVNÍ POCHLEBOVÁNÍ PŘIŠLO OD KLAUSOVÝCH ŠAFÁŘŮ A KONZERV HRUBÉHO ZRNA, JAKO NAPŘÍKLAD NEÚNAVNÉHO PROPAGÁTORA BRDSKÉHO RADARU TOMÁŠE KLVÁŇI, GENTLEMANA ROMANA JOCHA, KTERÝ BY NEJRADĚJI VŠECHNY NOBELOVY CENY MÍRU OD ROKU 1945 UDĚLIL ARMÁDĚ USA, NEBO KOMENTÁTORA MF Dnes A Lidových novin LUBOŠE PALATY.

Server *iDnes* je ostatně dlouhodobým věrným partnerem portálu *natoaktual*, který se navzdory neblahým činům NATO stará o jeho dobrou reputaci v ČR. Celkově lze říci, že přístup českých médií k NATO a působení Armády ČR v jeho misích je více než blahosklonný. Aby toho nebylo málo, na den výročí 12. března nachystala smetánka v Nové galerii Pražského hradu velkolepou konferenci za účasti Lorda George Robertsona s výmluvným leitmotivem - naše bezpečnost není samozřejmost. Pojďme si ale raději připomenout, co znamená NATO pro obyčejné lidi v České republice a po celém světě.

RYCHLE A BEZ DEBAT

Samozvaný lidumil a milovník G. W. Bushe Václav Havel v roce 1997 prohlásil, že referendum o vstupu České republiky do NATO je v podstatě nesmysl. Žádná země při vstupu do Aliance referendum nepořádala, s výjimkou Španělska, které toho pak litovalo. Aliance je vlastně smlouvou mezi státy, a proto není nutné o ní rozhodovat referendem, minil Havel. Jinými slovy, NATO je paktem politiků a elit, ne obyčejných lidí, podobně jako všechny válečné konflikty jsou konflikty elit, ne naše.

Závoj demokracie, který se snaží zahalit kapitalistickou kupu hnoje a její mocenské vztahy kryté nakupeným bohatstvím, sahá jen odtud potud. Mnoho indicií napovídá, že vstup České republiky, stejně jako Polska a Maďarska do NATO byl účelový. Dvanáct dní po něm zasypaly Bělehrad bomby s blížící se expirací. To vše již za účasti Armády ČR. Ze strany NATO by šlo jistě o riskantní intervenci a mohlo by dojít k zásadnímu názorovému rozkolu v Evropě, pokud by v jeho řadách už nefigurovaly tři země bývalého východního bloku. Tak jako tak se totiž jednalo o útok porušující mezinárodní právo, jelikož nebyl odsouhlasen radou bezpečnosti OSN.

ČI JE TO ARMÁDA?

Korupce doprovázející armádní tendry napovídá, že lidé nejenže nemají kontrolu nad vládami, nemají kontrolu ani nad jejich armádami. Gripeny, Pandury, obrněné vozy Iveco, vymáhání úplatku od automobilky Tatra, armádní letouny CASA, čachry s pozemky a IT zakázkami - na to jsme si už naneštěstí zvyklí, při každé zakázce ministerstva obrany si musí politici a poradci naplátnout do vlastní kapsy. Lidé si zvykli a pokládají to za jakýsi projev české mentality. Podobné korupční aféry však provázejí všechny členské země NATO. Jedná se o přirozený projev parlamentarismu a současných vlastnických vztahů. Rozhodnutí jsou jednoduše přijímána podle toho, kdo víc přihodí.

Před třemi lety otrásl Německem skandál, když se ukázalo, že v německém tisku tolik kritizovanou řeckou korupci mají na svědomí hlavně velmi troufalé pobídky ze strany německých korporací. Z úplatků byla obviněna korporace Daimler (výrobce vozů Mercedes), dále Siemens a dopravní koncern Deutsche Bahn. Mezi nejaktivnější hráče patřily i zbrojařské koncerny. Řečti politici utrácí 3-4 miliardy eur ročně za dodávky vojenské techniky a mezi lety 2004 až 2008 německé zbrojařské korporace zajišťovaly třetinu těchto dodávek. Mnichovský soud například vyšetřoval podezření z korupce ohledně dodávky čtyř ponorek v hodnotě 3 miliard eur.

Většina zbrojařského průmyslu se však spoléhá na tradiční lobbying, ať už na půdě jednotlivých členských zemí či přímo v kancelářích NATO. Třináct největších světových zbrojních korporací pochází ze zemí NATO (z toho 10 z USA), až na 14. pozici se nachází ruská korporace Almaz-Antej. Největší zbrojařskou firmou je Lockheed Martin z USA s profitem 2,745 miliard dolarů za fiskální rok 2012. Jedná se o největšího kontrak-

tora vlády USA, který např. v roce 2009 utratil za lobbování 13,7 milionů dolarů. Kromě profitu ze smrti bezpočtu lidí proslula úplatkářskými aférami v USA, Německu, Itálii, Japonsku, Nizozemí a Saúdské Arábii.

PLATÍME JEJICH KRIZI, PLATÍME JEJICH VÁLKY

Po kolapsu kapitalistického způsobu hospodaření uvalily globální elity na neprivilegovaný lid úspornou agendu. Osekávají naše práva a výdobytky, za které předešlé generace pracujících bojovaly desítky let a nezřídka tomuto boji obětovaly i vlastní život. Navzdory tomu elity nadále utápí peníze ve zbrojním průmyslu. Každoroční globální výdaje na zbrojení se od roku 2009 pohybují kolem 35 000 000 000 000 Kč, což odhadem činí přes pět tisíc korun ročně na každého obyvatele zeměkoule. Celkové armádní výdaje všech členů NATO tvoří přes 70 % celosvětových armádních výdajů. Samotné Spojené státy mají na svědomí 43 % celosvětových výdajů na armádu a Spojené království, Francie, Německo a Itálie dalších 15 %.

Česká republika se i přes svou pidiekonomiku dere mezi padesát zemí s nejvyššími náklady na zbrojení a předčí i země, které se dlouhodobě potýkají s válečným stavem, jako je Sýrie, Libanon, Afghánistán, Etiopie, Eritrea a drtivá většina afrických zemí. Předčí i výdaje na zbrojení v Bělorusku darebáka Alexandra Lukašenka. Naprostá většina lidí členských zemí NATO čelí nelehké sociální situaci a jistě by více ocenili funkční sociální, zdravotní a vzdělávací systém než utrácení desítek bilionů korun ročně za bojové letouny a transportéry.

Přestože škrtý zasáhly i armády, ty se v první řadě týkají řadových vojáků a hlavně civilního personálu ve formě propouštění, snižování mezd a výsluh, nikoli nákupu vojenské techniky a podpory zbrojařského byznysu. Navíc s odkazem na konflikt na Ukrajině a na „novou hrozbu přicházející z Ruska“ dnes NATO plánuje výstavbu nových základů ve východní Evropě, kde mají být vojáci v maximální pohotovosti, připraveni zasáhnout během několika hodin. Uvažuje se o Polsku a pobaltských státech. Konfliktu využívá i militaristická lobby a znovu tlačí na jednotlivé státy, aby razantně navýšily armádní rozpočty, a zdá se, že Zeman se Stropnickým udělají všechno pro to, aby se Češi dobrovolně zúčastnili dalšího závodu ve zbrojení.

VÍCE PENĚŽ, VÍCE MOCI

NATO je ozbrojenou jadernou aliancí globální vládnoucí třídy. V současnosti má sice 28 členských zemí, jejich vliv se však odvíjí od ekonomické síly dané země a od toho, jak mocné korporace politici jednotlivých členských zemí zastupují. Na papíře jsou si sice hlasy všech členských zemí rovny, pokud by se však někdo chtěl vzepřít plánům nejmocnějších, dostane se pod drobnohled tajných služeb a svou zemi vystaví ekonomickým tlakům. To ostatně odhalil také skandál ohledně odposlechů NSA, které nepřekvapivě Roman Joch na serveru *natoaktual* vychvaluje do nebes.

Většina kritiků NATO tak jeho strukturu přirovnává k pyramidě. Vliv členských zemí bychom si mohli představit jako velký meloun na jejím vrcholu, reprezentující USA, dále tři jablka o patro níže, představující nejmocnější a nejrozpínavější země Evropy: Británii, Německo a Francii, o další patro níže devět třešní reprezentujících zbylé původní členské země z roku 1949, některé však trochu nakousané, a jeho základnu tvoří třináct dočista ohlodaných pecek. Jedna z nich představuje vliv České republiky na zákulisní organizační strukturu NATO.

Pokud si k tomu uvědomíme, jakou měrou mohou obyčejní lidé ovlivňovat rozhodnutí politiků a jejich ozbrojených složek, zdá se více než očividné, že NATO hájí zájmy hrstky boháčů z USA, Německa, Francie, Británie a dalších zemí. Ti mají na svědomí statisíce mrtvých, ilegální smrtelné nálety a války vedené za účelem ekonomického růstu, získávání nových zdrojů a násobení zisků.

KAPITALISTICKÝM MÍREM JE VÁLKA

Autority obhajující NATO nejednou rády operovaly s pojmem „humanitární intervence“, jako by se nechaly inspirovat Orwellovým doublethinkem, maskující skutečnou podstatu tohoto teroristického paktu: boj o strategický, ekonomický a politický prospěch elit jednotlivých členských zemí. Tam, kde nezabere ekonomický nátlak, přicházejí na řadu bomby. Ozbrojená frakce ekonomického neokolonialismu tak

otevřít hranice volnému trhu. Militarismus a kapitalismus jsou součástí stejné globální mocenské struktury. Kritika a konfrontace kapitalismu je proto nezbytným aspektem našeho antimilitaristického postoje.

NATO drží více než 5000 jaderných zbraní. Podepsání Severoatlantické smlouvy jednotlivými zeměmi bylo zdůvodňováno vzájemnou obranou během studené války. S pádem Sovětského svazu důvody pro jeho setrvání pomínilo a mělo být rozpuštěno. Místo toho se počet členských zemí téměř zdvojnásobil a území vlivu bylo rozšířeno takřka na celou zeměkouli. NATO se proměnilo v útočný vojenský pakt, který rozpoutává po celém světě války v duchu křížáckých výprav. V roce 1999 byla původní myšlenka „ochrany území“ oficiálně změněna na „ochranu zájmů“. S tím souvisí tlak na restrukturalizaci armád členských zemí, jejichž specializací již není obrana, ale útok.

NATO téměř deset let udržuje válečný stav v Afghánistánu, historicky klíčovým regionu mezi globálním západem a východem, kde padlo na 100 000 nevinných civilistů a z dalších tří milionů lidí se stali váleční uprchlíci. Není překvapením, že se každoročně zvyšuje počet imigrantů, kteří chtějí uniknout ze zemí rozvrácených válkami a ekonomickým kolonialismem. Posledních pět let tvoří nejvyšší počet imigrantů vstupujících do EU právě lidé z Afghánistánu. Každoročně jich překročí hranice EU více než 28 000. Dobytel samozřejmě na svém území nevíta pokořený lid s otevřenou náručí.

TAJNÁ NEOFAŠISTICKÁ ARMÁDA

NATO však neinicuje teror pouze ve „vzdálených“ destinacích. Koncem roku 1990 pronikla na veřejnost svědectví o existenci tajných paramilitárních jednotek pod velením NATO, podporovaných CIA. Brzy došlo k odtajnění dokumentů a přiznání a krátce potom potvrdila existenci paramilitantů také italská vláda, Evropský parlament (a v roce 2006 také vláda USA). Následovalo odhalení tajných jednotek ve všech zemích západní Evropy a v Turecku. Jednotky fungovaly pod krycím jménem „Operace Gladio“, převzatým od italské větve. Důvodem pro jejich existenci byla údajná obava před invazí Sovětského svazu do západní Evropy. Gladio nicméně operovalo i po rozpadu východního bloku. Do těchto jednotek byli naverbováni veteráni Mussoliniho armády, Wehrmachtu, kolaboranti Osy, křesťanští demokraté a další kovani antikomunisté.

V sedmdesátých letech Itálie zažívala prudký vzestup antikapitalistického hnutí. Zemi zasáhla vlna odporu, divokých stávek a masových demonstrací. Současně bylo spácháno množství bombových útoků, kterým padali za obětí civilisté. Teroristické útoky byly přičítány anarchistickým a komunistickým organizacím. Později se však ukázalo, že za útoky stáli neofašističtí paramilitanti pod vedením NATO, kteří zahájili tzv. operace pod falešnou vlajkou. Ke stovkám bombových útoků docházelo po celé západní Evropě, ale také na Blízkém východě, v Latinské Americe a Asii. Paramilitanti útočili výlučně na civilisty: vlaky, autobusy, školy, a obzvláště školní autobusy. Kromě dehonestační anarchistických a komunistických organizací bylo hlavní strategií vyvolat napětí, chaos a strach - donutit lidi, aby se dožadovali přísného policejního dohledu na úkor svých práv.

Evropský parlament nařídil v roce 1990 důkladné prošetření kauzy Gladio. Dodnes se tak nestalo. Zůstává však očividné, že největší teroristickou sítí v historii Evropy mají na svědomí elity západních zemí, které ve strachu před vlastními „daňovými poplatníky“ vytvořily síť neofašistických a neonacistických jednotek. Mezi největší útoky připisované Gladiu patří: Boloňský masakr (1980; 85 mrtvých, více než 200 zraněných), Brabantské masakry v Belgii (1982-85; 28 mrtvých, 20 zraněných), útok na Piazza Fontana v Miláně (1969; 17 mrtvých, 88 zraněných), útok na Oktoberfestu (1980; 13 mrtvých, 211 zraněných) a další...

VÍTĚZÍ KAPITÁL A SMRT

Hlavním posláním aliance však zůstává posilování geopolitického vlivu a otevírání hranic volnému trhu, což si vyžaduje enormní množství civil-

ních obětí. Spočítat bilanci válečných zločinů NATO není nic jednoduchého. Oficiální statistiky jsou vedeny stejnými kruhy, pomocí nichž jsou invaze realizovány, a tak bývají počty civilních obětí často velmi podhodnocené nebo jsou připisovány na vrub nepřátelským silám. O chirurgicky přesných náletech, které tak vychvaloval G. W. Bush, si však iluze už nikdo nedělá. Tak jako si myslivci pletou turisty se zvěří, pletou si generálové NATO traktory s tanky a školáky se sebevraždami atentáčníky.

Oficiální statistika z Watsonova ústavu z roku 2011 mluví o 11 700 mrtvých civilistech v Afghánistánu a o 125 000 v Iráku. Z domovů mělo být vyhnáno 7,8 milionu Iráčanů, Afghánců a Pákistánců. Jen vládu USA měly stát tyto intervence až 4 biliony dolarů. Samotní autoři studie však varují, že jsou to odhady „velmi umírněné“, a vůbec se nezmiňují o tom, kolik stály války postižené země a jaké bilionové kontrakty získaly korporace z členských zemí NATO na obnovu rozbombardované infrastruktury.

V březnovém čísle nástěnných novin A3 jsme zveřejnili jiné údaje, týkající se pouze civilistů usmrčených spojeneckými a koaliciemi vojsky: 5700 civilistů v Srbsku, 32 500 v Afghánistánu a 60 000 v Iráku. V případě prvních dvou konfliktů se jednalo o statistiku z několika různých zdrojů, jako např. *The Guardian*, University of New Hampshire, Asistenční mise OSN. V případě Iráku se jednalo pouze o přesné zdokumentované přímé oběti operací vojsk koalice ze statistiky Iraq Body Count project, tedy jak nás správně jeden ze čtenářů upozornil, byly to velmi podhodnocené údaje. Mnoho odborníků ve skutečnosti odhaduje počet civilních obětí v Iráku, které zemřely v pekle rozpoutaném USA a Velkou Británií, na něco kolem 500 000 až 1 100 000.

Ať už čerpáme z jakékoliv statistiky, ukazuje se, že mezi taktiky NATO patří snaha o morální podlomení civilního obyvatelstva. Když je společnost na kolenou, veškerá infrastruktura a instituce v troskách, lze nového diktátora dosadit do funkce daleko snadněji. Díky intervencím a podpoře NATO se navíc dostaly k těžké bojové technice např. salafistické skupiny, jejichž ideologie by bez nich už dávno skončila na smetišti dějin. Příkladem budiž islámský stát rozprostírající se na území Sýrie a Iráku nebo al-Káida v islámském Maghrebu a Boko Haram ohrožující země kolem Sahary.

SOLIDARITA NAKONEC MUSÍ ZVÍTĚZIT

Jako anarchisté a anarchistky stavíme proti globálnímu válečnému paktu globální solidaritu se všemi neprivilegovanými. Nejsou to naše války, které mocní světa vedou naším jménem. S obyčejnými lidmi, kteří čelí ekonomickým sankcím a na jejichž hlavy padají námi placené bomby, máme mnohem více společného než s politiky a boháči, kteří z této zkázy těží.

Odmítněme sponzorovat jejich válečná tažení, korupční aféry a otevírání nových možností pro jejich investice. Nakopejme do zadku konzervativní politiky, kteří se ve jménu volného trhu nestydí brát nejchudším, nemocným, hendikepovaným, svobodným matkám a důchodcům, aby pak nacpali miliardy do chřtánu nejbohatších zbrojařských korporací a dále lobbovali za vyšší a vyšší náklady na zbrojení. Nakopejme do zadku nacionalisty, kteří se snaží povyšovat euroatlantické národy nad národy ostatní a straší nás pomyslným zlem, na základě nepochopených kulturních odlišností.

Skončujme s kapitalismem, který nás v produktivním věku okrádá o naše životy, aby nás ve stáří ponechal našim osudům a zároveň, v zájmu udržení svého pochybného ekonomického modelu, rozpoutává války v chudých regionech. Odmítněme falešnou hru na demokracii a rozvíjejme svobodné autonomní struktury, pomocí nichž budeme v budoucnu schopni převzít kontrolu nad vlastními životy.

Zkrácená verze textu vyšla v březnovém čísle nástěnných novin A3 pod názvem „15 let v NATO: smrt je naším řemeslem“.

NOAM CHOMSKY: POBOUŘENÍ

ROZDÍL MEZI OBĚTMI SESTŘELENÉHO LETADLA MH17 A ÚTOKŮ IZRAELSKÉ ARMÁDY

TÉMĚŘ KAŽDÝ DEN SE OBJEVUJÍ ZPRÁVY O STRÁŠNÝCH ZLOČINECH. NĚKTERÉ Z NICH JSOU ALE TAK OHAVNÉ, TAK DĚSIVÉ A NEBEZPEČNÉ, ŽE ZASTÍNÍ VŠECHNY OSTATNÍ. JEDNA Z TĚCHTO VÝJIMEČNÝCH UDÁLOSTÍ SE STALA 17. 7., KDY BYLO NA VÝCHODNÍ UKRAJINĚ SESTŘELENÉ LETADLO MALAJSIJSKÝCH AEROLINIÍ MH17 A ZEMŘELO PŘI TOM 298 LIDÍ.

Strážce cti v Bílém domě to odsoudil jako „ohavnost obřích rozměrů“ a přisoudil jí „ruskou podporu“. Jeho velvyslankyně při OSN hřiměla, že „když bylo při hrůzostrašném pádu“ civilního letadla „zabito 298 civilistů“, „ve snaze zjistit, kdo je za to zodpovědný, a přivést ho před spravedlnost se nesmíme před ničím zastavit“. Rovněž vyzvala ruského prezidenta Putina, aby zanechal své ostudné snahy vyhnout se jasné odpovědnosti.

Je fakt, že tento „iritující malý muž“ s „tváří krysy“ (jak jej nazval Timothy Garton Ash) sice vyzval k nezávislému vyšetřování, ale to mohl určitě udělat jen kvůli sankcím od jedné země dostatečně odvážné na to uvalit je, Spojeným státům, zatímco Evropané se bojácně krčili vzadu.

Na CNN pak bývalý americký velvyslanec na Ukrajině ujistil svět, že ten „nepříjemný malý muž“ je „jasně zodpovědný [...] za sestřelení letounu“. Po celé týdny vévodily médiím články o utopení rodin pozůstalých, o životech zavražděných obětí, mezinárodním úsilí na vydání těl obětí, o vzteku nad hrůzostrašným zločinem, který „otřásl světem“, jak tisk denně s hrozivými podrobnostmi referoval.

Každý gramotný člověk a určitě každý editor a komentátor si okamžitě vzpomněli na další případ, kdy bylo sestřeleno civilní letadlo s porovnatelnými ztrátami na životech: jednalo se o letoun Iran Air 655 s 290 oběti, včetně 66 dětí, sestřelený v iránském vzdušném prostoru na jasně identifikovatelné obchodní letecké trase. Tento zločin nebyl uskutečněn „s podporou USA“ a jeho původce nebyl nikdy nejspíš. Byla to naváděná střela křižníku USS Vincennes, operujícího v iránských vodách Perského zálivu.

Velitel nedaleko se nacházejícího amerického plavidla David Carlson později napsal v protokolech amerického námořnictva, že „nevěřil vlastním uším, když křižník Vincennes oznámil své úmysly“ zaútočit na zjevně civilní letoun. Carlson spekuloval, že Robokřižník, jak se lodi Vincennes kvůli jejímu agresivnímu chování říkalo, potřeboval dokázat funkčnost a uplatnění systému Aegis (sofistikovaný protiletecký systém křižníku) v Perském zálivu a toužil po příležitosti předvést své vybavení. O dva roky později byli velitel křižníku Vincennes a velitel protileteckého systému vyznamenáni za „zásluhy při plnění mimořádné služby“.

Prezident Reagan obvinil Iránců a obhajoval akce křižníku, který pouze „plnil rozkazy a známé postupy, když střelil, aby se bránil případnému útoku“. Jeho nástupce Bush I. prohlásil: „Nikdy se za Spojené státy neomluví, nezajímá mě, jaká jsou fakta... nejsem ten typ člověka, který by se za Ameriku omlouval.“ Žádné snahy vyhnout se odpovědnosti, na rozdíl od barbarů na Východě.

Ve své době vzbudilo sestřelení iránského letadla jen malou reakci: žádné rozhořčení, žádné zoufalé hledání obětí, žádné vášnivé obviňování odpovědných, žádné bédování ame-

rického velvyslance při OSN o „nesmírné a srdcervoucí ztrátě“. Iránské protesty byly sice občas zmíněny, nicméně zavrhnuty jako „jedny z mnoha útoků na USA“ (Philip Shenon, *New York Times*).

Není tedy divu, že si tato bezvýznamná událost během obřích rozruchů kolem jediného skutečného zločinu, ve kterém mohl být demonický nepřítel nepřímo zapojen, zasloužila v médiích jen pár slov.

Jednou z výjimek byl *London Daily Mail*, kde Dominick Lawson napsal, že ačkoli „Putinovi obhájci“ mohou vyrukovat se sestřelením iránského Airbusu, toto srovnání ve skutečnosti ukazuje naše vlastní vysoké morální hodnoty v porovnání s ubohými Rusy. Ti se ze své odpovědnosti za sestřelení MH17 snaží vyhat, zatímco Washington ihned oznámil, že iránský Airbus sestřelila americká válečná loď. Jaký větší důkaz naší šlechetnosti a jejich zkaženosti chcete?

Víme, proč jsou Ukrajinci a Rusové na svém vlastním území. Někdo by se ale mohl ptát, co vlastně dělal křižník Vincennes v iránských vodách. Odpověď je jednoduchá. Bránil velkého přítele Washingtonu Saddáma Husajna a jeho vražednou agresi vůči Iránu. Pro oběti se tím však význam sestřelení nemění.

Za připomenutí stojí rozsah oddanosti Washingtonu k jeho příteli Saddámovi. Reagan ho smazal ze seznamu teroristů, takže mu mohla být poskytnuta podpora k urychlení jeho úderu na Irán, a později popíral jeho strašné zločiny proti Kurdům, včetně použití chemických zbraní. Saddámovi přiznal dokonce i privilegium jinak poskytované pouze Izraeli: nijak zvlášť nereagoval po útoku Iráku na americkou letadlovou loď USS Stark, při kterém zemřelo 37 členů posádky, stejně jako v případě lodi USS Liberty, v roce 1967 opakovaně napadené izraelskými letouny a torpédy, jež zabily 34 členů posádky.

Reaganův nástupce poskytl Saddámovi další pomoc, kterou po válce s Iránem, již sám začal, tak zoufale potřeboval. Bush například do USA pozval irácké jaderné inženýry, aby se tu zkonalo ve výrobě nukleárních zbraní. Bush také v dubnu 1990 poslal do Iráku delegaci vysoce postavených senátorů, aby zde vyřídili věle pozdravy a vzkaz, že má ignorovat kritiku v americkém „povýšeném a zhýčkaném tisku“. To pokračovalo až do doby, než se ze Saddáma o pár měsíců později stal nový Hitler kvůli tomu, že neuposlechl, nebo možná jen špatně interpretoval rozkazy a vtrhl do Kuvajtu, což mělo poučné důsledky, které stojí za to znovu přezkoumat, nicméně teď tuto nanejdůležitější věc zůstává.

Vraťme se opět k tomu jedinému opravdovému a vskutku příšernému zločinu. Jak informoval *New York Times*, americká velvyslankyně při OSN Samantha Powerová se na zasedání „zalykala, když mluvila o dětech, které zahynuly při havárii malajsijského letadla na Ukrajině, a nizozemský ministr zahraničí Frans Timmermans zase jen stěží ovládal svůj hněv, když si vzpomněl na fotky ‚kriminálních‘ sundávajících zásnubní prsteny z rukou obětí“. Na stejném zasedání, pokračuje *New York Times*, následoval „dlouhý výčet jmen a věkových kategorií patřících dětem zabitým při poslední izraelské ofenzivě v Gaze“. Jediná zmíněná reakce byla ze strany palestinského vyslance Riyada Mansoura, který se „tiše postavil uprostřed“ přednesu.

Avšak červencový útok Izraele na Gazu vzbudil i ve Washingtonu „pobouření“. Jak informoval server *The Hill*, prezident Obama „zopakoval, že důrazně odsuzuje raketové a tunelové útoky Hamásu proti Izraeli“. Vyjádřil rovněž „vzrůstající znepokojení nad stoupajícím počtem civilních obětí v Gaze“, avšak útok neodsoudil. Dílo dovršil senát, který jednomyslně odhlasoval podporu izraelských akcí v Gaze, odsoudil „nevyprovokované raketové útoky Hamásu na Izrael“ a vyzval palestinského prezidenta Mahmada Abbasa, aby „zrušil vládní úmluvy s Hamásem a odsoudil útoky na Izrael“.

Cíl Izraele je už dlouhou dobu prostý: „příměří“, návrat do normy. Co je ale tou normou? Pro Západní břeh je normou pokračování ilegální izraelské výstavby osad a infrastruktury, aby mohl být zahrnut do Izraele, zatímco Palestinci jsou odsunováni do oblastí nevhodných k životu a podrobováni intenzivní represí a násilí.

Po uplynulých 14 let bylo normou, že Izrael zabil více než 2 palestinské děti týdně. Poslední izraelské básnění bylo vyvoláno vraždou tří izraelských chlapců z osady na okupovaném Západním břehu. Měsíc předtím byli zastřeleni dva palestínští chlapci ve městě Ramalláh na Západním břehu. Tento čin nepřítáhl žádnou zvláštní pozornost, což je za dobu, kdy se to stalo rutinou, pochopitelné. „Institucionalizované pohrdání palestinským životem na západě pomáhá pochopit nejen to, proč se Palestinci uchylují k násilí,“ říká respektovaný odborník na Střední východ Mouin Rabbani, „ale také poslední izraelský útok na Pásmo Gazy.“

„Příměří“ umožnilo Izraeli pokračovat v programu separace Gazy od Západního břehu. Tento program se prováděl důsledně a vždy s podporou USA už od doby, kdy USA a Izrael akceptovaly dohodu z Osla, která deklarovala, že oba regiony (Gaza a Západní břeh) tvoří nedílnou územní jednotu. Jeden pohled do mapy nám osvětlí důvody: Gaza poskytuje Palestině jediný přístup do vnějšího světa, tudíž pokud jsou tyto dva regiony odděleny, jakákoliv autonomie, kterou by Izrael mohl Palestincům na Západním břehu povolit, skončí pro Palestinu vlastně uvězněním mezi nepřátelenskými státy, Izraelem a Jordánskem. Uvězněním o to krutějším, bude-li Izrael pokračovat v systematickém programu vyhánění Palestinců z Jordánského údolí a stavby svých osad, umožněním právě klidem zbraní.

Norma v Gaze byla detailně popsána norským lékařem Madsem Gilbertem, který pracoval v hlavní nemocnici v Gaze během období spáchání těch nejohroženějších izraelských zločinů a vrátil se zpět při právě probíhajícím

izraelském útoku. V červnu 2014, těsně před útokem Izraele, podal právu o zdravotním stavu obyvatel Gazy organizaci OSN - UNRWA, která má na starosti uprchlíky. Zpráva uvádí, že „nejméně 57 % domácností v Gaze nemá dostatek jídla a kolem 80 % je příjemcem humanitární pomoci. Nedostatek jídla a rostoucí chudoba má rovněž za následek to, že většina obyvatel nemůže dosáhnout potřebné denní dávky kalorií, přes 90 % vody v Gaze není pitné“, a situace se ještě zhoršuje, jelikož Izrael opět zaútočil na vodní a kanalizační systémy. Gilbert dále uvádí, že „palestinské děti v Gaze obrovsky trpí. Velké množství je jich vystaveno umělé vyvolané plynů živé, způsobené izraelskou blokadou.“

Co je normou v Gaze, bylo otevřeně vysvětleno Dovem Weisglassem, důvěrníkem Ariela Šarona, člověka, který vyjednával odsun židovských osadníků z Pásmu Gazy v roce 2005. Co bylo v Izraeli a mezi jeho přívrženci oslavováno jako velkorysé gesto, bylo vlastně pečlivě zinscenovaným „národním traumatem“, náležitě vysmívaným informovanými izraelskými komentátory, například již zesnulým předním izraelským sociologem Baruchem Kimmerlingem.

Ve skutečnosti si izraelští jestřábi pod vedením Šarona uvědomili, že dává smysl přesunout ilegální osadníky z dotovaných komunit ve zničené Gaze, kde byli vydržováni za vysokou cenu, do podporovaných osad v jiných okupovaných zónách, které si chce Izrael ponechat. Místo prostého přesunutí, které by bylo velmi jednoduché, bylo užitečnější světu předložit záběry malých dětí snažících se prosíci vojáky, aby jim nenichli jejich domovy, na nichž nechybělo hořekování „už nikdy víc“ s jasnými implikacemi.

Weisglass dále vysvětluje, že obyvatelé Gazy žustanou „sice na dietě, ale ne takové, aby umřeli hladem“ - což by nepřidalo na uvádající reputaci Izraele. Izraelští experti se svou vyzdvižovanou technickou účinností počítali, kolik kalorií přesně potřebují obyvatelé Gazy k holému přežití, pokud jim bude zamezen přístup k lékům a dalším prostředkům umožňujícím slušný život. Izraelská armáda Gazu uzavřela ze vzduchu, z moře i po zemi, což britský premiér docela výstižně nazval vězeňským táborem. Přesun osadníků zanechal Gazu pod totální kontrolou Izraele, tedy okupační moci podle mezinárodního práva. A aby zdi věznic byly utěšné ještě víc, vyhnal Izrael Palestince z velké části území podél hranic, včetně nejméně třetiny, v Gaze tak vzácné, orné půdy. Ospravedlněním je bezpečnost Izraelců, které ale mohlo být stejně tak dosaženo ustanovením bezpečnostní zóny na izraelské straně hranice nebo ukončením divokého obléhání a dalších trestů.

Oficiální příběh je ten, že Izrael laskavě daroval Gazu Palestincům v naději, že vytvoří prosperující stát. Oni však odhalili svou skutečnou povahu vytrvalými raketovými útoky na Izrael a donutili své obyvatele, které drží jako rukojmí, stát se mučedníky, aby Izrael vypadal jako ten špatný. Pravda je ovšem trochu jiná.

Pár týdnů po stažení izraelských jednotek spáchali Palestinci svůj největší zločin. V lednu 2006 volili špatně v pečlivě monitorovaných svobodných volbách, a v parlamentu tak dali většinu hnutí Hamás. Média nám neustále připomínají, že Hamás je odhodlán zničit Izrael. Vůdci hnutí Hamás ovšem opakovaně, jasně a zřetelně prohlásili, že by akceptovali existenci obou samostatných státních celků podle mezinárodní dohody, blokováno už 40 let Spojenými státy a Izraelem. Na druhou stranu je Izrael odhodlán zničit Palestinu a kromě pár občasných bezvýznamných prohlášení opravdu pracuje na dodržení svého „závazku“.

Zločin Palestinců z ledna 2006 byl okamžitě potrestán. USA a Izrael, s Evropou ostudně

schovanou v pozadí, uvrhly na Palestince přísné sankce a Izrael ještě zvýšil míru svého násilí. Od června, kdy začaly útoky ostře eskalovat, vystřelil Izrael na Pásmo Gazy více než 7700 granátů.

USA a Izrael rychle zahájily své plány na vojenský puč na svržení zvolené vlády. Když měl Hamás tu drzost tyto plány zhatit, izraelské útoky a obléhání zesílily s ospravedlněním, že si Hamás vzal Gazu silou, což sice není úplná lež, avšak to zásadní zamlčeno bylo.

Poslední příměří bylo vyhlášeno po ukončení útoku Izraele z října 2012. Přestože Izrael pokračoval ve své devastující blokadě, Hamás dodržel příměří, jak Izrael přiznává. Okolnosti se však změnilly v červnu tohoto roku, když Hamás a Fatah uzavřely dohodu o jednotě, na jejímž základě vznikla nová vláda technokratů, ve které nebyli žádní zástupci Hamásu a která akceptovala veškeré požadavky Kvartetu. Izrael byl samozřejmě rozrušen ještě více, když i USA signalizovaly svou podporu nové vládě. Dohoda o jednotě nejenže vzala Izraeli argument, že nemůže vyjednávat s rozdělenou Palestinou, ale také ohrozila izraelský dlouhodobý plán oddělení Gazy od Západního břehu a pokračování destruktivní politiky v obou regionech.

Něco se s tím muselo udělat a příležitost se brzy naskytla, když byli na Západním břehu zavražděni tři izraelští chlapci. Netanjahu tvrdil, že má určité informace spojující Hamás s vraždou, což byla lež, jak se později ukázalo. Nedošlo ani k pokusu předložit jakékoli důkazy. Jeden z hlavních izraelských odborníků na Hamás Šlomi Eldar okamžitě informoval, že vrazi pravděpodobně pocházejí z jednoho disidentského hebronského klanu, který je už dlouho Hamásu trnem v oku. Eldar dále uvedl, že si je „jistý, že k něčemu takovému klan od vedení Hamásu nedostal zelenou, že se prostě sami rozhodli, že je vhodná doba to udělat“. Izraelská policie od té doby pátrá po dvou příslušnících klanu a stále bez jakýchkoli důkazů tvrdí, že jsou „terroristy z Hamásu“.

Osmnáctidenní bouře vzteku však přispěla k podkopání obávané vládní palestinské jednoty a k výraznému zostření izraelské represe. Podle izraelských armádních zdrojů zatkli izraelští vojáci 419 Palestinců, včetně 335 lidí spojitých s Hamásem, zabil 6 Palestinců a zkonfiskovali 350 000 dolarů. Izrael také podnikl deset útoků na Gazu, při nichž 7. července zabil pět členů Hamásu. Hamás nakonec zareagoval a vypálil na Izrael první rakety po 19 měsících, jak uvádějí samy izraelské úřady, a poskytl tak Izraeli záminku, aby 8. července zahájil operaci Ochranné ostří (Protective Edge).

Činy samozvané nejmorálnější armády světa, která by podle izraelského velvyslance v USA měla získat Nobelovu cenu, byly poměrně bohatě zdokumentovány. Koncem července bylo zabito 1500 Palestinců, z toho 70 % civilistů včetně stovek žen a dětí. V Izraeli zemřeli tři civilisté. Značná část území Gazy byla proměněna v sut'. Během krátkých přestávek mezi bombardováním se přibíhají v troskách domů zoufale snažili najít roztržštěná těla. Hlavní elektrárna byla také napadena - je už izraelskou specialitou znemožnit i velmi omezenou výrobu elektřiny, a co hůř, omezit i tu minimální dostupnost pitné vody. Další válečný zločin. Mezitím byly opakovaně napadány záchranářské a zdravotnické týmy působící v Gaze. Zatímco zvěrstva po celé Gaze narůstala, Izrael stále tvrdil, že jeho cílem je jen zničení tunelů na hranicích.

Napadeny byly čtyři nemocnice, každé napadení se rovná dalšímu válečnému zločinu. Jeden z izraelských zločinů přece jen vzbudil široké odsouzení: útok na školu OSN, která ukrývala 3300 uprchlíků. Rozčilený generální komisař UNRWA Pierre Kraehenbuehl prohlásil: „Naprosťo odsuzuji toto závažné porušení mezinárodní-

ho práva izraelskou armádou. [...] Svět by se dnes měl stydět.“ Izraelská armáda na úkryt pro uprchlíky zaútočila třikrát, přestože věděla, co je cílem jejího útoku. „Přesné umístění základní školy Jabalia a fakt, že se v ní nacházejí tisíce uprchlíků, byly izraelské armádě sděleny sedmáctkrát, aby byla skutečně zajištěna jejich ochrana. Poslední upozornění armády bylo zasláno v noci pár hodin před fatálním bombardováním,“ uvedl komisař Kraehenbuehl.

Izraelské úřady vyzdvihují humánnost své armády, která jde tak daleko, že informuje obyvatele o tom, že jejich domy budou bombardovány. V praxi jde ale o „sadismus, maskovaný za milosrdenství“, jak toto jednání nazval izraelský novinář Amira Hass. „Je to nahaný záznam, požadující po stovkách tisíc lidí, aby opustily své domovy, které už se staly cílem, a odešly na jiné místo, které je stejně nebezpečné a leží deset kilometrů daleko.“ Ve skutečnosti žádné místo v tomto vězení neposkytuje bezpečí.

72hodinové humanitární příměří mělo nabýt účinnosti 1. srpna v osm hodin ráno. Zhroutilo se však téměř okamžitě. Podle tiskové zprávy centra Al Mezan pro lidská práva v Gaze slyšel jeden z jeho terénních pracovníků izraelské dělostřelectvo pátit už pět minut po osmé hodině. Kolem půl desáté, po obdržení zpráv, že byl zajat izraelský voják, došlo k intenzivnímu pozemnímu i vzdušnému ostřelování Rafahu, při němž pravděpodobně při návratu domů po vyhlášeném příměří zemřely desítky lidí a stovky byly zraněny.

Až ta současná epizoda sadismu bude konečně u konce, ať už skončí kdykoli, Izrael doufá, že bude moci volně pokračovat ve své zločinné politice na okupovaných územích bez jakéhokoli vměšování a s podporou USA, kterou vždy v minulosti požíval: vojenskou, ekonomickou, diplomatickou, ale také ideologickou, vytyčováním problémů v souladu s izraelskými doktrínami. Obyvatelé Gazy se budou moci vrátit do normálu v jejich vězení provozovaném Izraelem, zatímco na Západním břehu mohou v míru pozorovat, jak Izrael rozebírá to, co zbývá z jejich vlastnictví.

To je pravděpodobný výsledek, pokud Spojené státy udrží svou rozhodnou a prakticky jednostrannou podporu zločinů Izraele a jeho odmítnutí dlouhotrvajícího mezinárodního konsenzu ohledně diplomatického řešení. Pokud by ale USA odstoupily od své podpory, budoucnost by vypadala docela jinak. V tom případě by bylo možné posunout se k „trvalému řešení“ situace v Gaze, ke kterému vyzval státní tajemník Kerry a které v Izraeli vzbudilo hysterické reakce, protože taková výzva mohla být interpretována jako podnět k ukončení izraelské blokády a pravidelných útoků. A co víc, mohla být - jaká hrůza! - interpretována i jako podnět k zavedení mezinárodního práva ve zbytku okupovaných území.

Bezpečnost Izraele by příklonem k mezinárodnímu právu nebyla ohrožena, spíše by s největší pravděpodobností byla ještě zvýšena. Ale jak bylo vysvětleno před čtyřiceti lety izraelským generálem Ezerem Weizmanem, pozdějším prezidentem, Izrael by pak nemohl „existovat v rozsahu, duchu a kvalitě, které teď ztělesňuje“.

Před čtyřiceti lety udělal Izrael osudové rozhodnutí, kdy upřednostnil expanzi před bezpečností, odmítl mírovou smlouvu nabízenou Egyptem výměnou za opuštění okupované Sinaje. Této politiky se od té doby vždy držel, a tím pádem udělal stejné rozhodnutí jako Jižní Afrika v roce 1958.

Ze zcomm.org/znetarticle/outrage (vyšlo 2. 8. 2014) přeložil Bezducha. Redakčně kráceno.

LŽI, VRAŽDĚNÍ, KAPITÁL

INTERVENCE NATO v LIBYI v ROCE 2011

BOMBARDOVÁNÍ NATO v LIBYI v ROCE 2011 PŘEDCHÁZELO MNOHO ZAJÍMAVÝCH OKOLNOSTÍ. VŠECHNY VYVRACEJÍ OFICIÁLNÍ TVRZENÍ, ŽE INTERVENCE BYLA ZAHÁJENA Z HUMANITÁRNÍCH DŮVODŮ.

Devatenáctého března 2011, pouhých pár hodin po schválení rezoluce č. 1973 Radou bezpečnosti OSN, umožňující použití „všech nezbytných prostředků“ členskými státy OSN v Libyi za účelem „ochrany civilistů“, zahájila Francie bez varování ostatních členských zemí NATO bombardování cílů v Libyi. Rychlý postup Kaddáfího sil na centrum rebelů Bengházi byl náhle zastaven, když francouzský prezident Nicolas Sarkozy bez jakéhokoliv upozornění zástupců členských zemí NATO, se kterými se před pár hodinami setkal, rozpoutal válku trvající až do října téhož roku.

Podle francouzského ministra obrany měla být válka otázkou několika „týdnů“. Jenomže většinu libyjské populace, zvláště obyvatele regionu Tripolis, přítomnost zahraničních vetřelců pobouřila a v zájmu obrany své domoviny se chopili zbraní. Když Kaddáfího síly brutálně potlačily protestující během dní předcházejících konfliktu, počty obětí se pohybovaly kolem tisíce. Válka si přitom vyžádala něco mezi 10 až 50 tisíci obětí. Ozbrojenci bojující proti Kaddáfimu, známí pod jménem Dočasná národní přechodná rada (NTC), odhadují počty obětí na 30 000, což činí konflikt v Libyi krvavý do takové míry, která předčí všechna povstání arabského jara s výjimkou Sýrie.

ZVOLIT SI SVOU BUDOUCNOST

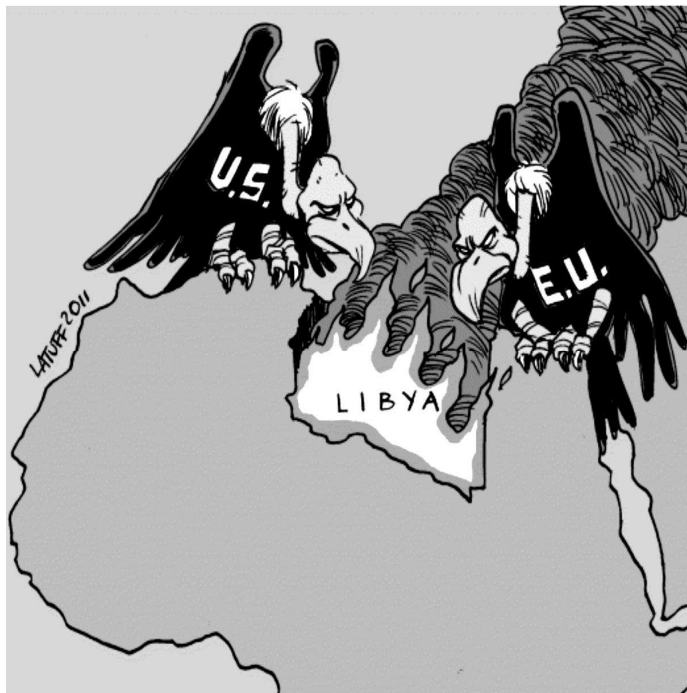
Během této občanské války trpěli násilím nejvíce imigrantští pracující pocházející z nitra afrického kontinentu. Rasistická zášť vůči nim byla vyvolána mýty, šířenými především stanicí Al-Džazíra, které tvrdily, že afričtí imigrantští dělníci v Libyi jsou ve skutečnosti Kaddáfího žoldáci. Rasistická nenávisť vyústila v pomstu na 35 000 obyvatelích města Tawergha. Lidé zde byli násilně vyhnáni z domovů, několik jich bylo popraveno. Jejich zločinem byla domnělá podpora Kaddáfího. Vijay Prashad popisuje v knize *Arabské jaro, libyjská zima* incident odehrávající se pár dní před nálety, kdy protestující popravili 50 „afrických žoldáků“ na policejní stanici v provincii Kyrenaika. NATO během bombardování ukázalo, že se zahraničními dělníky nemá žádné slitování. Horace Campbell v knize *Globální NATO a katastrofické selhání v Libyi* píše: „Více než 900 Afričanů utonulo ve Středozemním moři při pokusu uniknout násilí v Libyi. Jeden takový pokus popsal dva přeživší, kteří se plavili na lodi se 72 pasažéry. Při pokusu dosáhnout italského přístavu na ostrově Lampedusa se loď dostala do potíží. Lidé na palubě včetně žen a dětí byli ponecháni na moři po 16 dní, kdy několik evropských vojenských jednotek zjevně ignorovalo jejich volání o pomoc. Dva z devíti přeživších řekli, že je mijely i lodě NATO. Navzdory několikerým varováním směřovaným italské pobřežní hlídce a navázanému kontaktu s vojenskou helikoptérou a válečnou lodí nedošlo k žádným pokusům o záchranu.“

Toto bezohledné ignorování lidského života je typické pro celou intervenci NATO, která byla hrůzostrašnou záležitostí s desítkami tisíc zmasakrovaných lidí. V dopise zveřejněném americkým prezidentem Barackem Obamou francouzský prezident Nicolas Sarkozy a britský premiér David Cameron (respektive všichni tři) prohlásili, že „nepřestanou“, dokud si „libyjský lid nebude moci zvolit svou budoucnost“. Během pádu Kaddáfího hlavního města Tripolisu se davy špatně ozbrojených zastánců Kaddáfího, obyčejní obyvatelé města Tripolis, shromáždily, aby bránily Kaddáfího pevnost Báb al-Azízija. Tam byli napadeni plnou silou arzenálu NATO. Během 24 hodin bylo vykonáno na 63 náletů cílených na Kaddáfího podporovatele v pevnosti. Ke zmasakrování těchto lidí, kteří byli technicky označeni za „bojovníky“, dopomohly bitevní vrtulníky Apache a drony, takže nyní si může „libyjský lid zvolit svou budoucnost“.

ODDANOST DEMOKRACII

Síly NATO zapletené v konfliktu mají v severní Africe mizernou reputaci. Po vypuknutí protestů napříč severní Afrikou a Blízkým východem na počátku roku 2011, známých jako arabské jaro, francouzská ministryně zahraničí Michèle Alliot-Marie dala najevo francouzskou oddanost demokracii, když Alžírsku a Tunisku nabídla vyslání „bezpečnostních sil“ za účelem pomoci při potlačení šířících se protestů. V době, kdy americký prezident Obama vyslovil podporu protestujícím proti Kaddáfimu, Spojené státy pokračovaly v masivním zasilání materiální pomoci egyptskému diktátorovi Husní Mubárakovi, kterého udržovaly u moci více než tři desetiletí. Protestující v Bahrajnu byli navíc tvrdě potlačeni vojskem Saúdské Arábie poté, co USA podpořily saúdskou invazi do země.

Zvláště zarážející je role Itálie v operaci NATO. Její koloniální historie v zemi bezpochyby sehrála obrovskou roli v neočekávaném nárůstu pod-

pory ze strany obyčejných Libyjců, ze které se mohl Kaddáfí těšit, jakmile začaly nálety. Profesor politologie Dirk Vandewalle z Dartmouth College odhaduje, že italská kolonizace Libye v letech 1911-1942 zabila 250 až 300 tisíc lidí z celkového počtu osm set tisíc až milion obyvatel. Jenom mezi lety 1921 a 1922 zlikvidovala popravní četa 20 000 Libyjců. NATO také vítal koalicí, ve které nechyběl Súdán, na jehož prezidenta Umara al-Bašíra je vydán mezinárodní zatykač za zločiny spáchané v provincii Dárfúr, stejně jako Katar, který je stejně nedemokratický a represivní jako Kaddáfího Libye.

MUSÍ ODEJÍT

Za zmínku stojí i opakované odmítání NATO a NTC zahájit vyjednávání, o které se měly snažit. Rezoluce Spojených národů 1973 je jen carem papíru, který posloužil k obhajobě bombardování. Přitom jednoznačně říká, že nejvíce žádoucí je mírové urovnání občanské války. Jak napsal Hugh Roberts v článku „Kdo řekl, že měl Kaddáfí odejít?“, „Rezoluce 1973 byla schválena v New Yorku v pozdních hodinách 17. března. Druhý den Kaddáfí, jehož síly tábořily na jižním předměstí Bengházi, vyhlásil podle Článku 1 příměří a navrhl politický dialog v souladu s Článkem 2. To, co Rada bezpečnosti požadovala a navrhovala, učinil v řádu několika hodin. Jménem NTC bylo příměří ihned odmítnuto, konkrétně nejvyšším velitelem rebelů Khalifem Haftarem, a odmítl ho i západní vlády.“

Haftar bydlel dvě desetiletí před konfliktem v Alingtonu ve Virginii, kde sídlí vedle řady státních úřadů také Pentagon. „Budeme ho soudit podle jeho činů, ne slov“, prohlásil David Cameron, čímž naznačil, že se od Kaddáfího očekává úplné dosažení příměří: to znamená, že nejen nařídí svým jednotkám, aby zastavily palbu, ale také toto příměří udrží na dobu neurčitou navzdory faktu, že ho NTC odmítla opěťovat. Cameronův komentář také ignoroval fakt, že Článek 1 Rezoluce 1973 neuvádí břemeno příměří výlučně na Kaddáfího. Sotva Cameron takto zaštil NTC, která nepochybně porušila rezoluci 1973, vložil se do toho Obama, který k uznání Kaddáfího příměří vyžadoval stažení jeho sil nejenom z Bengházi, ale také z Misraty a nejdůležitějších měst, které jeho vojsko znovu získalo od rebelů, od Adžedábije na východě po Záviju na západě - jinými slovy měl přijmout předčasnou strategickou porážku.

O těchto podmínkách, které byly pro Kaddáfího neakceptovatelné, není v Článku 1 ani slovo. Vedle Kaddáfího vlastních pokusů o zahájení vyjednávání, aby se předešlo masakru, podnikla Africká unie (AU) za hlasité podpory Nelsona Mandely mnoho neúnavných kroků, aby přiměla vůdce NTC a NATO k vyjednávání s Kaddáfím. Na tyto pokusy učiněné v dubnu reagovala NTC a jako podmínku vyjednávání vznesla požadavek rezignace Kaddáfího. Vyslaný signál byl jasný: nulová vůle pro vyjednávání ze strany NTC a NATO. Na základě odmítání sil NATO vyjednávat s Kaddáfím, i přes velký prostor, který k němu vyběl, vyvstává do očí bijící pokrytectví vojsk NATO a jeho spojenců v tomto konfliktu. Stejně

tak na základě enormních ztrát na životech způsobených konfliktem a jednoznačného opovrhování všech zúčastněných stran lidskými životy můžeme bezpečně odmítnout plané řeči o „svobodě“, „demokracii“, a „mezinárodním právu“ v této občanské válce a začít se soustředit na to, co bylo skutečnou podstatou tohoto konfliktu: kapitál.

PERFEKTNÍ CÍL

V 80. letech chtěla Reaganova administrativa upevnit svou pozici silného hráče na Blízkém východě. Kvůli obavám z iránské revoluce v roce 1979, stejně jako sovětské invaze do Afghánistánu, cítily Spojené státy potřebu rozšíření vlivu na Blízkém východě a zachování svého dominantního mocenského postavení. V roce 1981 byla po tyto účely Národní bezpečnostní radou (NSC) vybrána Libye. Libye byla členem Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) s významnými konexemi, řadou nepřátel v sousedství a nízkou populací, ve zkratce perfektním cílem. Jakmile byla Libye vybrána několika pohlaváři NSC, bylo potřeba do věci vtáhnout prezidenta Reagana. Jak NSC a Ústřední zpravodajská služba (CIA) rychle dosáhly svého cíle, detailně popisuje Seymour Hersh v článku „Target Gaddafi“ zveřejněném v *New York Times*.

„Administrativa měla brzy jasno,‘ vzpomíná bývalý pobočník z Bílého domu, že nejlepším způsobem, jak získat prezidentovu pozornost, jsou vizuální prostředky.“ To vedlo k vytvoření patnáctiminutového videa „ukazujícího povahu bestie. Po jeho zhlédnutí nebylo pochyb o tom, že (Kaddáfí) musí jít.“ Jakmile se prezident přiklonil na jejich stranu, NSC ve spolupráci se CIA začala vypouštět zprávy schválené Reaganem, že se libyjské úderné jednotky potulovaly po Spojených státech s plánem na atentáty na diplomaty a dokonce i na prezidenta. „Jeden ze zúčastněných funkcionářů vzpomíná: *‘Přišli jsme s velkou teroristickou hrozbou vládě USA. Celá věc byla kompletní fabulací.’*“ Po selhání provokací v letech 1981 a 1982, jež nevyvolaly ozbrojenou odpověď Kaddáfího, která by USA mohla posloužit jako záminka k útoku, byly v roce 1984 přes Tunisko do Libye vyslány dvě skupiny libyjských exilových ozbrojenců, trénovaných USA a Izraelem, aby Kaddáfího zabily.

Naneštěstí pro USA, které jak tato kauza ukazuje, jednoznačně nedržíjí mezinárodní právo, pokusy zabít Kaddáfího selhaly. V březnu 1986 zahájil Reagan operaci Prerijní požár. Záměrem bylo opět vyvolat odpověď Libye většího rozsahu, která by mohla posloužit jako záminka k bombardování. Americké námořnictvo bylo vysláno, aby napadlo libyjskou pobřežní stráž, a jak vyžadoval Donald Fortier z ministerstva zahraničí, jakákoliv odpověď USA na následné boje „by neměla být nepřímě-řend“. Dvě lodě libyjské pobřežní stráže byly potopeny námořnictvem USA a zabito bylo 70 členů posádky. Kaddáfí však znovu nijak významně na incident nereagoval.

Pátého dubna 1986 došlo k bombovému útoku na diskotéku v Berlíně, což vedlo k usmrcení amerického vojáka. Americká vláda tvrdila, že má nevyvratitelné důkazy o podílu Libye na bombovém útoku, a zahájila operaci Kaňon El Dorado, při níž vyslala z britské letecké základny do Libye devět stíhacích bombardérů F-111 za účelem zabít Kaddáfího nebo rozpoutání revoluce, která by ho svrhla. USA bombardovaly cíle v Tripolisu včetně Kaddáfího pevnosti Báb al-Azizija. Nicméně bombardování Kaddáfího nezabilo ani nezažehlo revoluci. Zabilo pouze 100 civilistů, mezi nimi také Kaddáfího patnáctiměsíční adoptivní dceru Hanu. „Bylo to největší vzrušení, které jsem v životě zažil,“ uvedl později jeden z pilotů pro *Chicago Tribune*. V prohlášení Pentagonu později zaznělo, že „z hlediska výkonu techniky byl úder úspěšný“. Jak se ukázalo, nebyla ani tohle pravda. Předpokládá se, že Kaddáfí by musel být usmrčen, pokud by americkou armádou během operace netrápilo selhávání důležité výbavy. Co se týče útoku na berlínskou diskotéku, „důkazy o přímém zapojení Libye do bombového útoku v Berlíně nebyly nikdy zveřejněny a jsou velmi diskutabilní, stejně jako vyšetřování útoku ze strany Německa.“

O STO OSMDEŠÁT STUPŇŮ

V období mezi bombardováním v roce 1986 a 2011 prodělaly vztahy mezi západem a Libyí naprostý obrat. Jak se západ v 90. letech snažil potlačit radikální islamistické síly, kterým v Afghánistánu v 80. letech pomohl dostat se k moci, úzce spolupracoval s Moussaem Koussaou, šéfem Kaddáfího informační služby. Samotná Libye strádala pod tlakem mudžahedinů, vyzbrojených za pomoci CIA a zformovaných v libyjské islamistické bojové skupině (LIFG). To vedlo libyjské autority k touze po spolupráci se západními informačními službami. Vysoká míra této spolupráce mezi NATO a libyjskou informační službou během tohoto období je zaznamenána v kauze Abu Abdullaha al-Sadiqa. Al-Sadiq je bývalým emírem LIFG a současným vysokým činitelem NTC, který říká, že když byl v Libyi za Kaddáfího po šest let vězněn, byl občas vyslýchán britskými agenty. Samozřejmě, že rozšiřující se vazby mezi západem a Libyí neměly co do činění s jakoukoliv změnou v přístupu Kaddáfího k lidským právům. Ve skutečnosti bylo toto období nejbrutálnější epizodou v historii jeho režimu.

Jedním z incidentů, který ilustruje povahu Kaddáfího vlády, je masakr v Abú Salímu z června 1996. Abú Salím je hlavní věznici v Tripolisu

a záznamy říkají, že v době incidentu zde bylo 1600 až 1700 vězňů. Po vzpouře vězňů kvůli životním podmínkám a následném zdánlivě úspěšném vyjednávání byli vězni shromážděni na dvoře věznice, ostraha věznice pod velením Abdullaha al-Senussia zahájila palbu a popravila asi 1200 vězňů. Rodiny vězňů nebyly o smrti svých blízkých informovány.

Zdá se, že tato událost neměla žádný dopad na dobré vztahy Kaddáfího se západem. Na konci 90. let a po roce 2000 schválil Kaddáfí sérii prozápadních neoliberálních tržních reforem, na které západ, lačný po dalších sankcích a rozsáhlých investicích v Libyi, reagoval přátelsky. V roce 1999 Británie obnovila diplomatické vztahy s Libyí. Mezi lety 2000 až 2002 libyjská národní ropná společnost (LNOC) pořádala mezinárodní konferenci na téma ropa a plyn a oznámila nové kolo obchodu s koncesemi za velmi výhodných podmínek. V roce 2002 Libye ukotvila svou měnu k měnové jednotce (Zvláštní práva čerpání) Mezinárodního měnového fondu (MMF), což devalvovalo libyjský dinár, ale zlepšilo investiční klima. Zároveň došlo ke snížení celních poplatků o 50 %. V březnu 2003 schválil Kaddáfí privatizační projekty, podpořil Článek VIII z dílny MMF a jmenoval zastávce neoliberalismu Shukriho Ghanema premiérem. V prosinci 2003 Libye veřejně oznámila ukončení jaderného programu (který už stejně neexistoval).

VE JMÉNU BYZNYSU

V roce 2004 USA zrušily zákaz cestování do Libye a ukončily další unilaterální sankce. V roce 2004 nadále vzrůstaly vazby mezi Libyí a USA s tím, jak Bushova administrativa nepřímo nabídl „vojenské, zákon vymáhající, politické a finanční nástroje“, aby pomohla libyjské vládě při pacifikaci LIFG. V roce 2004 zavítal do Libye Tony Blair a stal se prvním britským premiérem, který navštívil Libyi od návštěvy Winstona Churchilla v roce 1943. Blair v Libyi zašitřoval smlouvu na průzkum ložisek plynu pro Royal Dutch Shell ve výši 513 milionů dolarů. V roce 2006 byly obnoveny plné diplomatické vztahy a Libye byla vymazána ze seznamu států podporujících terorismus. V roce 2007 podepsala British Petroleum (BP) kontrakt ve výši 900 milionů dolarů na průzkum dalších ložisek, což signalizovalo návrat BP do země po jejím vypovězení v 70. letech. Mezi lety 2008 a 2009 vzrostl britský export do Libye o více než 50 %. V roce 2007 navštívil Kaddáfí francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho, aby podpořil „obchodní dohody navýšené o 4,5 miliard USD z původních 10 miliard, které byly podepsány na začátku léta (v červenci podnikl Nicholas Sarkozy cestu do Tripolisu, aby se setkal s Kaddáfím a podepsal smlouvy včetně dohody na vystavění francouzského jaderného reaktoru v Libyi)“. Samozřejmě, že si úzké vazby s Kaddáfího režimem užívala také Itálie.

Pouhé tři roky předtím, než rebelové a NATO zahaly Kaddáfího, italský premiér Berlusconi podepsal s libyjským vládcem „Dohodu o přátelství a spolupráci“. Dohoda byla prezentována jako navázání „mimořádných vztahů“, ale byla spíše zaměřena na stvrzení a zabezpečení dlouhodobých vzájemných vazeb mezi Itálií a Libyí. Dohoda vstoupila v platnost v červnu 2006 a byla oslavena první oficiální návštěvou Kaddáfího v Itálii po 40 letech... Itálie slíbila zaplatit Libyi během následujících 20 let pět miliard dolarů jako alternativu k reparacím za koloniální éru. A aby tím netratila, měly být tyto peníze vyčleněny pro italské korporace rekonstrující infrastrukturu v Libyi... Na oplátku Kaddáfí nabídl pomocnou ruku ve věcech jako rekapitalizace italské banky UniCredit nebo přijímání nelegálních imigrantů pokoušejících se dosáhnout italské půdy, zpět do (ještě nehumánnějších) imigračních táborů v Libyi...

Symbolickým vrcholem Dohody o přátelství byla pravděpodobně italská delegace na oslavách Kaddáfího čtyřicátého výročí „Dne revoluce“ 1. září 2009. Po celém Tripolisu velelily billboardy zesílené bilaterální vazby, Národní muzeum vyhradilo pro podepsání dohody celou místnost a nad vstupem do muzea visely obrovské transparenty s Berlusconim a D'Alemaou objímajícími Kaddáfího. Vzdušný prostor nad Tripolisem křižovalo italské vojenské letectvo, zanechávající za sebou oblaka kouře v barvách italské vlajky... Vztahy mezi Berlusconiem a Kaddáfím, kteří spolu rozhodně tvořili extravagantní dvojici, se často stávaly středem debat a kritiky. V říjnu 2010 italský časopis *Chi* věnoval Kaddáfímu pět stran, na kterých mimo jiné zaznělo, že Berlusconi byl jedním z nejsilnějších vůdců v Evropě a tito dva neměli žádný problém s tím, že jsou vyobrazováni v intimním objetí nebo líbající ruce jeden druhému.

Nejtrapnější je, že pouhých pár týdnů před vrcholem povstání v Libyi dokumenty odhalily rozhovory mezi velvyslancem Spojeného království a zástupci libyjské armády na téma prodeje zbraní a obchodu s dalším vojenským materiálem, které by jen o něco později byly použity na nepříměřený zásah proti rebelům. Do Libye bylo také prodáno obrovské množství slzného plynu a policejní výstroje na zvládání davů. Ve zprávě Evropské unie o vývozu zbraní za rok 2009 stojí, že členská země prodala Libyi licence na výrobu zbraní v hodnotě 343,7 milionu dolarů.

ZLÝ OBCHODNÍ PARTNER

I když je pravda, že mezi 90. léty a rokem 2011 Kaddáfí rozvíjel úzké vztahy s členskými zeměmi NATO a zaváděl prozápadní neoliberální reformy, navzdory neskrývaným přátelským vztahům měly země NATO

s Kaddáfím stále mnoho nevyřešených otázek. Kaddáfí se především znovu a znovu ukazoval jako notoricky nedůvěryhodný obchodní partner. Ve vyjednávání o smlouvách se nerozpokoval jednat podle svého rozmaru nebo podle pravidla, že pokud jedné členské zemi EU nebo jedné ropné společnosti nevyhovují podmínky, jiným by vyhovovat mohly. Často například hrozil, tak jako v roce 2009, znárodněním ropného průmyslu, aby postrašil nadnárodní ropné společnosti během vyjednávání o smlouvách.

Kaddáfí navíc dával najevo své vlastní ambice. Stejně jako už v roce 1969, kdy se chopil moci, aby zabránil vojenskému puči podporovanému Británií, se zdálo, že Kaddáfí věří, že je schopen jednat na mezinárodní scéně nezávisle. V roce 2009 byl (usvědčený) atentátník z Lockerbie Abdelbaset Ali al-Megrahi vzhledem k britskému tlaku na Skotsko propuštěn z vězení. Británie obávající se o svou pověst podminila propuštění al-Megrahiho jeho nenápadným přijetím zpět v Libyi. K jejím pobouření byl al-Megrahi v Libyi přivítán s obrovskou slávou jako hrdina. Podobný konflikt nastal s Francií poté, co se jí nepodařilo dohodnout vydání podezřelého atentátníka z letu UTA 772, Abdullaha el-Senussiho. Po tomto neúspěchu nakonec Kaddáfí alespoň souhlasil, že se mu v Libyi nebude dostávat žádné publicity, aby vzápětí učinil „*el-Senussiho šéfem vojenské rozvědky, čímž silně pobouřil Francii*“. Těmito tahy si Kaddáfí rozvil dvě velmoci, Francii a Británii, začínající se cítit nejistě na světové scéně, která se stává pluralitní. Ze všech zemí NATO byla zvláště Francie rozzlobená ze vztahů s Kaddáfím. Vedle předchozích bojů mezi Libyí a Čadem podporovaným Francií nebyla Francie nikdy schopna zabezpečit ekonomické vztahy s Libyí, o něž stála. V roce 2004, po lukrativním kole přihazování nabídek na libyjské ropné kontrakty, francouzské společnosti zcela selhaly v navázání nových smluv.

Potom tu je také záležitost obrovské libyjské zásoby pitné vody, jejíž hodnota se neustále zvyšuje a která se stává ceněným artiklem. „*Libye se nachází na Nubijské pískovcové zvodni, což je obrovský podzemní rezervoár pitné vody. Libyjská vláda investovala 25 miliard dolarů do obřího umělého kanálu, což je komplex potrubí dlouhý 4000 km, zakopaný v poušti, který by dokázal přepravit 2 miliony kubiků vody denně*.“ Jednalo se o největší vodní rezervy v severní Africe. Pokud bereme v úvahu fakt, že „*francouzské společnosti jako Suez, Ondeo a Saur kontrolují více než 45 % světového trhu s vodou*“, uvědomíme si, jak moc jsou tyto zdroje pro Francii důležité. Aby toho nebylo málo, italské společnosti v poslední době inkasovaly 40 % veškerých investic z libyjského státního investičního fondu, zatímco francouzské společnosti nic. Francie nacházející se v Evropské unii, které stále dominuje divoká konkurence mezi členskými zeměmi, měla tudíž velmi vážný zájem na tom, aby byly karty v Libyi zamíchány.

PROKLESTIT CESTU NOVÝM SMLOUVÁM

Podle očekávání byla Francie tím, kdo zahájil bombardování Libye. Francie, jejíž „*socialistický*“ prezident (François Mitterrand) v roce 1995 prohlásil ohledně Rwandy, že „*v zemích, jako je tato, genocida zas tolik nevadí*“, se nyní ujala vůdčí role v exportu demokracie a lidských práv do Libye. Prezident Sarkozy navíc po nepřijemně dlouhé podpoře tuniského diktátora Ben Aliho potřeboval posílit podporu voličstva. Británie (stále podrážděná hrdinským návratem al-Megrahiho), jejíž zásoby ropy v Severním moři se tenčily, se brzy přidala. Všechny státy, samozřejmě včetně USA, které se k Francii a Británii připojily, si byly vědomy obrovských vysoce kvalitních ložisek ropy a zemního plynu v Libyi, včetně výhodně blízkých námořních tras, které by byly hodnotným zdrojem v regionu v současnosti postiženém sociálními otřesy. Itálie, která si v Libyi užívala nejvyšší ekonomická a politická privilegia, byla zpočátku nepřekvapivě ve věrné opozici vůči bombardování a zašla dokonce tak daleko, že ještě v dubnu 2011 dovezla do Libye přes Tunisko dodávku benzínu. Jakmile ale začal být pád Kaddáfího jasný, zapojila se Itálie urychleně do mise NATO a stala se sídlem velení během operace Unified Protector.

S tím, jak se bomby začaly snášet k zemi, členské země EU jednaly velmi rychle, aby zajistily smlouvy pro své společnosti. „*Aby si Francie byla jistá svou pozici, uzavřela prý již sedm dní po schválení rezoluce 1973 dohodu s NTC, která jí společně s Katarem garantovala 35 % smluv na těžbu ropy výměnou za úplnou a permanentní podporu Rady (NTC)*.“ Aktiva uložená v libyjském státním investičním fondu jsou doposud zmrazena (přičemž často unikají), pouze když jsou vyčleněna na rozvojové kontrakty. Francouzské společnosti si navíc brzy pojistily smlouvy ohledně Nubijské pískovcové zvodně, tedy vody, kterou měl Kaddáfí v úmyslu posílat do dalších afrických zemí trpících suchem.

Nepravděpodobnost změny reálné politiky vykresluje fakt, že na nedávnou návštěvu Blízkého východu se britský premiér Cameron rozhodl vzít jako součást delegace Iana Kinga, generálního ředitele největšího britského zbrojního koncernu BAe Systems, stejně jako vysoké činitele korporací se širším obchodním spektrem (včetně vojenské techniky) Rolls Royce a Thales... Britský odbor obchodu a investic odhaduje, že v důsledku obnovy Libye budou během následujících deseti let uzavřeny smlouvy v hodnotě 300 miliard dolarů. Britský ministr obrany Philip Hammond

v říjnu 2011 prohlásil: „*Očekával bych, že britské společnosti... balí kufry a snaží se dostat do Libye a zapojí se do rekonstrukce země, jakmile budou moci*.“

Kaddáfí se snažil spojení se západem udržet, zatímco jednotlivé země sledovaly pouze své vlastní zájmy, a tak se Francie a Británie rozhodly, že už tuto hru dál hrát nebudou. Chtěly větší podíl z libyjské ekonomiky a s vojenskou silou Spojených států v zádech mohly naklonit pomyslný jazyček vah na svou stranu a současně ukázat světu, že stále představují sílu, se kterou se musí počítat. Naneštěstí pro libyjský lid to, co začalo jako legitimní povstání proti represivnímu režimu Muammara Kaddáfího, skončilo diktátem zahraničních mocností, kam má libyjská historie směřovat. Desítky tisíc lidí zemřely a nic nenásvedčuje tomu, že by to bylo pro něco dobré. Jelikož většina milicí odmítla odzbrojení, konflikt stále v jiné formě pokračuje. Budoucnost této země je bezútěšná a namísto úsilí o mírové řešení tohoto konfliktu „*naši*“ vůdci tak jako vždy zvolili krveprolití a lidské utrpení.

Zdroje:

- ★ Hersh, Seymour, Target Qaddafi. *The New York Times*, February 22, 1987
- ★ van Genugten, Saskia M., Italian and British Relations with Libya Pride and Privileges 1911-2011, search.proquest.com/docview/1178651755?accountid=8285
- ★ Fisk, Robert, *The Great War for civilization: the conquest of the Middle East*. London: Fourth Estate, 2005
- ★ Report of the Independent Civil Society Fact-Finding Mission to Libya, January 2012
- ★ Campbell, Horace, France and Libya. In *Global NATO and the catastrophic failure in Libya: lessons for Africa in the forging of African unity*. New York: Monthly Review Press, 2013
- ★ Young, Randel - Devine, Richard, A Very real risk. *Energy Risk*, 2009, search.proquest.com/docview/216705784?accountid=8285
- ★ Prunier, Gerard *The Rwanda Crisis: History of a Genocide*. Hong Kong: Columbia University Press, 1995
- ★ Prashad, Vijay, *Arab spring, Libyan winter*. Oakland, CA: AK Press Pub., 2012

Ze stránek libcom.org přeložil a mezititulky opatřil Tonda Kováč

LIBYE DNES

Od roku 2012 do srpna 2014 držely oficiální moc v Libyi politické strany a jednotlivci kombinující islámské právo s vizí volnotržních reforem (Národní generální kongres - GNC). GNC se dostal k moci za podpory USA, Británie a Francie, v Libyi však svou moc opíral o saláfistické paramilitanty Ansar aš-Šaría, Brigádu mučedníků 17. února a Libyjský štít 1 (napojených na al-Káidu v islámském Maghrebu a Boko Haram), kteří získali vliv díky podpoře NATO v boji proti Kaddáfímu.

Zemí po celou dobu zmitá násilí a samozvaný řád, vynucovaný těmito saláfistickými paramilitanty, kteří ohrožují i okolní země. Na druhou stranu jsou známy případy, kdy davy rozhořčených civilistů zaútočily na jejich základny a zahynaly je na útěk. Docházelo také k četným demonstracím proti GNC. Důvodem byla její propletenost s bývalými Kaddáfího prominenty, kteří stihli včas obrátit. V červnu 2014 proběhly další volby. GNC se však vzdala mandátu až po nátlaku jednoho z nedávných vrchních velitelů NTC a spojence USA Chalífy Haftara, který zahájil operaci Důstojnost.

Lidé jsou označováni za Kaddáfího spojence na základě pomluv a falešných obvinění. Stovky jich byly popraveny a tisíce jsou dodnes vězněny, včetně žen a dětí, v soukromých kobkách vystavěných rozpuštěnou NTC, kde dochází k mučení, znásilňování a vězněným je odírána zdravotní péče. Většina vězňů jsou gasarbeitři ze subsaharské Afriky a jejich rodiny, často obviněny pouze na základě barvy kůže.

Po svržení Kaddáfího se množí útoky na šíjské muslimy, dochází k vypalování jejich modliteben, škol a k ničení hrobů. Terčem častých útoků se stávají také berberští sekularisté.

Bombardování Libye a podpora NTC ze strany NATO a OSN měly přímý vliv na další konflikt na severu Mali. S malijskou vládou, Francií a ECOWAS zde svádí boje tuarégští sekularisté Azawadu.

Třetím bojujícím subjektem, snažícím se ovládnout celý Sahel, je koalice saláfistů, jako např. al-Káida v islámském Maghrebu nebo Boko Haram. Ta se zmocnila části Kaddáfího arzenálu a její vliv nyní sahá až do Alžírsko, Čadu, Nigeru, Mali, Maroka, Maurétanie, Burkiny Faso, Nigérie, Súdánu a Eritreje. USA, Británie a Francie opět poskytly zbraně a moc náboženským fanatikům, aby se vypořádaly se špatným obchodním partnerem. Očekávané zabezpečené investice a rozšíření sféry volného trhu to však zatím nepřineslo.

ODKAZ MLADÉ BOSNY

O SOUVISLOSTECH SARAJEVSKÉHO ATENTÁTU, JIHOSLOVANSKÉHO ANARCHISMU A NÁRODNĚ EMANIPAČNÍHO BOJE

ČERVNOVÉ STOLETÉ VÝROČÍ SARAJEVSKÉHO ATENTÁTU NA NÁSLEDNÍKA HABSBURSKÉHO TRŮNU MÁ V ANARCHISTICKÉ REVUI SVÉ MÍSTO NEJEN KVŮLI VÁLCE JAKO ŽEL STÁLE AKTUÁLNÍMU TÉMATU, ALE I PROTO, ABYCHOM PŘIPOMNELI ANARCHISTICKOU MINULOST JIHOSLOVANSKÉHO REGIONU, S UDÁLOSTMI KOLEM ATENTÁTU NEODDĚLITELNĚ SPJATOU.

Vykladači první světové války s postupem let opustili dobové účelové politické zdůvodnění vypuknutí válečného konfliktu, jímž měl být právě sarajevský atentát, a hledali příčiny tam, kde spočívají vždy: v mocensko-ekonomickém soupeření uvnitř států i mezi nimi navzájem. Druhá fáma kolem atentátu hlásá neomluvitelný nacionalismus atentátníků, beroucí na sebe navíc podobu sprostého teroristického činu. Senzací budící výrazy jako atentát, fanatik, terorista či tajné spolky jsou jedním z důvodů zprofanování tohoto tématu. Právě tuto dezinterpretaci (nebo zjednodušování) bychom zde chtěli uvést do opomíjených souvislostí.

MLADÁ BOSNA

Oba atentátníci byli členy tajného studentského sdružení Mladá Bosna. Tajné byly ostatně všechny tehdejší studentské organizace, protože rakousko-uherské úřady nedovolovaly na území anektované Bosny a Hercegoviny zakládat jakékoli žákovské nebo studentské spolky včetně sportovních. Poprvé se samotný název sdružení veřejně objevil v roce 1907 nebo 1910, počátek jeho činnosti se ale datuje k roku 1904. Tajných studentských spolků existovalo v prvním desetiletí 20. století poměrně dost, přestože v roce 1910, tj. po třiceti letech rakousko-uherského protektorátu, bylo v Bosně a Hercegovině 87 procent obyvatel negramotných a na dva miliony obyvatel tu bylo celkem pět gymnázií.

Mladá Bosna byla antiklerikální, antišovinistická, rovnostářská organizace s velkými osvoboditelskými idejemi. Usilovala o odstranění habsburské monarchie revoluční cestou, o sociální spravedlnost a o ustavení federace jihoslovanských zemí. Národní uvědomění jejích členů směřovalo ke vzájemné solidaritě všech podrobených národů na Balkáně. Za dobu své existence se podílela na desítkách spiknutí, spoluorganizovaných i tajnými spolky v Dalmácii, Chorvatsku a Srbsku. Metody boje, mladobosenci živě diskutované, zahrnovaly jak stávky a demonstrace, tak i individuální teror.

Mladá Bosna byla pod silným vlivem anarchistických myšlenek. Už v červnu 1910 se bouřlivý obdivovatel Kropotkina Bogdan Žerajić (1886-1910) pokusil spáchat atentát na vojenského guvernéra Bosny generála Marijana Varešanina, vystřelil pět ran a poslední kulou zabil sebe. Policie tajně pohřbila Žerajićovo tělo, ale nejdřív oddělila hlavu a naložila ji do lihu jako vzor typického anarchisty.

28. června 1914 členové tajného spolku Mladá Bosna zorganizovali v Sarajevu atentát na rakouského arcivévodu Františka Ferdinanda. Nejdřív tiskařský dělník Nedeljko Čabrinović hodil na arcivévodu bombu, ale ta nevybuchla na správném místě. Potom Gavrilo Princip vystřelil na Ferdinanda z revolveru a zabil ho. Rakouské úřady zatklý a soudily 25 lidí zapoje-

ných do atentátu. Gavrilo Princip byl jako neplnoletý odsouzen ke dvaceti letům vězení, byl převezen do Terezína v Čechách a zemřel na tuberkulózu jen pár měsíců před rozpadem Rakousko-Uherska. Nedeljko Čabrinović před soudem prohlásil, že ho k účasti na atentátu vedlo jeho anarchистické přesvědčení. Zemřel ve vězení ve věku dvaceti let.

Zřejmě nejvlivnějším členem a hlavním ideologem Mladé Bosny byl Vladimír Gaćinović (1890-1917), který zároveň v roce 1911 vstoupil do srbské konspirační organizace Černá ruka. Jako student se v Ženevě seznámil s ruskými emigranty a díky nim s myšlenkami Bakunina, Kropotkina a ruských narodníků. Byl přítelem Viktora Kibalčiče-Serge, Marka Natansonova, Martova a Trockého. V srpnu 1917 byl Gaćinović otráven, zřejmě přičiněním rakouských, srbských a francouzských tajných služeb (podle jiné verze se ho zbavila Černá ruka, s níž se mezitím názorově rozešel).

Mladá Bosna spolupracovala také se slovinskou skupinou Preporod z Lublaně. Styčným bodem byl totožný strategický cíl, tedy ustavení silného revolučního hnutí a osvobození a postupná integrace jihoslovanských národů. Nejaktivnějšími členy Preporodu byli France Fabjančič a Ivan Endliher. Endliher zemřel v roce 1915 ve vězení ve Štýrském Hradci, kam ho poslali po sarajevském atentátu.

ČABRINOVIĆ A PRINCIP

V osudný den bylo v ulicích Sarajeva sedm členů Mladé Bosny, jen dva z nich však použili připravené zbraně.

Nedeljko Čabrinović se narodil v Sarajevu 20. ledna 1895 jako nejstarší z devíti dětí. Ve dvanácti letech ho otec vzal ze školy, a tak se nakonec stal tiskařským učněm. Už ve čtrnácti letech byl neobyčejně sečtělý. V roce 1911 začal pracovat v tiskárně sociálnědemokratické strany, vyzdobené rudými prapory, což v něm tehdy vzbudilo velké naděje. Realita ho však nemile zaskočila, jak napsal svému příteli: „Myslím, že největší drzostí je, že si tiskárna říká socialistická a že jí dali jméno Pravo naroda [Právo lidu]. Sem bys měl přijít, abys poznal, co je to vykořisťování... Od učně (asi desetiletého dítěte) vyžadují, aby přicházel ráno v pět hodin a pracoval do večera - zadar-mo. A zdá se, že ho nakonec vyhodí, protože se začíná probouzet. Včera nám vyprávěl, jak se ho faktor („socialista“) vyptával, co děláme my, když tu není. Žádá od něj, aby nás hlídal, co říkáme.“ Odešel tedy záhy do Bělehradu a nastoupil do tiskárny, kde pracovali anarcho-syndikalisté a tiskla se anarchistická literatura. Odtud si poslal domů kufr plný knih, když ale přijel také, zjistil, že matka anarchistické knihy pro jistotu spálila. Brzy nato vypukla v Sarajevu stávka, již se Čabrinović aktivně účastnil - a strávil za to tři dny ve vězení. Začátkem roku 1913 o něm sociálnědemokratické noviny napsaly, že je „buřič a lumpenproletář“. To už se pár měsíců znali s Gavrilem Principem, vedli spolu diskuse nad knihami, mimo jiné četli Williama Morrisse, P.-J. Proudhona, J.-M. Guyaua, Nikolaje Černyševského, Svetozara Markoviće, T. G. Masaryka, Karla Marxu, Kláru Zetkinovou, P. A. Kropotkina. Literatuře se ostatně všichni mladobosenci věnovali velmi

intenzivně a ne náhodou ji těch pár z nich, kteří přežili válku, pěstovalo profesionálně.

Gavrilo Princip se narodil ve vesnici Obljaj poblíž bosensko-chorvatské hranice 13. července 1894. Ve třinácti letech odešel za starším bratrem. Mám se stal habsburským důstojníkem, protože bratr ho chtěl zapsat do kadetky, ale nakonec mu vybral obchodní školu. Princip ale nechtěl být obchodníkem, keťasem, jakými v jeho rodné vsi pohrdali. Přesvědčil tedy bratra, aby mohl udělat rozdílové zkoušky na gymnázium. V roce 1911 se začal zajímat o politiku a aktivně pracovat v Mladé Bosně. V roce 1912 se přihlásil jako dobrovolník do srbské armády chystající se na válku s Turky, ale nebyl přijat. O to intenzivněji se začal angažovat v Mladé Bosně. S přáteli vyznával revoluční asketismus, morálku jednoduchého života, věřil ve vzájemnou pomoc. Přestože do poslední chvíle mladobosenci řešili otázku správnosti filozofie politické vraždy, Gavrilo Princip nepochyboval. Spolu s několika dalšími následoval příklad jednoho ze zakladatelů Mladé Bosny Bogdana Žerajiće.

Samozřejmě součástí atentátu bylo obětování vlastního života. Čabrinović těsně před atentátem rozdál všechen svůj skromný majetek matce, babičce a sestře. Byl ovšem nakonec stejně jako Princip zatčen a souzen. Princip vyšetřujícímu soudci 2. července 1914 sdělil: „Řeknu všechno úplně přesně a označím viníky, a to jen z toho důvodu, aby netrpěli nevinní lidé.“

ZNIČIT AUTORITU

Je-li Mladá Bosna označována za teroristickou organizaci, pak je třeba tento přídomek vnímat v historickém kontextu. Individuální teror jako reakce na sociální a politický útlak nabývá v Rakousko-Uhersku nejpozději od 80. let podoby regulérního prostředku politického boje, nehledě na stejné metody praktikované v dalších zemích (zejména v Itálii, Rusku a Francii). Motivací byla, jak to v roce 1893 vysvětlil Kropotkin, „morální snaha zničit autoritu, aby mohla vzniknout společnost, která spojí svobodné, přirozené části lidstva“, přičemž „vina za zabítí padá na každého muže a ženu, kteří záměrně nebo úplně lhotejně pomáhají zachovat společenské poměry dohánějící lidi k zoufalství“.

Druhou stranou mince byla iluze o politickém atentátu jako roznětce masového revolučního hnutí, přičemž faktickým důsledkem individuálního teroru bylo zpravidla jen zesílení mocenských represí. Na Balkáně fungoval ovšem ještě jiný faktor, a to tradice tyranovraždy zosobněná legendárními postavami solitérních obětujících se hrdinů, jako byl srbský středověký rytíř Obilić, který zabil při bitvě na Kosovu politu-reckého sultána, nebo odbojní a tajemní zbojníci-hajduci. Politické vraždy tak nacházely ohlas všude tam, kde nebyly podmínky pro rozvoj masových revolučních nebo syndikalistických organizací (v tehdejší Bosně a Hercegovině bylo jen pět procent dělníků včetně sezonních zemědělských brigádníků).

Perspektiva, z níž mladobosenci posuzovali situaci, třebaže se na metodách boje všichni neshodovali, byla jasná: Bosna byla okupovaným územím a Gavrilo Princip střelil na tyra-na a okupanta.

JIHOSLOVANSKÝ ANARCHISMUS

Když jsme se zmínili o vlivu anarchismu na členy Mladé Bosny, bude na místě aspoň stručně shrnout, jak anarchistické hnutí pronikalo do jihoslovanské oblasti a jakých nabývalo podob. Začalo to díky rodákům studujícím nebo pracujícím mimo Balkán ve druhé polovině 19. století. Ve Švýcarsku existovala například celá komunita jihoslovanských revolucionářů, kteří měli úzké kontakty se slovanskou sekci Jurské federace a osobně s Bakuninem. Jihoslovanské anarchistické hnutí tohoto období bylo samozřejmě spjato s národně emancipačním bojem proti rakousko-uherské i turecké říši. V této souvislosti například v dubnu 1871 navštívil Lublaň Johann Most a v roce 1875 se snažil osobně podpořit povstání v Bosně Errico Malatesta. Začátkem 80. let zesílily represe proti radikálním socialistům v celém Rakousko-Uhersku, v roce 1884 se v Záhřebu, Klagenfurtu a Štýrském Hradci konaly soudní procesy, při nichž byla řada chorvatských a slovinských anarchistů odsouzena do vězení. Mezitím se ale anarchistické myšlenky aktivně šířily z Terstu a Ancony do Slovinska, na Istrii a do Dalmácie. Hned na počátku 20. století proběhly velké anarchické manifestace ve městech jako Rovinj (1904) a Split (1908). Chorvatský učitel a novinář Miloš Krpan (1862-1931) zase založil v Dubrovniku poblíž Slavonského Brodu mezinárodní anarchistickou kolonii (rakousko-uherské úřady ovšem okamžitě zakročily).

Svébytný průběh mělo také pronikání anarchismu do Makedonie, kam ho přinesli makedonští studenti ze Švýcarska a z Bulharska. Vlivné byly myšlenky ruského anarchismu a národnického hnutí, jejichž propagátorem mezi Makedonci byl Vasil Glavinov (asi 1869-1929). Ten s nimi seznámil Goce Delčeva (1872-1903), vůdčí postavu makedonského národně osvobozeneckého hnutí, které vyústilo v roce 1903 založením Kruševské republiky - první socialistické republiky na Balkáně, existující přesně tři měsíce. Makedonští anarchisté měli i vlastní teroristickou skupinu, která provedla v dubnu 1903 celou sérii útoků. Část členů skupiny zahynula při teroristických činech, další byli zatčeni a odsouzeni k dlouhým trestům.

Anarchistické ideje se ujaly i mezi mnoha srbskými socialisty a v prvním desetiletí 20. století se tu intenzivně rozvíjel anarchosyndikalismus. Vycházely tu noviny *Proleter* a *Radnička borba* (Dělnický boj), v Srbské socialistické straně dokonce vzniklo radikální křídlo pod silným vlivem anarchistů a anarchosyndikalistů (i když je fakt, že po nějaké době je všechny ze strany vyloučili). Jednou z nejznámějších postav tehdejšího anarchistického hnutí byl Krsto Cicvarić (1879-1944), zakladatel mnoha periodik a anarchistických klubů a autor knihy *Anarchistický program* (1909), který ovšem brzy po skončení první světové války hnutí opustil.

(Pro úplnost dodejme, že mezi světovými válkami bylo anarchistické hnutí vystaveno represím diktatury krále Alexandra, po druhé světové válce zase represím maršála Tita. Hnutí znovu ožilo v 70. a 80. letech 20. století, kdy v Jugoslávii vyšly překlady Proudhona, Bakunina, Kropotkina, Daniela Guérina a Murraye Bookchina. Iniciativa tehdy vycházela z akademických kruhů těsně spojených s časopisem *Praxis*.)

OTÁZKA NACIONALISMU

Proč se vlastně dnes všude mechanicky uvádí, že atentátníci byli nacionalisté? Jedním z důvodů je jejich spojení s nacionalistickou organizací Sjednocení nebo smrt, známou také jako Černá ruka. „Členové Mladé Bosny nepochopili,

že Černá ruka jim dala nejen revolvery a bomby, ale i jed, aby je obětovala. Černá ruka z nich udělala mučedníky. Až do soudu to nepochopili, protože věřili svým ideálům. Ignorovali rozdíl mezi svojí organizací a Černou rukou, protože šli za svými ideami,“ píše současná anarchistka z Bosny a Hercegoviny, rozčarovaná dlouholetým ideologickým zneužíváním odkazu Mladé Bosny, a to nejen v rámci lokálního etnonacionalismu. Přes společný národně emancipační boj existovaly totiž mezi oběma organizacemi zásadní rozdíly. Sjednocení nebo smrt zastávalo tzv. velkosrbskou tezi, tedy nadvládu Srbska nad ostatními jihoslovanskými národy. Naproti tomu Mladá Bosna bojovala proti šovinismu i proti náboženské a národní nesnášenlivosti. Dalším rozdílem bylo pojetí politického atentátu: pro mladobosence v sobě nesl atentát filozofický význam jako zabití tyрана v zájmu všeobecného dobra, zatímco Sjednocení nebo smrt ho vnímala jako čistě taktický politický prostředek v boji proti jakémukoli nepříteli, což odpovídalo charakteru této spiklenecké organizace, mající členy i v oficiálních vládních strukturách a politických stranách. Černá ruka nechávala už v říjnu 1914 v novinách otiskovat prokazatelně lživé informace o Principově přání obnovit Srbské císařství. Není se tedy co divit, že „v 90. letech všichni srbsští nacionalisté od Matiji Bečkoviće po Radovana Karadžića oslavovali Gavrilu Principa jako „velikého Srba“. Oslavovali Gavrilu Principa jako Srba, protože se narodil jako Srb, ale ne ideje Mladé Bosny“. Demagogické politické argumenty založené na účelovém zamlčování historických podrobností jsou univerzálním prostředkem mocenského boje. Je tedy třeba mít se vždy na pozoru, když nám s nimi mávají před nosem.

Připomeňme ještě v souvislosti s otázkou nacionalismu fakt, že z anarchistické perspektivy není jednoznačně chápána ani otázka národní emancipace, případně její míry. Až právě zkušenost první světové války a meziválečný vzestup fašismu přinesly do anarchistického hnutí většinovou převahu antinacionalismu, respektive internacionalismu. Dnešní pohled na národnostní otázku vychází zejména z analýzy teoretika anarchosyndikalismu Rudolfa Rockera v knize *Nacionalismus a kultura*, vydávané postupně v různých jazycích od roku 1935. Mezinárodní deklarace a dokumenty anarchistického hnutí po druhé světové válce jsou založeny na Rockerově výkladu a interpretaci historického vývoje „národní myšlenky“. Ovšem část anarchistů v logické souvislosti se společenským vývojem na území, kde působila, myšlenku národně osvobozeneckého boje jednoznačně nezavrhl (typickými příklady jsou anarchistické hnutí v Koreji, bojující proti japonské nadvládě; židovští anarchosionisté, anebo například evropská platformisté, stavějící se z pozice „kritické podpory“ za národně osvobozenecký boj v Alžírsku, ve Vietnamu nebo v Irsku). Směrování k současnému nikoli antinacionalismu, ale spíše „mimonacionalismu“ ostatně probíhá v permanentních diskusích, odkazujících ke konkrétnímu místu a době, dodnes (připomeňme např. výhrady některých teoretiků vůči zapatistům, kteří vyjadřují jeden z klíčových směrů svého boje už názvem Zapatovy armády národního osvobození).

CUI BONO?

Nacionalismus, respektive glorifikace národa je jedním z pilířů státní moci, a tedy i expanzivní, militaristické formy státní ideologie. Válečné konflikty ovšem mají i docela pragmatickou stránku. Nevznikají totiž ze dne na den, mají svá (do maximální možné míry) vy kalkulo- vaná přípravná stadia: musí se to zkrátka něko-

mu rentovat. Pro zajímavost uvedme jeden vlastně banální příklad: po puči v Srbském knížectví v roce 1903 se Srbsko začalo vymaňovat z ekonomické závislosti na sousedním Rakousko-Uhersku, což se mimo jiné projevilo soutěžením zahraničních zbrojařských firem o dodávání zbraní Srbsku. Kvůli zakázkám v Srbsku lobbovali francouzští, britští, němečtí zbrojaři, ale také rakouská Škoda. Škodovku Srbsko odmítlo jednak kvůli neodpovídající kvalitě zbraní, jednak aby nebyla jeho bojová schopnost závislá na potenciálním vojenském nepříteli. Následovaly sankce ze strany monarchie, tzv. celní válka, která na léta výrazně omezila srbský export. A pánas? Podnikem ve Škodovce byl tehdy sám následník František Ferdinand d'Este a firma dostala předem ujistění o srbské zakázce z nejvyšších mocnářských míst. Patří takhle epizoda do tzv. velké historie nebo je jen dokladem každodennosti boje o posílení osobní moci a zisku, kde se užité prostředky mění, ale vždy je světi účel?

Zbrojařské firmy dostávaly během první světové války obrovské státní zakázky, jednotlivé státy si poskytovaly úvěry, vybrané banky je se ziskem zprostředkovávaly, v zadlužených státech stoupala inflace, byznysmeni bohatli, civilní obyvatelstvo chudlo a hladovělo. Za první světové války zahynulo celkem 9 442 000 lidí, což bylo čtyřikrát víc než ve válkách za předchozích šedesát let dohromady. Válka stála v přímých i nepřímých nákladech 338 miliard dolarů. Taková lapidární bilance první světové války dostatečně jasně ukazuje ekonomickou hodnotu válečného konfliktu a bezcennost lidského života z hlediska institucionalizované moci. Je zřejmé, komu to prospívá. Tehdy jako dnes.

A je tragédií naší současnosti, že beze zbytku stále platí slova Fráni Šrámka vyřčená před více než sto lety:

„Ale nemohlo ve mně nekřičeti celé mé svědomí a svědomí člověka, když jsem se ptal, co je strašnější, zda ona nepřirozenost sama, již je militarism, či ono dobrovolné, slepé, oddané setrvání v one nepřirozenosti; co jest bidnější, zda ono rafinované, umělé vyrábění strašného omylu nahoře, či ono nadšené oddávání se strašnému omylu dole. Neklamu se, a neklamte se dneska, prosím vás, už nikdo o tom, že stát je pacientem a že na umělém prodloužení jeho života záleží těm, jimž byl vlivným strýčkem; jest třeba živiti jeho ne-schopnost zdravými píleci a zdravou krví poddaných. Pochybuje někdo, že ti, kdož nahoře po špičkách chodí kolem lože významného pacienta, neodvážejí se všeho, aby oddělili konec?“

Zdroje:

- ★ Ло Буждяк, «Млада Босна» и анархист Неделько Чабринович, samo-sekundu.blog-spot.cz/2014/06/blog-post_3653.html
- ★ Vladimir Dedijer, *Sarajevo 1914*, Bratislava 1969
- ★ Вадим Валерьевич Дамье, Анархизм против национализма. In *Россия: Средоточие народов и перекресток цивилизаций*, Санкт-Петербург 2012, s. 126-132
- ★ Trivo Indić, *История анархизма в бывшей Югославии*, www.libfront.org/2014/istoriya-v-yugoslavi
- ★ Jaroslav Křížek a kol., *První světová válka*, Praha 1968
- ★ Л. Перович, Влияние идей П. А. Кропоткина на сербскую научную и общественную мысль, oldcancer.narod.ru/150PAK/3-08Perovic.htm
- ★ Frána Šrámek, *Bacil militaristický*, *Práce* 1905, r. 1, č. 22, s. 3-4

ABC

ANARCHISTICKÝ ČERNÝ KŘÍŽ JE CELOSVĚTOVĚ ROZŠÍŘENÁ INICIATIVA, KTERÁ SE V RÁMCI ANARCHISTICKÉHO A ŠIRŠÍHO ANTIAUTORITÁRSKÉHO HNUTÍ STARÁ O POMOC A PODPORU STÍHANÝM A VĚZNĚNÝM AKTIVISTŮM A AKTIVISTKÁM. VĚNUJE SE INFORMOVÁNÍ O JEDNOTLIVÝCH KAUZÁCH, SHÁNĚNÍ PRÁVNÍ A FINANČNÍ POMOCI STÍHANÝM A PROJEVŮM SOLIDARITY VĚZNĚNÝM.

BENEFIČNÍ NAHRÁVKA PRO ABC

Slovenská grind-core kapela Systematic Damage, skládající se z lidí, kteří se pohybovali či pohybují v kapelách Len Tak Tak, Hippy Killer, Roxor a Alternativna Pravda, před třemi roky nahrála demo, které nyní vychází na benefiční kazetě pro Anarchistický černý kříž. Na Slovensku ji seženete přímo u kapely, u Different Records nebo v Kontrashopu, v ČR pak v distru ABC, u Phobia Records nebo u Skaven Records. Kapele tímto moc děkujeme za podporu a všem distributorům za pomoc se šířením nahrávky.

ZA MŘÍŽEMI V „ZEMI SVOBODY“

U příležitosti Mezinárodního týdne anarchistických vězňů jsme si připomněli justiční vraždu dvou anarchistů, které nechala vládnoucí třída v USA v roce 1927 popravit za jejich politické přesvědčení. Od té doby se americké věznice stále plní politickými vězni, mezi nimiž jsou opět takoví, kterým nebyly jejich „zločiny“ dokázány. Zde je přehled některých z nich:

Sebastian Senakiewicz - zatčen v květnu 2012 před zahájením summitu NATO v Chicagu; odsouzen bez důkazů na základě informací policejního provokatéra.

Brent Betterly, Jared Chase, Brian Church - antimilitaristé zatčeni v květnu 2012 před zahájením summitu NATO v Chicagu; obvinění z výroby Molotovových koktejlů.

Connor Stevens, Brandon Baxter, Douglas Wright - aktivisté hnutí Occupy Cleveland; zatčeni 1. 5. 2012 na základě informací policejního provokatéra; dostali 9, 8 a 11 let.

Cody Sutherland, Dylan Sutherland, Jason Sutherland - antifašisté zatčeni v květnu 2012 v Tinley Park na chicagském předměstí za údajné napadení několika neonacistů.

Jeremy Hammond - hacker odsouzený 15. listopadu 2013 na 10 let za akci Anonymous proti firmě Stratfor.

Bill Dunne - v roce 1979 odsouzen na 90 let za pokus o osvobození anarchistického vězně.

Byron Shane „Oso Blanco“ Chubbock - aktivista finančně podporující mexické zapatisty; odsouzen na 80 let za bankovní loupež.

Kevin Johnson - aktivista bojující za práva zvířat; zatčen v Illinois a obviněn z trestného činu „držení náčiní k loupežím“.

Justin Solondz - ekoaktivista z organizace Earth Liberation Front; v březnu 2012 odsouzen k 7 letům vězení za zhářství.

Marie J. Mason - ekoaktivistka; v roce 2006 odsouzena na 21 let za zhářský útok na budovu, kde se provádějí testy GMO.

Eric McDavid - ekoaktivista; v roce 2004 odsouzen na 19 let za plánování ekologické sabotáže.

KONTO ABC

Chcete-li podpořit stíhané a vězněné (jak u nás, tak v zahraničí - především ve východní Evropě), neváhejte přispět. I malá částka pomůže! Peníze můžete poslat na konto Anarchistického černého kříže:

8760190237/0100

ANARCHISTBLACKCROSS.CZ

MÁLO ANTI, ZATO HODNĚ KONFLIKTNÍ TÝM

ČASOPIS *THE ECOLOGIST* NEDÁVNO PŘIŠEL S ODHALENÍM TOHO, O ČEM SE DOPOSUD VEDLY POUZE SPEKULACE. Z DOKUMENTŮ, KTERÉ BYLY ZÍSKÁNY NA ZÁKLADĚ ZÁKONA O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM, JASNĚ VYPLÝVÁ, ŽE POLICEJNÍ ANTI-KONFLIKTNÍ TÝMY JSOU VYUŽÍVÁNY K ZÍSKÁVÁNÍ STRATEGICKÝCH INFORMACÍ OD PROTESTUJÍCÍCH, NA ZÁKLADĚ KTERÝCH JE NÁSLEDNĚ VEDEN ZÁSAH. PROTOŽE ANTIKONFLIKTNÍ TÝMY Z VELKÉ BRITÁNIE BYLY JEDNOU Z INSPIRACÍ PRO VZNIK PODOBNÝCH JEDNOTEK V ČESKU (DOKONCE PODLE NICH NOSÍ ČEŠTÍ ANTIKONFLIKTI MODRÉ VESTY), NEUŠKODÍ SE JIM PŘI TĚTO PŘÍLEŽITOSTI PODÍVAT NA ZUBEK.

Můžeme sméle říct, že podobné problémy jako v Anglii u nás nejspíš mít nebudeme. Český antikonfliktní tým (AKT) zřejmě nepochopil význam slova „anti“ a na velké části akcí se chová tak, že konflikty vyvolává. A netrvá to pouze anarchisté. Účastnice blokády na Šumavě Renata Placková z ekologické organizace Hnutí DUHA se vyjádřila takto:

„Přítomný ‚Antikonfliktní tým‘ rozhodně nepřispíval k uklidnění situace, jeho pracovníci zjevně nemají žádné zkušenosti či vzdělání v mediaci a řešení konfliktů či jejich předcházení, byli to prostě další policisté (převážně tedy policistky) v signálních vestách.“

Jde myslím o poměrně přesné shrnutí, které se na některých dalších veřejných akcích potvrdilo v mnohem syrovější podobě. Zacitujme z webu iniciativy ProAlt, informující o stávce 16. 6. 2011:

„Člen antikonfliktního týmu A11, služební číslo 27 84 97, napadl jednu z demonstrantek slovy: ‚Já tě znám, ty fetko z Alberta!‘“

Člen AKT, který má podle webu policie.cz za úkol „předcházet agresivnímu jednání osob prostřednictvím komunikace“ (motto jednotky je dokonce vznošené znějící Verbum non arma - slovem místo zbraně), napadl a zadržel jednu z demonstrantek, čímž snad definitivně odhodil masku „toho hodného policisty“, který si v modré vestičce s demonstranty jen povídá.

Není bez zajímavosti, že jde o stejného policistu, který v roli člena AKT navštívil několik antifašistických demonstrací v oblečení neanarchistické značky Thor Steinar (jestli šlo o záměr nebo o autentické osobní oblečení, je v tomto případě snad i jedno). Zatímco podle tvrzení Policie ČR nosí členové AKT pouze obranné zbraně typu pepřový sprej na svou nutnou obranu, podle výpovědi několika anarchistů na ně tentýž policista ve vestě AKT při různých příležitostech zaútočil a dokonce opakovaně vytáhl teleskopický obušek.

Že se AKT nebojí ani jiných aktivních zásahů, zase ukazuje zkušenost Míry Brože ze sdružení Konexe, který popsal události „blokační“ bohoslužby během pochodu neonacistů v Krupce:

„Bohoslužbu v jejím průběhu narušovali takzvané antikonfliktní týmy a příslušníci tajné policie v civilu. Mezi účastníky bohoslužby se infiltrovalo velké množství příslušníků tajné

policie v civilu a členů takzvaných antikonfliktních týmů, hovořili na kněze během jejich modliteb, snažili se zatáhnout do hovorů lidi zpívající náboženské písně, dělali hluk a stoupali si tak, aby věřícím zastínili výhled na knězi sloužící bohoslužbu.“

O důvěryhodnosti slova členů AKT se zase nedávno poučili slávističtí ultras. Takto popsal události slávistického pochodu na derby se Spartou letošního 14. dubna jeho organizátor Lukáš Vala:

„[Během pochodu jsem] spatřil zaparkované policejní antony a nastoupené těžkooděnce. Členové antikonfliktního týmu, kteří šli s námi, říkali, že to nic není, že se nic neděje. Jenže jakmile se odpálila první světlice, nastoupili těžkooděnci a začali mlátit. Jenom proto, že někdo odpálil zábavní pyrotechniku.“

Antikonfliktní tým v době přípravy zákroku posloužil jako taktická jednotka, získávající vyjednávacím čas k tomu, aby se jednotky úderné mohly přeskupit a připravit. Jakmile bylo vše nachystáno, nastalo vždy preferované policejní řešení - zbraně, ne slova.

Z uvedených případů je evidentní, že antikonfliktní tým má uvnitř policie vcelku jasnou roli, kterou rozhodně není předcházení konfliktům. Vedle získávání informací z pole (je přece jen větší šance, že organizátor veřejné akce řekne o svých plánech více v rozhovoru policistovi AKT než těžkooděnci) je to i taktické získávání času, nebo dokonce přímé zákroky či zadržování lidí.

Člen AKT je, byť v modré vestičce, především členem represivní struktury Policie ČR. Jeho cíl je za každé situace shodný s cílem policisty v zásahové zbroji, který kovovým obuškem mlátí do demonstrantů - a je to přesně opačný cíl než ten náš. Člen AKT vždy stojí na druhé straně pomyslné (nebo i reálné) bariéry, a tak je k němu potřeba přistupovat. Nikdy pro nás nic neudělá, nikdy nám nepomůže. A nikdy mu nelze věřit.

Snad i díky amatérismu a nepochopení toho, jakou roli směrem k aktivistům má AKT hrát, se u nás „odkopal“ a znemožnil mnohem dříve než v Anglii. Bude proto jednoduché řídit se závěrečným doporučením z *The Ecologist*, kterým se rozloučíme i my:

„Antikonfliktní týmy jsou součástí širší policejní strategie k omezování a potlačování protestu. Aktivisté by se měli vyhýbat kontaktu s nimi za všech okolností.“

NEFORMÁLNÍ SETKÁNÍ ČSAF

Během prvního červencového víkendu proběhlo v malebném prostředí podkrkonošského venkova jedno z dalších neformálních setkání Československé anarchistické federace a jejích sympatizantů a sympatizantek.

V rámci federace vnímáme potřebu setkávat se napříč lokálními skupinami i sympatizujícími uskupeními nejen při různých demonstracích, blokádách či na pravidelných formálních sjezdech federace. Výše zmíněné způsoby setkání, i přes svou nespornou důležitost, svou povahou do určité míry znemožňují některé aktivity. Naopak právě formát neformálního setkání se stává dobrou příležitostí k diskusi a koordinaci společných aktivit, utužení přátelských vztahů a vazeb, k vytvoření prostoru pro debatu nad marginalizovanějšími tématy či pro zapojení soudruhů a soudružek s ratolestmi...

Organizace červencového setkání se chopila místní skupina ČSAF Východ a pro účastníky a účastnice připravila poměrně netradičně sportovně laděný program. Anarchisté a anarchistky si tak mohli vyzkoušet střelbu z vrhacích i natahovacích praků, zatrénovat si box či naučit se techniky používané v MMA. Sportovním vrcholem neformálního setkání pak byl fotbalový miniturnaj trojic, jehož vítěz, tým TMZ (Tomio musí zemřít), vyhrál patrně i díky svému odhodlání udělat čest ušlechtilé myšlence, kterou jak patrně z jeho názvu hájil.

Program setkání samozřejmě netvořil pouze sport. Tvůrčí touhy účastníků a účastnic setkání uspokojil workshop na výrobu transparentů (nedobrovolně sponzorovaný Stranou zelených, KDU-ČSL a jakousi realitní kancelář), diskutéry nejen z řad anarchisticky smýšlejících rodičů strhla debata nad koncepcí a dalším směřováním časopisu *Klíčení* a srdce milovníků teorie anarchismu mohlo zahořet společně s plamenem ohně při závěrečné diskusi na téma „programových“ změn chystaných v rámci ČSAF.

Po skončení programu se další diskuse prolnuly se zábavou. Setkání bylo velmi příjemné, konstruktivní a přínosné.

BENEFIČNÍ BUFET NA PFOD

Už tradičně otevřela skupina ČSAF Východ svůj Bufet u Bakunina na extreme hardcore festivalu Play Fast or Dont v červenci na letišti v Hradci Králové.

Letos byli strážníci barevně vyvedení cedulemi výrazněji než v minulých letech informováni, že nákupem veganského občerstvení přispějí na aktivity Československé anarchistické federace a veškerý výtěžek z prodeje bude použit především na financování publikační činnosti pod hlavičkou Nakladatelství ČSAF, zejména časopisu *Klíčení* a anarchistického zpravodaje *Zdola*. Nechyběly ani základní údaje o ČSAF a osobitě pojatý portrét Michaila Bakunina, připomínající letošní dvousté výročí jeho narození.

Výsledkem dvoudenního krájení, vaření, smažení, grilování a servírování bylo nejen doplnění benefičního fondu federace, ale i vyjádření podpory od návštěvníků festivalu, z nichž někteří zůstávali po oba dny věrní „Bakuninovu menu“ právě proto, aby přispěli k dalšímu fungování federace. Díky nim bude na festivalu anarchistické bistro i distro připraveno i příště.

KÝM (NE)JSME

VZTAH ČSAF K RŮZNÝM (RÁDOBY)PROUDŮM ANARCHISMU

ANARCHISTICKÁ TEORIE I PRAXE SE VYZNAČUJÍ VELKOU ROZMANITOSTÍ. JAKÉ JE V TOMTO SMĚRU POSTAVENÍ ČESKOSLOVENSKÉ ANARCHISTICKÉ FEDERACE?

S chystanou změnou názvu, na které jsme se v rámci ČSAF shodli na našem posledním sjezdu, bychom chtěli zároveň naši federaci přiblížit a položit některé zásadní i okrajovější otázky a snažit se na ně hledat odpovědi. Jednou z takových otázek je: Jaká je vlastně ČSAF, co se týče anarchistické orientace? A s ní přímo souvisí otázka: Jaká bude Anarchistická federace?

Je třeba říci, že již od svého založení v roce 1995 byla naše federace vždy velmi otevřená různým anarchistickým směrům a taktikám. Ale i tato otevřenost měla své limity. Bylo to právě v druhé polovině devadesátých let, kdy bylo „anarchistické škatulkování“ poměrně časté a ČSAF toho byla odrazem. Svěho času zde vedle sebe existovaly anarchosyndikalistická frakce a ekoanarchistická frakce a našli byste zde lidi hlásící se k anarchokomunismu, křesťanskému anarchismu, autonomismu, zelenému anarchismu, anarchoindividualismu, antifaišismu, anarchopunku atd. Některým dokonce byla sympatická většina těchto proudů najednou či přecházeli z jednoho ke druhému.

Může se to zdát chaotické, ale mělo to svou logiku. Velmi mladí anarchisté se teprve hledali. Jednotlivé inspirace byly velmi silné a bylo těžké jim nepodlehnout. Navíc víceméně subkulturní charakter tehdejšího hnutí kladl často na mladé aktivisty a aktivistky nároky i ohledně jejich image a postojů. I ČSAF byla tehdy mladá a vznikla především jako organizace snažící se zastřešit různé směry anarchismu a stát se společnou platformou pro formování anarchistického hnutí v Česku a od roku 1997 i na Slovensku.

Některým mladistvým zápal pro anarchismus dlouho nevydržel. Jiným zas po čase takový formát organizace přestal vyhovovat, a tak vstupovali do nových skupin, které byly ideově vyprofilovanější. Nakonec se ukázalo, že mladé a nevyzrálé hnutí není na něco takového připravené a první dekádu nového století přežila právě ČSAF, která nekladla na své členy a členky takové nároky ohledně ideové vyhraněnosti v rámci anarchistického hnutí.

Dá se říci, že posledních 10 až 15 let se v naší federaci neprojevuje žádná snaha o interní profilaci, co se týče anarchistických směrů a taktik, a oblíbeným přívlastkem sebeoznačení se stalo „anarchista bez přívlastku“ (podle článku Fernanda Tarrida del Marmol). Federace se dál považovala za syntetickou, tzn. spojující stoupence různých směrů anarchismu, a interně neměla žádný podnět ke změně tohoto charakteru, jelikož se nevyskytly vážnější konflikty, které by k tomu vedly.

V rámci transformace na Anarchistickou federaci chceme být ale pro případné zájemce a zájemkyně o členství čitelnější, a tak tuto otázku otevíráme. Jsme si vědomi, že v následujícím velmi stručném a velmi zjednodušujícím přehledu toho, kým v rámci anarchistického hnutí jsme či nejsme, můžeme přivodit mnoho kontroverzí. Ty se mohou stát podnětem k dalším diskusím, kterých se můžeme, ale také nemusíme účastnit.

Neusilujeme o vybudování jedné velké anarchistické organizace. Odmítáme jednotu prostředků, ideu jediné správné cesty k dosažení

našich cílů. Na druhou stranu usilujeme o anarchistické hnutí spojené jednotou cílů, kterých lze dosáhnout pouze skrze rozmanité aktivity autonomních skupin koordinujících svou činnost.

Uvědomujeme si všechna pozitiva i negativa anarchosyndikalismu. Jeho reformistické tendence pramenící ze slibu hájit okamžité zájmy pracujících, díky čemuž se musí přizpůsobovat stávajícím poměrům. To mu však nebrání, aby byl výborným nástrojem pro budování solidarity, který ideje orientované na přímou akci vztahuje ke každodennímu boji pracujících a otevírá cestu k významnějším požadavkům. Stejně tak jsme si vědomi pozitiv i negativ anarchistických družstev, která od argentinské krize stále nabývají na významu. Také jejich úloha je omezena, tentokrát nutností podřízení se soutěži a rozměrům trhu. Přes to všechno vidíme v tomto konceptu „budování socialismu tady a teď“ potvrzení neochvějně pravdy, že lidé si dokážou vládnout a organizovat své záležitosti sami a mnohem lépe. V kontextu rozmanitých aktivit bereme obě tyto cesty jako jeden z mnoha způsobů boje, který musí být veden na všech frontách.

Na druhou stranu jsme daleci snižovat důležitost práce ve stávajícím hnutí pracujících, tedy v reformistických odborech, nevládních organizacích a projektech, které omezují své nároky na to, co se zdá být možné teď. Jsme přesvědčeni, že úlohou anarchistů angažujících se v těchto organizacích je, podle myšlenek Errica Malatesty a praxe naší sesterské federace v Británii, „aby uvnitř nich pracovali a snažili se je postrčit směrem k tomu nejlepšímu, čeho jsou schopni, připraveni v kritických chvílích historie sami použít vlivu, kterého dosáhli, a přetvářet je co nejrychleji ze skromných zbraní obrany na mocné nástroje útoku“.

Boje nového tisíciletí nás naučily, že základními silami sociální revoluce nemusí nutně být tradiční průmyslová třída pracujících nebo pracující inteligence, které jsou svědomitě kojeny konzumní kulturou. Mohou jimi být prekariát, nezaměstnaní, deklasovaní, sociálně vyloučení, studenti bez perspektivy, důchodci... všichni, jejichž denním chlebem je nejistota nebo už byli odsunuti na společenskou periferii.

V rámci anarchistického hnutí zachováváme jistou pluralitu ideových postojů a taktik. Nehledáme dogma uvnitř anarchistických idejí a jsme otevření vzájemnému prolínání, ovlivňování a respektu různých proudů a přístupů. V Československé anarchistické federaci mohou jednotliví členové a členky vyjadřovat jakýkoliv názor a užívat jakoukoliv taktiku, která není v rozporu s přijatými principy a která nepoškozuje aktivity ostatních. Nazýváme se anarchisty a anarchistkami. Pokud máme být v obecné rovině konkrétnější, jsme sociálními anarchisty a anarchistkami.

Nejsme individualisté, přesto klademe důraz na jednotlivce a na respekt k jeho nezávislé aktivitě. Individuum ovšem vnímáme jako součást společnosti, v níž žije. Člověk je nejsilnější, když kooperuje s ostatními, a to je i důvod našeho organizování se v rámci anarchistické federace.

Rozhodně máme jasno v tom, jaké směry anarchismu (pokud se tak vůbec dají označit - podle nás nikoli) odmítáme. Striktně odmítáme tzv. anarchokapitalismus. Tato z individualismu pramenící teorie sice může bojovat proti pou-

távání ze strany státu, ale sama o sobě přináší jen vykořisťování toho nejhrubšího zrna.

Odmítáme tzv. nacionální anarchismus. Myšlenky svobody, rovnosti a solidarity jsou pro nás jednoznačně univerzálními. Jejich okleštění na okruh rasy, národa či jinak definované skupiny může být jedině k diskriminaci, pogromům a genocidě. Tento směr je jedním z možných důsledků toho, když anarchismus pojmáme pouze jako metodologii oproštěnou od ideového základu, jímž je právě univerzální rovnost, sociální spravedlnost a odmítnutí jakékoli formy diskriminace.

Je nám cizí tzv. anarchoprimitivismus s jeho odporem vůči technologiím a civilizaci. Blízké jsou nám naopak myšlenky sociální ekologie a myšlenka pokroku, který respektuje jak člověka a společnost, tak přírodu.

Stejně tak je nám cizí tzv. náboženský anarchismus, ať již s vlivy křesťanství, pohanství, buddhismu či jiných náboženských směrů. Může nám být sympatický boj jeho stoupenců proti institucionalizaci jejich víry, na druhou stranu ovšem odmítáme nejen nepřírozené pozemské, ale i nadpozemské autority, a oproti nim preferujeme racionální a materialistický pohled na svět, který se však nesmí stát novým dogmatickým náboženstvím.

Jsou nám lhostejné takové formy autonomismu, které chápou anarchismus jako pouhý životní styl a/nebo vedou k escapismu, tj. stavají se pouhou formou úniku od současného utlačujícího ekonomicko-politického pořádku a společnosti, která je jím smýkána. Jistěže člověk musí nejprve začít u sebe, ale měl by to být tak přirozený proces, že nebude znamenat rezignaci na revoluční společenskou přeměnu. Podporujeme různé aktivity, které vedou v každodenním životě jednotlivců, kolektivů a komunit k odstraňování kapitalistických vztahů a prohlubování etických přístupů. Bez širší antikapitalistické perspektivy a návaznosti na další sociální boj jsou však takové aktivity ve výsledku jen úlitbou vlastnímu svědomí.

Nejsme anarchopacifisty, kteří by odmítali násilí v jakémkoliv případě. Vždyť moc sama sebe dobrovolně nerozpustí a její povaha je násilná. Mohou nastat situace, kdy nenásilný odpor může být tou nejlepší strategií, zpravidla tomu tak ale nebývá. Není důvod myslit si, že globální kapitalistická elita se vzdá svých privilegií dobrovolně. Naopak se dá předpokládat, že použije rozsáhlý represivní aparát k potlačení skutečných či některých potenciálních hrozeb. Nenamlouváme si, že případný střet třídy neprievilegovaných se servisními složkami vládnoucí bude nenásilný. Jsme také daleci pacifistického moralizování ohledně účelového násilí v případě boje proti fašistickým silám.

Již ze své podstaty nemá otevřená anarchistická organizace, jakou je i naše federace, mnoho společného s insurrekcionismem neboli povstaleckým anarchismem. Jeho krajně ilegální charakter totiž nutí jeho stoupence vyvíjet aktivity v naprosté anonymitě. I když mnohé z aktů povstaleckých anarchistů nám mohou být sympatické, nelze zavírat oči před častými

projevy verbální nadřazenosti nad sociálními anarchisty, potažmo nad celou třídou pracujících, sklony k romantizování vlastního boje a více či méně viditelné náznaky avantgardismu. Jako problematické také vidíme převážné směřování aktivit povstaleckých anarchistů dovnitř organizovaného hnutí. Tyto akce sice bývají hodně medializované, pro širší masy jsou však nepochopitelné. Oproti aktům uzavřených skupin a jednotlivců klademe důraz na budování širokého a organizovaného anarchistického hnutí.

Anarchofeminismus nechápeme jako směr, který je nějakým způsobem oddělený od ostatních. Je pro nás naopak přirozenou součástí našich snah, kam patří i boj proti projevům hierarchie a diskriminace na úrovni pohlaví, a to nejen v rámci vnějšího patriarchálního světa, ale samozřejmě i uvnitř našeho hnutí. V současnosti však ve federaci naneštěstí není nikdo, kdo by se tomuto tématu hlouběji věnoval, a tak se v našich materiálech objevuje velmi málo anarchofeministických textů. Vedle toho vnímáme i problematictější implementace „genderové korektnosti“ do českého jazyka – rovnost pohlaví je přirozenou součástí obsahu našich textů, takže necítíme potřebu mechanicky v nich uplatňovat pravidla češtině jako flexivnímu jazyku cizí.

Jsme revolučními anarchisty. Naším cílem není reformovat současný systém a udělat ho žitelnějším, oprostít ho od korupce a zajistit, aby zákony platily pro všechny stejně. Naším cílem je naopak zásadní přeměna společenských vztahů, která souvisí se zbouráním hierarchií, koncem vykořisťování a odstraněním sociální nerovnosti; přeměna vedoucí ke společnosti založené na principech svobody, rovnosti a solidarity. Jsme přesvědčeni, že lidé jsou schopni konstruktivní a tvůrčí činnosti a jakákoliv vláda a stát musí být zrušeny, jelikož brání tomu, aby se tyto schopnosti projevíly.

Většina z nás by se dala označit za anarchosocialisty či anarchokomunisty. V prezentaci navěnek se však takovým označením spíše vyhýbáme. Jsou totiž srozumitelná nám, ale nikoli už našemu okolí. Už tak je velmi náročné zbavovat pojem anarchismu nánosu předsudků a dezinterpretací. Desítky let „pracovali“ ti, kteří se označovali a označují za socialisty a komunisty, stejně jako jejich pravíci odpůrci, na diskreditaci těchto pojmů. Významy, s nimiž si je většina lidí (zvláště v prostoru východní Evropy) spojuje, jsou naprosto odlišné od těch, kterými tyto pojmy naplňujeme my. Naši snahou je propagovat anarchistickou kritiku a vizi, nikoli se do zblbnutí snažit rehabilitovat pojmy, bez nichž se naše propagace obejde.

Anarchistická federace by tedy měla být platformou, která slouží zejména pro komunikaci, koordinaci a vytváření zázemí pro lokální anarchistické skupiny; platformou sdružující anarchisty a anarchistky, kteří chápou nutnost organizovat se. Není pro nás nutné být nějak zaškatulkováni, důležité jsou postoje, které zastáváme, a aktivita a zodpovědnost, které by takové postoje měly doprovázet.

KLÍČENÍ JEŠTĚ LEPŠÍ NEŽ

DOPOSUD

Právě vycházející 8. číslo časopisu *Klíčení* přináší úvodní informaci nového redakčního kolektivu, který od příštího čísla chystá revoluční změny:

„Už od příštího vydání bude mít *Klíčení* zcela novou grafickou tvář a nový koncept. Na co nového se tedy můžete těšit a co zůstane při starém? I nadále si nemyslíme, že úroveň a podoba časopisů pouze odráží poptávku a záliby svých čtenářů. Domníváme se, že je přímo spoluvytváří. Proto si dál stojíme za tím, že nechceme být jako jiné časopisy, jejichž obsah je plný reklam, ať už těch evidentních či skrytých, nechceme vytvářet dojem, že bez nejnovějších produktů a technologií není možná zábava a tvůrčí využití času. Nechceme vytvořit tým profesionálních dospělých, kteří budou určovat, co by bylo vhodné, aby děti znaly či uměly.“

Co bychom však chtěli? Aby časopis byl místem, kde se setkává dětský svět se světem dospělých a vzájemně spolu komunikují. Chceme dál vytvářet prostor bez reklam, neomezený současnou poptávkou, který bude místem tvůrčího vyjádření všech, kteří budou stát o vzájemnou spolupráci. Proto znovu apelujeme na všechny naše čtenáře: jak budou následující čísla *Klíčení* vypadat, záleží i na vás. Snad se nám s vaší pomocí podaří tento záměr naplnit ještě lépe než doposud.

Klíčení tedy zůstává časopisem od dětí a dospělých, do budoucna však chce být více časopisem pro děti, a to konkrétně pro ty v rozmezí 6 až 11 let. Budeme samozřejmě rádi, pokud si najde čtenáře i mimo tuto vymezenou kategorii, doufáme však, že toto rozhodnutí pomůže vytvořit obecně srozumitelný koncept časopisu, který bude působit uceleněji. V příštím čísle se tak jako doposud můžete těšit na stále rubriky *Od nás*, *Dílna* a *Komiks*, které uzpůsobíme novému konceptu a rozšíříme, některé rubriky časem úplně zmizí. Nově přibude plakát o velikosti A3 a stránky, které budou k rozstřihání, vymalování, slepení a které by měly sloužit k rozvoji fantazie a tvořivosti dětí. Počtení se dočkají i rodiče či ostatní dospělí, pro něž připravíme články věnující se obecně otázkám výchovy, vzdělání a věcem souvisejícím s rodičovstvím. Budou zde různé teoretické články, překlady, praktické rady, recenze apod.

Vzhledem k tomu, že chceme, aby se v časopise objevovalo více příspěvků od dětí, chystáme pro ně do budoucna zábavné tvůrčí workshopy. Pokud byste vytvořili skupinu dětí, která by měla zájem společně s námi něco vytvořit, ozvěte se.“

NAKLADATELSTVÍ ČSAF PŘIPRAVUJE

Bůh a stát

Nový překlad klasického díla ruského anarchistického revolucionáře Michaila Bakunina, doplněný textem o jeho životě a díle z pera Václava Tomka.

Likvidátor ve Španělsku 1937

Po úspěšném vydání překladu komiksu od Ryszarda Dąbrowského o tom, jak se anarchistický superhrdina Likvidátor přenesl v čase a na Ukrajině bojoval po boku Nestora Machna, chystáme nový příběh. Tentokrát Likvidátor navštíví revoluční Španělsko roku 1937 a opět se zapojí do boje v řadách anarchistických milicionářů.

FNB

FOOD NOT BOMBS JE VOLNÁ ANARCHISTICKÁ INICIATIVA, JIŽ TVOŘÍ STOVKY KOLEKTIVŮ POSKYTUJÍCÍCH PO CELÉM SVĚTĚ ZDARMA JÍDLO POTŘEBNÝM. JEJICH CÍLEM JE SOLIDARITOU V PRAXI UPOZORNIT NA SOCIÁLNÍ NESPRÁVEDLNOSTI, KDY JSOU NA JEDNÉ STRANĚ VYDÁVÁNY MILIARDY NA ZBOJENÍ A NA STRANĚ DRUHÉ TRPÍ NESPOČET LIDÍ HLADEM, AŽ JIŽ V ZEMÍCH CHUDÉHO JIHU ČI BOHATÉHO SEVERU.

JAK TO CHODÍ VE FOOD NOT BOMBS

FOOD NOT BOMBS (FNB) JE CELOSVĚTOVÉ USKUPENÍ KOLEKTIVŮ LIDÍ HLÁSÍCÍCH SE (ČI MAJÍCÍCH BLÍZKO) K ANARCHISTICKÝM MYŠLENKÁM. STĚŽEJNÍ ČINNOSTÍ JE VAŘENÍ A ROZDÁVÁNÍ JÍDLA, POPŘ. DALŠÍCH POTŘEB, LIDEM, KTERÍ O TO MAJÍ ZÁJEM, NEJČASTĚJI BEZDOMOVČŮM.

Tato činnost je protestem proti společenskému systému, který je na jedné straně schopen vynakládat obrovské prostředky na zbrojení a dovozovat či realizovat další nesmyslné asociální a přírodě škodící věci, a na druhé straně není ochoten zajistit mnoha lidem nepodmíněně ani základní sociální práva, jako je např. právo na jídlo, bydlení či důstojné zacházení s člověkem jako bytostí, která má své individuální potřeby.

Smyslem této činnosti je snaha o realizaci společnosti založené na solidaritě, spolupráci a rovnosti a prostoru pro svobodný rozvoj jednotlivých lidí a kolektivů.

SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ AKTIVIT FNB

Při činnosti v rámci FNB se člověk setká s různými lidmi napříč třídním spektrem společnosti.

V první řadě je to samotný kolektiv FNB „vařičů“, ve kterém se mnoho z nás poprvé setkal s podobnými lidmi, s praxí nehierarchického kolektivního rozhodování a dobrovolné skupinové spolupráce, s problematikou jídla (etického jídla, přebytků - které jsou často neúčelně vyhazovány díky zbytečným byrokratickým předpisům a ochotě - často ze strachu - je dodržovat, dumpster divingem...) a s praxí přímé solidarity.

Další skupinou lidí jsou potřební, nejčastěji tedy lidé dlouhodobě se nacházející ve špatné sociální situaci, zpravidla označovaní jako bezdomovci. K této skupině aktivita FNB díky neautoritativnímu přístupu otevře lidem z kolektivu „cestu“ a ukáže jim realitu jejich každodenních životů na pozadí dnešní společnosti.

Třetí skupinou jsou různí, většinou skrytí, odpůrci našeho snažení z řad (zejména komunálních) politiků a jejich nohsedů - městských či státních policistů.

Pak jsou tu ještě různí lidé, kteří vám vyjadřují obdiv, různě vás podporují, vyptávají se atp.

KOLEKTIV FNB A PÁR POSTŘEHŮ Z PRAXE

Mezilidskou spolupráci lze při snaze o tvorbu svobodnější (pro život příjemnější) společnosti pokládat za jeden z nejdůležitějších tvořivých prvků, který stojí na jejím počátku a pro realizaci této myšlenky je stěžejní.

FNB je z největší části založeno na anarchokolektivismu, tzn. právě na dobrovolné mezilidské spolupráci a vzájemné pomoci.

Skrz dobrovolnou angažovanost v takovém FNB kolektivu se člověk učí, zkoumá a může experimentovat se společným fungováním na principech svobody, rovnosti a přátelství, tedy anarchistických principech.

Možnost zažívat tyto funkční principy osobně mnoho lidí jistě provokuje k přemýšlení o tom, proč tyto principy nefungují ve více sférách většinové společnosti a jakým způsobem je do ní (tedy do života kolem sebe) začít začleňovat. „Proč bych tedy měl žít podle těch stávajících odosobněných principů, když to, co jsem prožil, bylo zábavnější, příjemnější, daleko více vyjadřovalo individualitu a zvyšovalo efektivitu mého snažení?“

Realita občas nebývá až tak růžová. Hodně záleží na lidech a jejich zodpovědném přístupu. Stává se, že se v kolektivu lidé občas hádají, necítí se dobře, někdo něco neudělá nebo podělá, či se nechce nadále angažovat. Pro naši snahu je však stěžejní ptát se, proč tomu tak je. Děje se tak, pokud člověk nepociťuje z činnosti v kolektivu dostatek radosti - pro zmíněného člověka to může být důsledek toho, že pochybuje o smyslu činnosti kolektivu, není schopen navázat hlubší kontakt s lidmi v kolektivu, popřípadě je zaneprázdněn jinou, pro něj důležitější činností.

Přítomnost těchto jevů může v části kolektivu vzbuzovat pocit, že dělají něco navíc či za někoho, jsou jim házeny klacky pod nohy apod. Jediným řešením je pak o problémech spolu mluvit, připomenout si principy rovnosti a dobrovolnosti, tedy základní principy skupiny, a reflektovat ze samotné činnosti pramenící uspokojení - radost, naplnění a smyslnost. Tyto jevy mají vždy nějaký dohledatelný důvod, který je dobré odhalit a znát, aby se z něj bylo možné poučit.

Nikdy není chybou pouze jedince či zbytku kolektivu, že něco nefunguje. Je to vždy chybou kolektivu jako celku, jelikož není schopen si možných problémů všimnout a včas je řešit.

Z praxe také víme, že mnoho problémů může nastat při „usedání si“ kolektivu, tedy předtím, než si každý najde to, co ho baví a co je schopen dělat. Někdo radši dělá rozpis, jiný chodí vyzvednout darovanou zeleninu, další se věnuje dumpster divingu, ta zas chodí jen vařit a rozdávat, onen chodí pouze rozdávat, protože ho vaření s kolektivem nebaví a raději dopoledne upeče doma sám koláč... Takže důležité je nenechat se ze začátku odradit, respektovat preference ostatních a nesnažit se je nutit do něčeho, co jim není blízké.

SOLIDARITA

Solidarita je středobodem činnosti FNB. Jak ji z našeho pohledu definovat? Jedná se o nezadržování a neplýtvání prostředky a energií k zajišťování životních potřeb. Je to snaha nabídnout zmiňované ostatním lidem, kterým to pomůže v životním rozvoji. Zdarma, bez podmínky „něco za něco“. Je to obrovský rozdíl oproti tomu, co nám nabízí tzv. trh v rámci industriální civilizace. Trh je sice přesycen vším možným, co může život ulehčit či zpříjemnit, avšak cokoliv z něj získat znamená odevzdat velkou část naší energie a času někomu jinému, což je u lidí, kteří disponují minimální energií, podstatný problém, který jen zhoršuje jejich situaci.

Solidarita není charita. Není to „já mám víc, tak se tedy nad tebou smiluji a trochu ti dám“. Jde spíše o jakési otevřené hnutí. O přímý osobní výraz podpory. U praktikované solidarity (to znamená, že není vnímána jako „něco za něco“ a není posuzováno, jestli se to v přepočtu na peníze vyplatí) po čase člověk zapomene, kolik „vlozil“ a kolik se mu „vrátilo“. Nezáleží na tom. Její výhodou je osobní neinstytucionalizovaný kontakt a možnost zpětnou solidaritu přijímat od někoho úplně jiného, oproti obchodním vztahům, kde je vše pevně dané. Díky tomu je solidarita alternativou ke klasickému obchodnímu jednání a má potenciál nabídnout mnohem víc než tržní vztah mezi jednotlivci, protože čím více lidí se účastní, tím větší škála potřeb (i těch nemateriálních) může být pokryta.

Pokud se tedy FNB kolektiv nestaví do nadřazené role dárce a je mu vlastní myšlenka bezpodmínečného práva přijímat jídlo a základní životní prostředky bez toho, aby byl „příjemce“ vnímán jako „troška“ a „parazit“, začne se po čase pomalu solidární jednání projevovat i od lidí na ulici směrem k nám - třeba se na nás na ulici přátelsky usmějí (což v dnešní době zrychleného strojového „pracuj-nakupuj-pracuj“ života není zrovna samozřejmostí), prohodí s člověkem pár slov, chtějí se rozdělit o alkohol či vydumpsterované dobroty, ukáží vám nějaká zajímavá místa, kam se normálně nedostanete, či se stanou dobrými přáteli (o což vlastně jde). Vpuštění člověka mezi svéráznou komunitu lidí na ulici přináší také velmi dobré možnosti ke „studiu“ této skupiny, což pro některé lidi, které to zajímá, může být také obrovskou výhodou, kterou si za peníze těžko koupí.

Za sebe si ještě myslím, že například při aktu hmotné solidarity, kterou je praktická stránka FNB, je dobré zmínit i to, že jde o snahu pomoci člověku v překonání špatné situace zároveň se snahou navázat spolupráci a společně docílit toho, aby k tomu již nedocházelo.

Učit sebe a ostatní lidi solidárnímu jednání je pro tvorbu společnosti fungující podle anarchistických principů naprosto nezbytné. Zkušenosti a činnost kolektivů Food not Bombs jsou k tomu velmi nápomocné.

-ia- (FNB Plzeň)

KTERÝ ANARCHISMUS JE TEN „OPRAVDOVÝ“?

„ANARCHISMUS JE POLITICKÁ IDEOLOGIE USILUJÍCÍ O VYTVOŘENÍ SPOLEČNOSTI BEZ SOCIÁLNÍ, EKONOMICKÉ A POLITICKÉ HIERARCHIE A JINÝCH FORM NADVLÁDY ČLOVĚKA NAD ČLOVĚKEM (NAPŘ. GENDEROVÉ NEBO VĚKOVÉ). KLASICKÝ ANARCHISMUS JE SMĚSÍČÍ RŮZNÝCH LIBERÁLNÍCH A SOCIALISTICKÝCH MYŠLENEK, AVŠAK NENÍ POUHOU SYNTÉZOU TĚCHTO DVOU IDEOLOGIÍ, JELIKOŽ OBSAHUJE SPECIFICKOU FILOZOFICKOU POZICI – SKEPSI VŮČI AUTORITÁM.“ (WIKIPEDIE)

Suchá slovníková definice toho, co anarchismus je, nebo by spíše měl být. Zní to poměrně srozumitelně a vystihuje podstatu. Přesto často dochází stejně jako u každé jiné ideologie k pokřiveným nebo neúplným výkladům a chápání toho, čím anarchismus je. Veliká šíře jeho směrů a odnoží vnáší do jeho pochopení pro mnoho lidí celou řadu nejasností. Navíc je většina směrů anarchismu svými vyznavači považována za ten jediný správný. Mnohdy jsou všechny ostatní směry vnímány jako revizionistické, či dokonce nebezpečné pro samu podstatu anarchistické vize rovnosti. Je pravdou, že názorové odlišnosti jsou často velice zásadní

a nelze předpokládat žádnou konkrétnější ideovou shodu. Máme tu sice jednu nejpodstatnější skupinu tzv. sociálního anarchismu zahrnujícího anarchokolektivismus, anarchokomunismus, některé formy libertariánského socialismu, anarchosyndikalismu a sociální ekologie. Přestože je zřejmě tou nejvýraznější a také nejpočetnější skupinou, není zdaleka jedinou.

Bez hlubšího poznání je anarchismus často vnímán jako radikálně levicová politická ideologie. Pokud bychom přistoupili na dávno překonané vnímání dělení na levici a pravici, lze to snad u některých anarchistických směrů akceptovat. Z širšího hlediska to ovšem není tak docela pravda. Naprostá většina anarchistických směrů se na rozdíl od ostatních politických ideologií neopírá ve svém výkladu východisek a analýz společnosti o čistě ekonomické základy. Počínaje Marxem a konče Friedmanem nacházíme takto zúžené vidění jak u komunistů či socialistů, tak u zarytých konzervativců či liberálů. Neznamená to, že by anarchismus nevnímal ekonomické faktory a hlediska jako důležité. Naopak. Snaží se je ovšem hodnotit v širších souvislostech, a ne jako jediné faktory ovlivňující lidské životy. Anarchismus přistupuje k nerovnosti a nadvládě „někoho, nebo něčeho, nad někým“ jako problému tematickému, ne jako pouhému důsledku ekonomických vztahů. Jejich dopad je široký, nikoliv však absolutní. Ovlivňuje mnoho sociálních vazeb a vztahů. Například sociální vazby v rodinách jsou ekonomickými faktory silně ovlivňovány. Hodnotit je ovšem čistě na těchto základech je příliš zjednodušující. Tyto vztahy zpětně silně ovlivňují ty ekonomické.

Anarchismus je velice široký ideový rámec. Mnohdy je pro některou odnož anarchismu, či určitou skupinu, snazší najít své „politické spojení“ vně anarchistického hnutí než v něm. Historie i reálné zkušenosti ovšem ukazují, kam tato spojenectví vedou. Ať už to byly snahy

RUBRIKU „VIDÍME TO JINAK“ PŘIPRAVUJE SKUPINA VOICE OF ANARCHOPACIFISM (VAP). VAP JE VOLNÁ KOMUNITA HLÁSÍCÍ SE K IDEÁM ANARCHISMU A ANTIAUTORITÁŘSTVÍ. NEMÁ ŽÁDNÁ PEVNĚ DANÁ NÁZOROVÁ „MINIMA“ A VEŠKERÉ IDEOLOGICKÉ ZÁKLADY JSOU VYTVAŘENY NÁZOROVÝMI PRŮSEČÍKY JEJÍCH ČLENŮ A SPOLUPRACOVNÍKŮ. ODMÍTÁ NÁSILÍ JAKO PROGRAMOVÝ PROSTŘEDEK SPOLEČENSKÉ ZMĚNY. VĚTŠINU IDEJÍ ČERPÁ Z ANARCHOPACIFISMU A OSTATNÍCH ANARCHISTICKÝCH SMĚRŮ. SNAŽÍ SE PODPOROVAT VEŠKERÉ AKTIVITY, KTERÉ POVAŽUJE ZA PŘÍNOSNÉ A VEDOUČÍ KE SPOLEČNOSTI ZALOŽENÉ NA SVOBODĚ A ROVNOSTI.

individualistů změnit establishment zevnitř nebo koalice s komunistickými marxisty utopené v krvi. Zdánlivá blízkost ideových východisek je lákavá, přesto nikdy neznamenala pro anarchismus žádný reálný přínos.

Může se nám to líbit, nebo ne. Můžeme kritizovat krajní směry anarchismu jako neanarchistické. Je tu ovšem základní idea, která spojuje všechny, od anarchoprimitivistů až po libertariány. Idea svobody a rovnosti. To, že nám jejich „cesta“ a východiska připadají jako nerealistické, je legitimní. Označovat naše chápání anarchismu jako to jediné správné je přesto obyčejný dogmatismus. A ten je ve svém důsledku neanarchistický ze všeho nejvíce. Anarchismus je především hledání té nejideálnější společnosti a vztahů v ní. Stále nové kladení otázek a hledání odpovědí. Za jednu z jeho největších sil lze považovat právě onu názorovou pestrost. Toho, že to jde, může být důkazem například právě naše komunita. I když u nás - jako v celém hnutí - převládá postoj sociálního anarchismu, spolupracují s námi křesťanští anarchisté, vyznavači anarchoprimitivismu či zeleného anarchismu, anarchoindividualisté a další. Jedinou podmínkou je nesabotovat svými názory a postoji aktivity ostatních. Vždy se najde mnoho témat ke společné práci. Právě spolupráce dokáže vytvářet opravdovou názorovou autonomii v rámci anarchistických principů. Nejsme uzavření ani před lidmi plně se neztotožňujícími se všemi anarchistickými postoji. Dokonce byste v našich řadách našli i několik marxistů či liberálů.

Možná se zeptáte, proč tedy odmítáme a kritizujeme hledání „politických spojenců“ vně hnutí. Odpověď je jednoduchá. Nebráníme se spolupráci s kýmkoliv, kdo přistoupí na základní anarchistickou vizi. A to: Nevnučovat násilím či jinými nátlakovými formami jakékoli celospolečenské změny komukoli a nepropagovat ideály či ideologie s těmito tendencemi spojené. Zní to jasně? Pokud ne, tak snad odpovíme jedním anarchistickým heslem: „Nechceme emancipovat lidi, chceme, aby se lidé emancipovali sami.“

To je pro nás ten opravdový anarchismus.

NOVÝ SMĚR AKTIVISMU V OBLASTI SOCIÁLNĚ DISKRIMINOVANÝCH VRSTEV A ETNIK

JEDNOU ZE ZÁKLADNÍCH IDEJÍ NAŠÍ KOMUNITY JE PROPAGOVAT IDEÁLY SVOBODY A ROVNOSTI NAPŘÍČ VŠEMI VRSTVAMI, TŘÍDAMI A SKUPINAMI SPOLEČNOSTI. ČASTO I V OBLASTECH, KDE JSOU PODOBNÉ AKTIVITY NAPROSTĚ NOVUM (NAPŘ. BEZPEČNOSTNÍ SBORY).

Jednou z oblastí, kterým se v dlouhodobém horizontu věnujeme, je problematika sociálně diskriminovaných vrstev a etnik. Vzhledem k našemu omezenému potenciálu a možnostem se mnohdy uchylujeme ke skryté či otevřené podpoře již fungujících iniciativ či skupin.

Žel naše aktivity nepřinášejí výsledky, jaké bychom očekávali, zvláště pokud se jedná o snahy vedoucí k emancipačnímu procesu v rámci romského etnika. I směr, kterým se v současnosti ubírají aktivity skupin a iniciativ zaměřených na tuto problematiku, se žel v mnoha ohledech rozchází s našimi základními vizemi.

Po zralé úvaze jsme tedy dospěli k názoru, že je zapotřebí naše aktivity v této oblasti plně ztotožnit s našimi anarchistickými postoji. Začali jsme pracovat na materiálech, které budou srozumitelnou formou prezentovat anarchistický pohled na celou problematiku. Připravujeme různé akce (a to nejenom v tzv. vyloučených lokalitách) snažící se oslovit obyvatele daného místa. Materiály se budou věnovat celé škále témat, od příčin vzniku sociální diskriminace, až například po tu genderovou.

Jsmo si vědomi náročnosti aktivit v této oblasti a jejich dlouhodobého časového horizontu. Doufáme, že se nám v součinnosti s regionálními skupinami a aktivisty podaří oslovit alespoň pár lidí ve zmiňovaných oblastech. Následně bychom rádi ve spolupráci s nimi přizpůsobili aktivity tématům, jež by byly danému regionu nejbližší. Jedná se o „pole neorané“, snad právě proto je nejvyšší čas začít. Pokud budete mít chuť jakkoliv nám pomoci, budeme velice rádi.

ČLOVĚK SI NEBERE MOC, MOC SI BERE NÁS

ROZHOVOR S TOMÁSEM IBÁÑEZEM, AUTOREM KNIHY *ANARQUISMO ES MOVIMIENTO*

U PŘÍLEŽITOSTI VYDÁNÍ KNIHY TOMÁSE IBÁÑEZE *ANARQUISMO ES MOVIMIENTO* PŘETISKUJEME PŘEKLAD ROZHOVORU S NÍM, KTERÝ VYŠEL POPRVÉ V *LA MAREA* 29. ČERVNA 2014, O SITUACI SOUČASNÉHO ANARCHISMU.

Tomás Ibáñez se narodil v Zaragoze roku 1944. Celý život se řídil anarchistickými ideály. Dětství prožil s rodiči v exilu ve Francii, takže politickou dráhu začínal ve skupinách francouzské anarchistické mládeže a mladých členů španělského exilu ve Francii. Od počátku 60. let do první poloviny 80. let věnoval své úsilí budování anarchistických organizací, boji proti frankistickému režimu ve Španělsku a obnovení CNT (Confederación Nacional de Trabajo) v roce 1976.

Je autorem bezpočtu esejí o odporu, anarchismu a boji proti nadvládě. Nedávno vydal knihu *Anarquismo es movimiento* (Virus, 2014), v níž zkoumá přítomnost anarchistických ideálů a principů v naší době. Ibáñez analyzuje oživení anarchismu na počátku 21. století a jak anarchismus pronikl do bojů sociálních hnutí, počínaje Hnutím 15M až po rozšíření samosprávných sociálních center, spotřebních družstev a sítí alternativních ekonomik. Upozorňuje na nebezpečí, s nimiž se tato hnutí nutně střetnou při přechodu k bojům v rámci regulérních volebních kampaní, na něž se některá již připravují.

Ve své knize tvrdíte: „Sirény ohlašují, že oslnivé úsvity jsou pryč.“ Není tedy už možné doufat v osvobození, v „anarchii“ jako uspořádání společnosti, o jaké usiloval anarchismus?

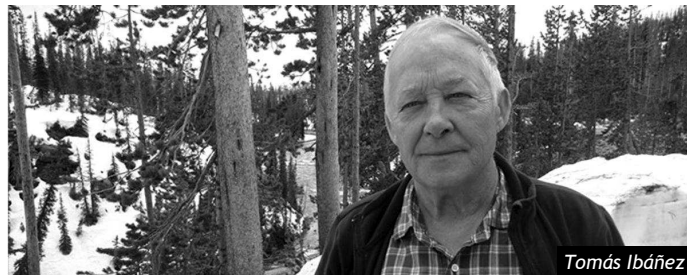
Ten zpěv sirén, umístěný do více či méně vzdálené budoucnosti, měl být odměnou, získanou v bojích za svobodu. A tato odměna byla tak fantastická, že sloužila k ospravedlnění oněch bojů podle toho, nakolik nás přiblížily tomu vysněnému cíli. V tomto způsobu argumentace čistě náboženské povahy už dnes není možné pokračovat; dnes jsme se poučili, že hodnota bojů nezávisí na příslibech, za něž jsou vedeny, ale spočívá spíše v jejich reálném průběhu, v jejich podstatných charakteristikách a v tom, že dovolují utvářet přítomnost. Zánik tohoto zpěvu Sirén skončuje s fascinací zaslibenou zemí a podřizování cesty jejím cíli; neříká nám to však nic o tom, zda je či není možné jednoho dne dospět k anarchistickému typu společnosti. Bez ohledu na to, zda to je či není možné, anarchie spočívá nikoli v budoucnosti, ale v přítomnosti, v každém boji, v každém úspěchu, který odráží její principy. S umlknutím zpěvu Sirén umírá také víra v nenadálý příchod společnosti, která povede k anarchii na ruinách kolapsu stávajícího systému; velkolepý a konečný revoluční výbuch, který s sebou přinese osvobození, je mýtus, a mýtus je také představa společnosti osvobozené od všech konfliktů, napětí a šarvatek. Neexistuje žádný oslnivý úsvit na konci cesty, protože tu není žádná cesta s nějakým koncem; každý nový úsvit musí být vybojován, den po dni, znovu a znovu. Samozřejmě to neznamená, že není potřeba pěstovat utopii, ta je však přijatelná pouze tehdy, když pochopíme, že slouží jako návod k jednání v přítomnosti, a nikoli jako předobraz cíle, jehož bude jednoho dne dosaženo.

Tvrdíte, že „v 21. století anarchismus znovu ožívá, že se sám znovu vynalezl“. Jaké vlastnosti nechal za sebou a jaké objevil?

V té míře, v jaké anarchismus sám sebe ukoval ve výhni bojů proti nadvládě, je logické, že se mění, tak jako se mění tyto boje, aby byl schopen i nadále odpovídat novým aparátům moci. To znamená, že anarchismus čelí změnám a to ho mění. To, co současný anarchismus nechává za sebou, je mimo jiných věcí kupa idejí zformovaných modernitou, jako neotřesitelná víra v pokrok, nekritické vyzdvihovávání rozumu, přehnaně jednoduchá koncepce moci či praxe spojená s důrazem na centrální význam práce. Nechává za sebou také revolucionářskou imaginaci, vybudovanou okolo velkého vzbuření proletariátu. Anarchismus získává formu, která je více taktická než strategická, zaměřená více na přítomnost než na utopii, kde důležitější je izolovaná, lokální, omezená, ale radikální subverze aparátů nadvlády a vytváření, tady a teď, praxi a prostorů, jež zakládají revoluci v přítomnosti, radikálně transformující subjektivitu těch, kteří tyto praxe a prostory rozvíjejí. Současný anarchismus také charakterizuje menší uzavřenost do sebe a větší otevřenost, vedoucí k vytváření řady projektů a vedení společných bojů spolu s jinými tradicemi, které nejsou úzce anarchistické.

Prohlašujete, že anarchismus „je věcí dneška, tady a teď“. Jakým způsobem se to běžně projevuje v našem sousedství?

Anarchismus se sám zapojil do pokusu vytvořit sousedskou pospolitost, spočívající na konkrétních vztazích, jako jsou spotřební, výrobní či vzdělávací družstva, společenská centra, knihovny, sítě alternativních ekonomik. Nesmíme zapominat, že jedním z faktorů, který do značné míry oslabil anarchismus, bylo zničení sousedského života, neboť nejen

Tomás Ibáñez

v rámci pracovního prostředí, ale právě na sousedské úrovni mohou být vytvářeny příčné vztahy, které zpochybňují různé aparáty nadvlády.

Také poukazujete na „strážce chrámu“, kteří uctívají „nabalzovaný anarchismus“ a střeží ho před hrozbami, ohrožujícími jeho přežití. Kdo jsou tyto „strážci chrámu“? Jaký anarchismus se snaží ochránit před hrozcími změnami?

V knize říkám, že jsem jednu dobu varoval před „strážci chrámu“, a skutečně, během mé nejintenzivnější anarchistické aktivity, to znamená od počátku 60. do konce 80. let, existoval v jádru anarchistických hnutí ve Francii, v Itálii i ve Španělsku, abych mluvil jen o těch příkladech, které dobře znám, vážný problém. Jejich touhou ochránit čistotu zděděného anarchismu, vyhnout se jakémukoli znečištění myšlenkami či praktikami, které by přicházely zvnějšku, jejich víra, téměř náboženská, v nezpochybnitelnou nadřazenost anarchismu a jejich oddanost úkolu dohlížet nad neměnností jeho podstaty je uzavíraly do dogmatismu a sektářství, neslučitelných s jakoukoli alespoň nepatrně anarchistickou vnímavostí. Vylučování, odsuzování a rozpady skupin proto nebyly zrovna zřídka. Dnes byla skutečná síla, vedoucí ke změnám, zbavena jakékoli energie sektářských sklonů a „strážci chrámu“ již nepředstavují žádný problém, ačkoli na druhou stranu vůči případnému opětovnému vynoření fundamentalistických přístupů je nutné zůstat stále ve střehu.

Co může anarchismus nabídnout dnešním sociálním hnutím?

Mnoho. Anarchismus jim může předat k využití dlouhodobou zkušenost, kterou nashromáždil ve vztahu ke způsobům fungování, jež se tato hnutí dnes pokoušejí nově objevit: diskuse, rozhodování a jednání na základě přímé demokracie, horizontalita, respekt k menšinám, trvalé odmítnutí delegování pravomocí, přímá akce atd. Může je také podpořit v podezřivosti, kterou projevují ve vztahu k působení moci nebo v nedůvěře v „reprézenci“. Je třeba připomenout v této souvislosti způsob, jakým Michel Foucault kritizoval „nedůstojnost mluvení jménem druhého“. V té míře, v jaké se historická paměť bezpočtu bojů, jež propukly „zdola“, usídlila v srdci anarchismu, a v té míře, v jaké historická zkušenost a poznání pomáhají lépe pochopit současnost, je zřejmé, že anarchismus může být velmi užitečný pro rodící se hnutí. A konečně, anarchismus se také může ukázat jako velmi užitečný tím, že kritickým způsobem poukáže na omyly, které spáchal pod svým vlastním praporem.

A čím se mohou současné praktiky sociálních hnutí zapsat do principů anarchismu?

Horizontalismem, způsobem, jímž jsou vedeny debaty, vypracovávání návrhy, přijímání rozhodnutí, zdůrazňováním „vzorového“ charakteru, který musí propustovat obsahy i formy boje, to znamená trvání na nutnosti, aby praxe, které rozvíjíme, neodporovaly cílům, o něž usilujeme. Je také nutné zmínit praktiky přímé akce a skepticismus ve vztahu k zprostředkování, kritiku delegace pravomocí a kritiku reprézence, nebo odmítnutí centralizace a principů avantgardy, předvoje, aniž bychom pochopitelně zapomínali na odpor vůči všem formám nadvlády atd.

Byl anarchismus přítomen při vzniku 15M?

Byl, samozřejmě. Plně bych podepsal slova Rafaela Cida, když o tom mluvil jako o „nečekaném jaru anarchismu“. Od okamžiku, kdy byl jediným legitimním politickým subjektem opravdový lid, který byl přítomný na náměstích a zúčastněný v bojích, jen s okrajovou organizací zvnějšku, byli jsme už plně v srdci anarchistických principů. A když k tomu přidáme odmítnutí veškeré reprézence, které se projevilo samo s podmanivou silou, anarchistické charakteristiky hnutí budou ještě zjevnější. Z hlediska toho, jak já sám chápu anarchismus, sama skutečnost, že se toto identitářství projevilo, dokonce anarchisticky, jen posiluje anarchistický charakter hnutí 15M. Říci, zda je dnes anarchismus v hnutí 15M přítomen či nikoli, přesahuje mé možnosti, protože jsem nesledoval nejnovější vývoj hnutí dostatečně zblízka; nicméně se domnívám, že jeho různorodý a mnohotvářný charakter dovoluje zachovat přinejmenším anarchistické enklávy.

(pokračování na straně 29)

KAZOVA: SVETRY PŘÍMO OD DĚLNÍKŮ

TURECKÁ TOVÁRNA POD KONTROLOU PRACUJÍCÍCH

Joris Leverink

V PŘEDVEČER PRVNÍHO VÝROČÍ POVSTÁNÍ V PARKU GEZI SE SKUPINKA TEXTILNÍCH DĚLNÍKŮ PUSTILA DO RADIKÁLNÍ ALTERNATIVY: OBSAĎ, VZDORUJ, VYRÁBĚJ!

Diren! Kazova zní nápis nad malým obchodem a kulturním centrem v rušné istanbulské čtvrti Şişli. Po prvních krocích po podlaze z dlažebních kostek má návštěvník dojem, že vstoupil na nějaké zastřešené tržiště. Na kamenech rozesetých po místnosti jsou napsána hesla jako „První Máj!“, „Odolej, Kazovo!“, „Ať žije revoluce!“. Na zdech regály plné stovek svetřů. Na první pohled vypadají jako obyčejné svetry. Dokud se člověk nedoví příběh, který za nimi stojí. Tu se náhle změnil v symboly odporu, znamením vzdoru a zhmotněnou naději na rovnoprávnější společnost, spravedlivější ekonomiku – dokonce na lepší svět.

Příběh začal před více než rokem v posledním lednovém týdnu roku 2013. Dělníci v textilní továrně Kazova byli tehdy svými šefy bratry Ümitem a Umitem Somuncuovými posláni na týdenní dovolenou, aniž jim byla vyplacena mzda, natož pak přesčasy za několik měsíců. Bratři Somuncuovi jim řekli, že po návratu do továrny jim budou mzdy zpětně vyplaceny, ale namísto toho je čekal podnikový právník, který jim sdělil, že všech 95 pracovníků má kolektivně vyhazov z důvodu „neodůvodněné absence“ po dobu tří po sobě jdoucích dnů. Šéfové náhle zmizeli a vzali s sebou sto tisíc svetřů, čtyřicet tun přize a vše, co mělo nějakou cenu. Poškodili stroje, které si nemohli odnést, a nechali tak pracující s prázdnými rukama, bez mzdy a výrobních prostředků.

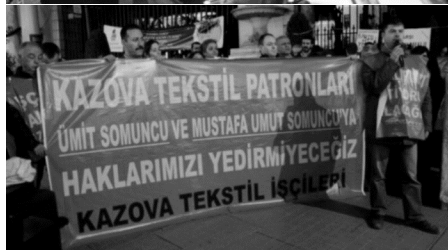
Někteří z dělníků strávili v továrně roky, ne-li desetiletí a nyní se ze dne na den ocitli bez práce, bez příjmu, bez jakéhokoli práva a možnosti přivést své šefy před spravedlnost. „*Zákony v Turecku nejsou vytvářeny ve prospěch pracujících*“, konstatuje Nihat Özbey, jeden ze zaměstnanců továrny Kazova, při rozhovoru v jejich obchodě. „*Kdybychom nepoužili sílu, nikdy bychom nedostali, co jsme chtěli*.“

S ohledem na to udělali dělníci jedinou rozumnou věc, kterou mohli: vzdorovali. Jejich vzdor začal formou každodenního protestního pochodu z hlavního náměstí čtvrti do továrny. Jakmile však zjistili, že za jejich nepřítomnosti bývalí manažeři továrny nadále kradou cokoli hodnotné, rozhodli se své někdejší pracoviště obsadit. „*Dvacátého osmého dubna jsme před továrnou rozbili stany*“, líčí dělník továrny Kazova Bülent Ünal. „*V tu chvíli začal náš stánový protest*.“

VZDOR A SOLIDARITA

V následujících týdnech byli dělníci napadeni najatými násilníky, bývalými zaměstnavateli obviněni z krádeže, a když pořádali protest na První máje, policie na ně zaútočila slzným plynem a zmlátila je. Nic z toho však nemohlo zlomit jejich odhodlání bojovat za to, co bylo po právu jejich. Třicátého června dělníci povzbuzení povstáním v parku Gezi přikročili k plánovanému zabrání továrny.

Nejprve se pokoušeli rozprodat zbývající stroje, ale brzy byli znovu napadeni policií. Poté co byli zadrženi čtyři jejich soudruzi, dalších osm dělníků, kteří byli součástí odporu, zahájilo hladovku na protest proti úřední moci, která s nimi zachází jako se zločinci a s jejich

někdejšími šefy jako s obětmi. „*To, že nám šéf sebral práci, vzal stroje, to zločin není. Ale naše snaha získat aspoň zlomek dlužné mzdy, to zločin je*“, konstatuje Ünal. „*Policie přišla do továrny na popud stížnosti našich šéfů... Vyšetřování se opět týkalo pouze nás, ti obvinění jsme byli zase my. Šéfům nikdo neřekl ani slovo*.“

Dělníci si velmi dobře uvědomovali, že budou muset vzdorovat násilí a pokusům úřadů sabotovat jejich snahy o nezávislý chod továrny. Přesto se povzbuzení a posílení projevy solidarity svých sousedů, spolupracovníků a kamarádů po celém městě a zemi rozhodli továrnu znovu otevřít. Obnovili výrobu na strojích, které tam ještě nechali jejich šéfové, a ze surovin, které vedení při rabování továrny přehlédlo.

První várka svetřů vyrobených pod dělnickou samosprávou byla poslána ženským a dětským vězňům, kteří jim psali podpurné dopisy během jejich boje. Zbývající svetry byly prodány v kavárně Kolektivu 26A na Taksimu a na četných plánech po celém městě, vzniklých po tom, co správní orgány nechaly v půli června vyklidit park Gezi. Tržba byla použita na opravu strojů, které šéfové záměrně poškodili.

Aby svůj boj zviditelnili na veřejnosti, zorganizovali několik veřejných fór a v září pořádali módní přehlídku, které se účastnila řada veřejně známých osob, včetně intelektuálů, novinářů, herců, akademiků a hudebních skupin. Turecký spisovatel, právník a aktivista Metin Yeğin událost nazval „*móda odporu*“ a upozor-

nil na příjemnou ironii, že produkty vlastní kapitalismu jsou užívány jako akt vzdoru.

„CENOVĚ DOSTUPNÉ SVETRY PRO VŠECHNY!“

Soud nakonec rozhodl, že stroje v továrně případnou dělníkům jako náhrada za ušlou mzdu. Byly přestěhovány na nové místo a vše tak bylo připraveno k další výrobě.

Slogan „*Cenově dostupné svetry pro všechny!*“ přijatý dělníky z továrny je svědectvím jejich přesvědčení, že v tomto boji jde o víc než o práci a živobytí hrstky jedinců. Dělníci jsou si velmi dobře vědomi důležitosti doby a místa, v nichž se jejich boj odehrává, i skutečnosti, že výsledek boje naplní tisíce příznivců, kamarádů, kolegů a přihlížejících nadějí, nebo zoufalství.

A tak jako tento zápas není omezen na samotné dělníky z továrny Kazova, rozprostírá se jeho geografický dosah daleko za hranice Turecka. Dělníci již nabídli podporu samosprávným továrnám a družstvům jinde včetně Vio.Me v Řecku a Mondragon Cooperatives v Baskicku, aby navázali spojení solidarity, aby se poučili ze zkušeností ostatních a v budoucnu umožnili výměnu svých výrobků.

Dělníci továrny Kazova prohlašují, že byli inspirováni a povzbuzeni vlnou protestů v parku Gezi, a nyní se prostřednictvím jejich odhodlání vést svou budoucí továrnu jako samosprávný pracovní kolektiv jejich boj mění v naději pro všechny ty, kteří po stovkách tisíc vyrazili do ulic, aby vzdorovali politice stále autoritativnější vlády.

MIZERNÁ PRACOVNÍ PRAVA

Turecko má dlouhou tradici potlačování a omezování práv pracujících, což se rozsáhle projevovalo již pod vojenskou diktaturou v 80. letech dvacátého století a pokračuje pod vládou Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP). Sdružovací právo a právo na stávku bylo omezeno a pracovní práva jsou porušována v obrovském rozsahu nebezpečnými pracovními podmínkami, faktickou beztrestností vlastníků společností, kteří si plní kapsy, zatímco dělníci umírají.

Jen v lednu zemřelo na následky pracovních úrazů 82 lidí, z toho dvě děti ve věku 6 a 13 let, které zahynuly na ulici, když sbíraly odpadky, aby pomohly své rodině. Hruzným potvrzením ubohého stavu bezpečnosti práce v Turecku bylo nedávné úmrtí tří set horníků při požáru v uhelném dole v Somě. V březnu obdržel důl od státního bezpečnostního inspektora „perfektní skóre“. Shodou okolností byl inspektor švagr vrchního činitele společnosti, což vysvětluje úzkou provázanost vládních činitelů a čelných postav byznysu.

Aby se odbory staly způsobilými vyjednávat, musí podle ústavy zastupovat většinu zaměstnanců na pracovišti a tři procenta všech pracujících v určitém sektoru (nutné procento zastoupení sice oproti stavu před rokem 2012 kleslo z 10 procent, ale kvůli současnému zredukování počtu sektorů a nárůstu jejich velikosti je ve skutečnosti těžší dosáhnout současných tří procent než předchozích deseti). Přesně tak, jak by každá vláda vládoucí dle neoliberálních principů ráda viděla, členství odborů kleslo na historické minimum šesti procent pracujících

(pokračování na straně 29)

BYROKRACIE S KAPITALISMEM V NÁRUČÍ

ROZHOVOR S OTOU BUREŠEM O MINULÝCH I SOUČASNÝCH PROTESTECH V ČÍNĚ

PŘED PĚTADVACETI LETY DOŠLO K MASAKRU NA NÁMĚSTÍ NEBESKÉHO KLIDU. V ROZHOVORU S OTOU BUREŠEM, SYMPATIZANTEM ČSAF, KTERÝ DLOUHODOBĚ PŮSOBÍ V ČÍNĚ, JSME SE ZEPTALI, JAKOU STOPU TO V ČÍNSKÉ SPOLEČNOSTI ZANECHALO A JAKÁ JE V TÉTO ZEMI SITUACE DNES.

Na začátku června jsme si připomněli výročí masakru na Tchien-an-Men. Jak toto téma rezonuje mezi obyčejnými lidmi?

Jako je symbolickým mezníkem konce reformního „reálného socialismu“ v Československu 21. srpen 68, v Číně se jím zdá být 4. červen 89. Tehdy na náměstí Nebeského klidu zřejmě zahynuly stovky, či spíše tisíce lidí. Podobně jako v Čechách se akce soustředily na centrum a stejně tak měly dlouhý prolog. Reformní hnutí bylo v druhé polovině 80. let silné a podobné demonstrace proběhly roku 1986. Rozdíl nastal ve chvíli, kdy se ke studentům a akademikům přidaly, ale spíše odděleně, také skupiny pracujících a svým způsobem také tisk. Vznikaly agitační skupiny a stávkové výbory, vyhlášovaly se hladovky.

Požadavky byly široké: demokratizace, uvolnění svobody slova a shromažďování, rehabilitace politicky perzekvovaných, sociální zajištění, zákonnost, konec korupce či obměna špiček strany. Nechyběla ekologická témata. Byli to spíše pracující než studenti, kteří akcentovali participaci, trestání korupce, zveřejnění platů vedení strany apod. Tedy požadavky směrem k socialistické demokracii. Konec cenzury byl v tomto směru pro ně něčím vedlejším, třebaže důležitým. Oficiální Všečínský odborový svaz selhal na celé čáře. Vznikla ale Pekingská samosprávná odborová federace pracujících. Zásadní asi je, že studenti zůstali sami a málo se snažili, aby spojovali různé sociální skupiny a nehráli si na vyvolenou vedoucí sílu změny. Propadli pocitu, že inteligence je lepší. Kromě toho ještě budili nedůvěru kvůli Kulturní revoluci.

Události končící masakrem ovšem neotřáslы vedoucí úlohou strany a nevedly ke společenské apatii jako zde po šedesátém osmém. A především: ekonomika drží své tempo závodníka přes překážky do pekla. A to se lidem líbí. Militarizace bývá také v národě oblíbená...

Jiná paralela je s československým 17. listopadem 89. Vidíme podobnost hesel: Neodmítáme Komunistickou stranu, ale chceme demokracii. Chceme socialismus, ale svobodný. Ovšem v čínském případě tu nestálo sociální hnutí proti představitelům strany, ale také reformní proud proti konzervativnímu proudu v rámci strany.

Nakonec byl 20. května vyhlášen v Pekingu výjimečný stav. Vyrostly barikády. Další dění je nejasné, jisté je, že zmatek končí 4. června smrtí demonstrantů.

Na masakr a události jsem se ptal několika lidí, ale jen minulých či současných studentů. Nikdo z nich ani nikdy nebyl v Pekingu. K mému překvapení o „událostech“ všichni věděli, a to i přes relativní nemožnost dočíst se o nich čínsky. Někdo od starších kamarádů, někdo obešel cenzuru, jedna paní povídala atd. V zásadě se s duchem reformu ztotožňovali, ale nic nenařítají ani k vývoji posledních let... Což není paradox, protože tehdejší studentské požadavky se v určitém ohledu vlastně realizovaly: proběhl ekonomické reformy k „trhu“ a obecně se život liberalizuje.

Dá se očekávat, že se toto téma v blízké budoucnosti odtabuizuje?

V blízké budoucnosti je to nepravděpodobné. Ale současně je zřejmé, že tabuizace není na překážku informovanosti a účasti. Problém cenzury není v nedostatku zásadních informací, ale v nemožnosti nastavovat zrcadlo moci. Nedemokraticky, nelidově tisk jen manifestuje hlubší společenské nerovnosti.

Když byl můj přítel Milan Kohout v Pekingu jako kurátor sletu performerů, v rámci své performance vytíral na náměstí krev zavražděných. Mop a kýbl pronesl kontrolním rámem, kterým se na náměstí vstupuje, a pak 7 minut vytíral, než byl vykázan policistkou...

V poslední době se v Číně objevila stávková vlna. Existuje nějaká spolupráce mezi intelektuály a pracujícími?

Začnu zešířoka. Postmoderní doba začíná v Číně nedlouho po smrti předsedy Maa, s vyhlášením ekonomických i jiných reformů 1978. Ty znamenají otevření Číny zahraničnímu kapitálu a také expanzi toho čínského. Krize 70. let spjatá se ztroskotáním Kulturní revoluce je vystřídaná regulovaným kapitalismem s vedoucí úlohou strany. Státní podniky ustupují privátním. Dnes se Čína snaží dosáhnout standardů sociálního státu. Pozitivní trendy jsou v každodenním životě, alespoň tam, kde jsem se pohyboval, citit všude. Velikým problémem je však sociální a zdravotní systém vytvářený v ČLR teprve posledních pár dekád.

Stávky pak souvisí většinou přímo s nedávnou industrializací a urbanizací za pomoci transnacionálního kapitálu, pro který od 80. let vznikaly v rámci politiky otevírání se světu tzv. zvláštní ekonomické zóny. Z venkova přišly do továren převážně na pobřeží desítky až stovky milionů nově zrozených dělníků. V Číně není tak snadné změnit bydliště. Stále ještě funguje sice modifikovaný, ale přece systém chu-kchou, registrace bydliště, vedle regulace porodnosti velice významný sociální mechanismus. Dělníci se tak s úsporami či důchodem vrací na venkov. Nejde tedy o typickou proletariizaci. Venkov je chudší, ale stále desítky milionů lidí vlastní pole a zahrady. Konzum ovšem láká. Minimální mzda setrvale roste, práce je dostatek, kulturní atmosféra se uvolňuje. A ceny rostou.

Od roku 2010 trvá stávková vlna, která reaguje na nízké mzdy, bezpečnost práce, neplacení přesčasů, šikanu apod. Továrna světa žádá svoji důstojnost. Vedle ekonomické krize je důsledkem toho přesun montoven a výroby technologie, oděvů, i potravin do jižní a jihovýchodní Asie - Bangladéše, Kambodže, Indie, Indonésie, Vietnamu a střední Asie - Uzbekistánu. Nejistota práce způsobuje další stávky. V drtivé míře jde o korporátní fabriky na elektroniku, oděvy, hračky. Státní sektor má obecně lepší podmínky. Náklady nesou pracující. Kdo tu komu co dluží?

Počet stávek raketově roste, obecně kvůli prekarizaci, výjimečně se objeví požadavky samosprávy. Kapitál najímá agenturní pracovníky na krátkodobé smlouvy...

Letos v dubnu byly ve stávce desetitisíce zaměstnanců obuvnické výroby firmy Yue Yuan na jihu Číny v Dongguanu. Údajně 20 % světové výroby sportovních bot pro 30 značek jde od nich. Tady už mají pracující velkou moc než dříve. Stávka probíhala víc než 10 dní. Výsledek je ale jako obvykle nemastný neslaný.

Podobné protesty byly v březnu v Šanghaji v americké továrně na elektroniku Dynacast. Každý den se v tom obrovském východním kotli něco semele.

Stabilita je pro čínský stát podstatnou kategorií, ale dnes se přidává i importovaný bláhobyt. Ekonomika se má soustředit na domácí trh. Pracujícím tedy zřejmě porostou mzdy a sociální jistoty, ale samosprávné myšlenky v nich budou brzy ubytý. Otázka je, na jak dlouho to vydrží.

Vedle stávek se dějí významné boje o životní prostředí. Třeba Earth First! o nich občas informuje. V květnu bojovaly desetitisíce lidí v Guangdongu proti továrně na paraxylene. Zemřelo dost lidí. O tomhle se tu moc nemluví, ekoteroristi, že.

Máš nějaké bližší informace o dělnické autonomii, která fungovala v čínském Foxconnu v roce 2012?

Pouze to, co si můžeme přčíst z analýz na Kolektivně proti kapitálu (protikapitalu.org), kde je bohatý materiál (další materiály k dnešní Číně pracujících jsou na gongchao.org či china-worker.info). Nejstručněji: na podzim 2012 došlo k výbuchům nespokojenosti v továrnách Foxconnu, mj. výrobce Applu, a získalo si to pozornost i v zahraničí. Došlo k bojům s fízly. Patnáct tisíc policajtů. To je dokonce víc, než poslali na patnáct holek a kluků v Pizzerii Anarchia ve Vídni. Takže tady jsou výrazné možnosti revolučního hnutí, jaké známe ještě z Itálie 70. let. Foxconn v Číně „dává práci“ milionu lidí. Je škola vychovává, aby si užívali vykořisťování a diskriminace. Škola je život.

V Česku máme Foxconny dva, ten pardubický je bývalá Tesla. Z několika tisíc zaměstnanců je většina agenturních, migranti.

Máš informace o čínském antiautoritářském hnutí? Musí čelit velké represí?

Dnes je význam anarchismu v Číně malý a o anarchistech není slyšet, žádné „hnutí“ neexistuje, ostatně ani v Česku ne. Ale samozřejmě nová levice a částečně leví komunisté se v Číně objevují. Poslední anarchisté či libertariáni zmizeli s Kulturní revolucí. Předtím, během buržoazní revoluce v prvních dekádách 20. století hráli významnou roli. Represe je vůči každé významné opoziční aktivitě značná. Zmínovaná Pekingská samosprávná organizace pracujících v roce 1989, nakolik o ní vím, fungovala na anarchistických principech. Anarchismus holt se vzpourou úzce souvisí.

I v exilu jsou tyto hlasy bezvýznamné. Dnes jsou více slyšet, a na západě je to všemi prostředky podporováno, hlasy obdivovatelů konečného stadia dějin, tedy liberálního parlamentarismu s neoliberálním kapitalismem, jako je Aj Wej-wej volající po liberalismu a individualismu. Připomíná tu část československého disentu, o kterém jsme teď 20 let poslouchali, abychom zapomněli, že byly i jiné a kdysi důležité proudy.

Pronasledování, zatýkání a mučení se aktivistům samozřejmě děje. Ale v poslední době se to zdá lepší. Celebrity disentu jezdí s fízly i k moři na rekreace.

Kudy podle tebe vede v Číně cesta ke svobodné a samosprávné společnosti?

Kudy vede v Číně? Těžko říct. To je na nich, já se jim do toho plést nebudu. Určitě otázka federalizace jednou vyvstane. Ale to je vůbec

daleko největší tabu - nepředstavitelné. Čína je nedělitelná. Ale to chce samozřejmě čas, federalizace nemusí kulturní okruh zbavit identity. Jenže kdo dnes touží po autonomii? První je přece ten žvanec.

Ta otázka po svobodě a samosprávě je stejná v Číně i zde: je to otázka po tom, jak zorganizovat svobodnou tvůrčí práci a dokázat se zbavit parazitujících elit. Největší nebezpečí jsou tady i tam stejné - chudoba, destrukce životního prostředí, opanování každodennosti. A podle mě je i první krok stejný: spoutat velkokapitál, finanční kapitál, transnacionální korporace, zbrojařství. Demokraticizovat OSN. Nejde o to utopit se v seriózních diskusích buržoustů, jak na to, a vzdychat, že to nejde. I když i diskuse, analýza samozřejmě musí probíhat. Nesmí ale paralyzovat postup. Je třeba něco dělat.

Samozřejmě, ale to není anarchistům 21. století třeba připomínat, je při nahlížení nejen Číny pohled zbavený etnocentrismu, europo-

centrismu. V našem tématu se tedy dívat na čínské osvobození skrze antropologii demokracie. Některé věci ale asi nepůjdou bez třenic. Například federalizace. To je velmi dlouhá cesta. A předpokládá to zásadní: funkční federaci na regionální a současně i nadregionální a globální úrovni. To je úkol světové revoluce...

Praktická cesta se mi zdá jediná: maximalizace participace nejlépe skrze samosprávu na pracovištích a v lokalitách. A pak je tu otázka metody a ta se neliší v Číně či ve střední Evropě. Je třeba předčítat dětem Bookchina a rvát ho do škol, aby lidé pochopili, k čemu je sociální spravedlnost a jak souvisí s ekologií. Že je třeba udržitelnost. Jen jedno z témat - šílenost města kontra zbytek, tedy vesnice, krajina a divočina.

V Číně se nechte jen Kundera, ale i Orwell. Anarchisté kdysi excelovali v kulturní oblasti, ve vzdělávání a podobě výchovy a školství. Je třeba renesance. Je třeba transnacionálních

emancipačních struktur. Globalizaci, která podpoří lokalizaci a nebude ji potírat. Bez toho se zase utopíme v krvi války a vyhladovíme, abychom podlehli heteronomní autoritě. Je třeba vědět, že to, že nemám práci, není proto, že je Číňan levnější. Je třeba odmítnout obchod s lidmi, kterým je ztráta diktatura tzv. práce, která prací často ani není. Je třeba proměna hodnot, diskurzu. Jak? Revolučním subjektem? Stěží. Koordinovaným autonomním tlakem. A tvorba mostů, podvých spojenců, odvaha k myšlení a odvaha k činu je první poslední.

Velikost anarchismu je i v tom, že se tím, že popírá stát a národ, stává nadnárodním. Současně odmítá samozvané avantgardní organizace. Takže se dokáže adaptovat na kulturní podmínky, aniž by popřel sebe nebo je. Anarchistická idea je globální a přitom není jediná, heteronomní, stejná pro všechny. Ale bez lidí nebude ideje. (-sp-)

ČLOVĚK SI NEBERE MOC, MOC SI BERE NÁS

(dokončení ze strany 26)

V jedné pasáži knihy tvrdíte, že „bojovat proti státu také zahrnuje změnu věcí „zdola“ pomocí lokálních praktik“. V posledních letech se ukázalo několik experimentů se samosprávou a v rámci sociálních hnutí jako protimoci vůči státu. Jestliže se rozhodnou pro cestu vedoucí k volbám, neriskují ztrátu emancipační síly?

Z mého pohledu je takové nebezpečí evidentní. Integrace do systému, přijetí některých z jeho praktik a získání jisté porce moci, i s chvályhodným cílem bojovat proti němu a transformovat ho zevnitř, dříve či později deaktivuje sílu každé emancipační politiky. To nemá nic společného se známou frází „Moc korumpuje“, ale jde o to, že „aby člověk dospěl k moci, musí už být zkorumpovaný“. Žádný jiný způsob, jak dosáhnout moci, neexistuje, protože tu není žádná cesta k moci, která by neobsahovala praktiky, jež jsou více či méně nespravedlivé, stejně jako řadu kompromisů a více či méně významných ztrát. Právě z tohoto důvodu jsem tak horlivým zastáncem praktikování „protimoci“, tak jako jsem tvrdým kritikem „lidové moci“. Fakt dožadování se a práce na udržování této „lidové moci“ vede téměř vždy nakonec k volební politice, a proto vyvstává otázka: Co si počít se sloganem „Oni nás nereprezentují“ nebo s legitimitou volání *que se vayan todos*?

Když tedy sociální hnutí a skupiny s horizontálními shromážděními a samosprávnou praxí dosáhnou „moci“, přijmou institucionalizovanou moc, můžou ztratit svůj charakter?

Nejde o to, že by mohly svůj charakter ztratit; jde o to, že ho ztratí nevyhnutelně. Člověk si nikdy „nebere“ moc, to moc „si bere nás“, protože jak také říkal Augustin Garcia Calvo, „nepřítel je vepsán v pravé formě svých zbraní“. Použít je znamená uznat jeho vítězství a přijmout jeho formu. Není třeba studovat mnoho psychologie a sociologie, abychom poznali, že pohroužení se do specifického kontextu a přijetí jeho typických praktik ovlivňuje způsob existování a myšlení každého. Aby byl člověk schopen ospravedlnit své vlastní chování, je nutné dosáhnout souladu mezi dosud zastávanými idejemi, považovanými za vlastní, a používanými praktikami, a tím ignorovat neoddelitelnou symbiózu mezi idejemi a praktikami, které hájí anarchismus, a tak zapomenout na slavné grafitti, namalované na zdech Paříže v roce 1968, které hlásalo: „Jednej, jak myslíš, nebo skončíš tak, že budeš myslet, jak jednáš.“ Druh hnutí, o kterém mluvíte ve vaší otázce, nikdy nepřipustí pohyb směrem k dobytí moci, jestliže je toto hnutí živeno hlubokým přesvědčením, že žádný výkon moci nebude nikdy schopen zaručit prostor svobody.

Otázky kladl Julius Gavroche. Překlad Čestmír Pelikán. Redakčně kráceno.

Zdroj: autonomies.org/en/2014/08/tomas-ibanez-one-never-takes-power-it-is-power-which-takes-us/

KAZOVA: SVETRY PŘÍMO OD DĚLNÍKŮ

(dokončení ze strany 27)

organizovaných v odborech. Vláda aktivně prosazuje neoliberální politiku zaměstnaneckého poměru, která ruší zaměstnanecké výhody, kráčí zdravotnickou péči a nechává miliony lidí zcela závislé na prekarizovaných a nebezpečných pracovních úvazcích.

Využívání subdodavatelů byl pro pracující továrny na jutové pytle Greif jeden z hlavních důvodů, proč v prvních měsících roku 2014 zorganizovali stávkou. Požadovali ukončení využívání agenturních pracovníků, změnu jejich statusu na kmenové zaměstnance, zvýšení platu nad zákonem stanovenou minimální mzdou 978 tureckých lir (asi 330 €) a sociální práva. Dělníci byli ve stávce devadesát dní a po celou dobu okupovali továrnu, dokud 10. dubna stávkou násilně neukončila policejní razie, při níž bylo zadrženo nejméně 91 stávkujících a dva reportéři, kteří razii dokumentovali.

RADIKÁLNĚ DEMOKRATICKÁ ALTERNATIVA

Vítězství Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP) v posledních komunálních volbách, zpomalení turecké ekonomiky a vlna protestů okolo parku Gezi v minulém roce jen umocnily boj Erdoganovy vlády proti pracujícím a zvláště pak proti levicově zaměřeným odborům. Vláda se v současnosti snaží soudně stíhat předáky KESK,

tureckých odborů veřejného sektoru, na základě vykonstruovaných obvinění z terorismu. V únoru bylo po roce věznění propuštěno 23 členů odborů, šest jejich kolegů zůstává za mřížemi.

Na Prvního máje bylo centrum Istanbulu opět zahaleno mračny slzného plynu, když se tisíce dělníků, radikálních levicových aktivistů a dalších sympatizantů pokusilo pochodovat na neprodyšně uzavřené věhlasné Taksimské náměstí. Jen o pár dní později při oslavách výročí povstání v parku Gezi se ulice Istanbulu a dalších větších měst v Turecku znovu staly dějištěm násilného střetu mezi soukromými obrannými silami strany AKP (tj. národní policií) a protestujícími všech vrstev požadujícími spravedlnost, rovnost a odchod vlády AKP.

Uprostřed pokračujícího boje mezi pracujícími, kteří se hlásí o svá práva, a vládou, která zaniceně potlačuje všechny disidentské projevy, vystoupili dělníci z továrny Kazova s radikálně demokratickou alternativou „Obsad, vzdoruj, vyráběj!“ kterou přijali od hnutí samosprávy pracujících v Argentině. Namísto vyžadování reformy zákona, který by vláda stejně nedodržovala, či žádání o zvýšení platu u šéfa, který spíš poštvá na zaměstnance policii, dělníci z továrny Kazova vzali věc do vlastních rukou. Nepožadují lepší plat a pracovní podmínky, berou si je. Neprosí o lepší alternativu, ale vytvářejí svou vlastní. Nebojují jen za

své peníze, ale za kontrolu nad výrobními prostředky.

„Naším cílem není zisk,“ vysvětluje Nihat Özbeý, „ale výměna myšlenek za účelem vytvoření revolučního spojení solidarity. Jestliže uspějeme, bude to v Turecku jeden z prvních případů, kdy dělníci okupují svou továrnu a úspěšně znovuoobnoví výrobu pod dělnickou samosprávou.“ Otevrou-li svou novou továrnu, říká Nihat Özbeý, jejich staří kolegové - i ti, kteří se odporu neúčastnili - budou přivítáni zpět, aby se připojili do družstva, v kterém budou mít všichni rovný plat a rovná práva.

„Nechceme být zaměřeni do minulosti,“ říká. A přesně v tom tkví síla a krása příkladu továrny Kazova. Malá skupina jedenácti dělníků, kterým odírali jejich právoplatné prostředky k živobytí, kteří byli obelháváni a šizeni, podváděni, zkoušeni, mláceni, vězněni, napadáni, týráni a atakováni slzným plynem, se nikdy neohlížela zpět. Namísto toho se soustředili na to, co je před nimi. Díky odmítnutí vzdát se a odhodlanosti uspět se dělníci z továrny Kazova stali příkladem pro všechny. Jejich konečný úspěch může znamenat počátek nové kapitoly odporu v Turecku.

Přeložil -mn-

Tento text byl zveřejněn koncem května 2014. Aktuálnější informace o vývoji situace v továrně se zatím nepodařilo sehnat.

Zdroj: roamag.org/2014/05/kazova-istanbul-gezi-occupy

ZE VZPOMÍNEK ŽIDOVSKÉHO ANARCHISTY

Moše Gončarov

VYPRÁVĚNÍ O ANARCHISTICKÉM MLÁDÍ V SOVĚTSKÉM SVAZU

PAMATUJETE SI NA GLOSU ANARCHOJUDAISMUS PODLE MOŠE GONČAROKA Z AKCE Č. 8/2003? INFORMOVAL O GONČAROKOVĚ KNIŽE VĚNOVANÉ HISTORII TZV. JIDIŠ ANARCHISMU. NA ČESKÉ VYDÁNÍ TĚTO KNIHY SI BUDEME MUSET JEŠTĚ POČKAT, ALE AUTORA VÁM PŘEDSTAVÍME UŽ TEĎ PROSTŘEDNÍCTVÍM JEHO VYPRÁVĚNÍ O ANARCHISTICKÉM MLÁDÍ V SOVĚTSKÉM SVAZU.

Nikdy jsem nepsal paměti a předpokládám, že není nutné to dělat pro zvěčnění osobnosti autora v paměti potomků, ale jen proto, aby se čtenář dověděl konkrétní historická fakta z doby, kdy žil a působil autor, proto, aby budoucí badatel nasbíral co nejvíc informací o době, která ho zajímá, pocítil tzv. „vůni doby“. V tomto konkrétním případě doby „rozvinutého socialismu“ v Sovětském svazu, která - jak je třeba věřit - přešla do historie a nikdy víc se nevrátila.

Píšu tyhle krátké vzpomínky na návrh mého kamaráda Anatolije Dubovika, historika a jednoho z ideologů současného anarchismu na Ukrajině. Tolja se domnívá, že texty tohoto typu pomůžou historikům a mladým nadšencům z hnutí lépe pochopit dobu, v níž jsme žili my starší stoupení anarchismu.

Ve světě existují stovky a tisíce autorů, patřících k nejrůznějším společensko-politickým hnutím, kteří zažili o hodně víc než já, trpěli o hodně víc - přesněji řečeno, já jsem netrpěl. Neseděl jsem v sovětských věznicích, nebyl jsem vystaven nedobrovolnému „psychiatrickému“ léčení. Nemůžu přijít za čtenářem s ničím, co by připomínalo pravdivé a děsivé vzpomínky takových „zubrů“ disentu nejrůznějšího druhu a boje se sovětským totalitarismem, jako byli Vladimír Bukovskij, Alexej Murzenko, Vladimír Osipov, Leonid Pljušč, Josif Mendělevič... Navíc je tu vždy riziko romantického pohledu zpět a náležitosti zveličování vlastní osobnosti. Pokusím se tedy striktně držet faktů.

Narodil jsem se v roce 1962 v Leningradě, v rodině inženýrů. Otec i matka pocházeli ze zcela asimilovaných židovských rodin. Otec se narodil v roce 1937 v Kremenčugu, matka v roce 1938 v Leningradě. Mezi mými předky nebyli jen židé. Prababička Berta z matčiny strany se narodila na konci 19. století v městečku u Vitebsku a očividně ve vleku tehdy mezi židy módních asimilačních idejí si dopřála útěk z domu, aby mohla vést samostatný život: nečekat na ženicha, kterého jí podstrčí rodiče, ale sama si vydělávat na chleba, učit se a získat odbornost, aby byla pro druhé užitečná. Útěk od rodiny ji přivedl do Vitebsku, kde se podle numeru clausu, přijatého v carských dobách pro židy z „pásma osídlení“, dostala na univerzitu a nakonec se stala lékařkou. Někdy v letech 1912-1913 potkala mladého arménského oficíra, národnosti Řeka, Vladimíra Sovapulose. V důsledku tohoto romantického vztahu prababička otěhotněla. Ukázalo se, že Řek není na úrovni - jeho rodiče byli kategoricky proti sňatku s židovkou, navíc ještě nepokřtěnou. Prababička, která nepřikládala náboženství ve svém životě žádnou váhu, křest tím spíš kategoricky odmítla. Rozešli se a v lednu 1914 se narodila moje babička Kira. Nebudu nudně a zdlouhavě vyprávět o osudu asimilované rodiny s židovskými kořeny. Stručně: když babička vyrostla, vzala si za muže Nikolaje Vasiljeviče Zapletina, inženýra pocházejícího z povolžské rolnické rodiny se smíšenými rusko-tatarskými (nebo snad čuvašskými) kořeny. Tak začal a tak pokračoval rozvrat tradičního, věky posvěceného, židovského městečka, židovského tradičního způsobu života.

Proč o tom všem píšu? Aby čtenář pochopil, jaké síly se při výchově střetávaly ve mně, který spatřil světlo světa začátkem 60. let 20. století. Na jedné straně internacionalismus, přecházející v kosmopolitismus, a naprostá lhostejnost k náboženství ze strany rodiny mé matky, na druhé straně jasně vyjádřené hledání vlastních národních kořenů, skryté započaté pod vlivem rodiny babičky ze strany otce.

Můj praděda z tátovy strany, pracující na železnici v Kremenčugu, Ašer Jeselson, živil rodinu od 11 let. Zabíli ho carští kozáci - zapíchli ho a shodili z vlaku. Stalo se to tuším ještě před revolucí. Jistý novinový reportér, který se stal svědkem jeho smrti, vyfotografoval krvavou kaluž, kterou tam židovský železničář zanechal, a snímek otiskly místní noviny. Když prababička s dětmi sirotami (mezi nimiž byla moje babička) chystala jaračt, výroční připomínku smrti muže, brávala do ruky tuhle fotku a říkala jedinou větu:

„Podívejte se, co ruští lidé udělali s vaším otcem.“

Tahle slova, která se jí na celý život vryla do paměti, opakovala i moje babička mně. Potom přišel rok 1937, zastřelili babiččina bratra Sjulika (Izraela) jako „trockistu“, na druhé straně byl trest a poprava některých dalších mých příbuzných za neexistující vinu. Potom přišel rok 1941, evakuace, kdy babička utíkala s mým otcem v náručí. Fotografie zabitého Ašera zmizela, ale věta zůstala.

Koncem 50. let se moji rodiče setkali v Leningradě, v roce 1962 jsem se na světě objevil já.

Nejdřív jsem chodil na osmiletku, potom jsem přešel na desíletku. Psychologický vliv odtržení od bolševické ideologie byl silný, přestože děda Kolja z máminy strany byl pravověrným komunistou, i když antistalinského směru. V dětství, když jsme spolu chodili na vycházky, mi říkával:

„Miko, Lenin byl dobrý člověk, Stalin byl špatný člověk do války i po ní. Za války byl taky dobrý. Rozumíš?“

„Rozumím, dědo,“ říkal jsem, i když jsem rozhodně ničemu z toho nerozuměl. U mého ruského dědy se dokázala skloubit oddanost vládnoucí ideologii s křivdou za vyloučení ze strany v roce 1937.

Jak a proč jsem se začal zajímat o anarchismus? Nevím. Nepamatuju se. Vše bylo řečeno: pochopení přetvářky jazyka kazatelů sovětského zřízení (počátkem 70. let už o přetvářce tohoto zřízení neměl pochybnosti zjevně nikdo); moje dětská hořkost z babiččiny věty o tom, že carští kozáci zabíli jejího otce; vliv dědy - kdyby nebylo sovětské moci, nestal by se inženýrem, vzdělavcem, kandidátem věd, a zůstal by obyčejným rolníkem, a tudíž předrevoluční moc byla ještě horší než nová (teď si tím nejsem úplně jistý); a to, jak mi začátkem 80. let, kdy jsem už navštěvoval institut, nabídl vstup do strany a máma zlověstně sykla:

„V mojí rodině komunisti nebudou!“

Určitý vliv měly jistě i „hlasy za kopečky“. Hlas Ameriky a BBC jsme v rodině poslouchali všichni, dokonce i děda ortodoxní komunist. Přitom se počítalo s tím, že Rádio svoboda a Svobodná Evropa jsou už příliš, že nejsou objektivní. Hlas Izraele v ruštině a jidiš poslouchal jen můj druhý děda (z otcovy strany) Chajim; něčemu se přitom pochechtával a mnul si dlaně a vždycky po skončení poslechu mi oznamoval jedinou věc - jaká je aktuální teplota vody v řece Jordán. Naše vzdálená příbuzná, teta Ulja, kdysi blízká přítelkyně Anny Andrejevny Achmatovové, když přišla k nám domů, mi říkala (i když jindy se uchýlovala k francouzštině):

„Míšo, tvůj děda, táťův táta, se úplně pomátl. Nezajímá ho, jaká špína jsou ti komunisti, aby je čert vzal. Jeho zajímá, kolik stupňů má Jordán. Svět ať je v plamenech, celá planeta ať je v plamenech, komunisti slavi - to nic, jeho zajímá jen jedno: kolik má dneska stupňů voda v Jordánu. Jako by se dneska večer chystal vlézt do toho Jordánu, aby se vykoupal! Tihle sionisti jsou úplně střeleni.“

Pod slovem sionisti si představovala všechny, kteří nejen proklínají „Macht unii“ - rodnou sovětskou moc, kterou fyzicky nenáviděla -, ale taky se zajímají o to, co se děje v Izraeli.

V deseti letech jsem se naučil, že:

bolševici jsou špatní; carská moc, tj. moc buržoazie neznamená taky nic moc dobrého; že antisemiti jsou chátři, ale nedá se s nimi nic dělat; že být židem-nacionalistou (tehdy jsem myslel, že to je totéž co sionista) je ostuda. Kdo mohl za všechno, co musela snášet moje rodina a rodiny mých vrstevníků, přátel a spolužáků? - Bolševici a nacisti. Že každý, kdo bojuje se sovětskou mocí a je kvůli tomu zavřený v lágru, je svatý (tehdy jsem ještě nevěděl, že v disidentském hnutí byly takové postavy jako Ogurcov, stoupenec křesťansko-monarchistického hnutí Ruska, Ivanov-Skuratov a Borodin s jejich podivným chápáním národnosti otázky, a otevřený fašista Fetisov). Nejen disidentské, ale i národnostní hnutí směřující k odpoutání svých národů od centrální moci v Moskvě vzbuzovalo sympatie. Litevské, estonské, ukrajinské, arménské. V lednu 1978 došlo v moskevském metru k výbuchu, který uskutečnila skupina Stefana Zatikjana. Pamatuju se, že nikdo nevěřil, že je to skutečný teroristický akt arménských nacionalistů. Shodli jsme se, že je to provokace KGB s cílem vyřadit arménské nacionalistické hnutí. Nikoho nenapadlo, že cena takové provokace by byla příliš vysoká - oficiálně přiznat existenci bojového podzemního hnutí v úspěšném Sovětském svazu. Výbuch zabil a zranil lidi, navíc na moskevském Kazaňském nádraží byla objevena ještě jedna, nevybuchlá bomba. Uplynulo víc než dvacet let, a já - už v Izraeli - jsem v televizi uviděl dokumentární film s úryvkem z procesu se Zatikjanem a jeho lidmi. Natáčeli samozřejmě pracovníci státní bezpečnosti. Ohromila mě krásná tvář hlavního obviněného, která se stala děsivou ve chvíli, kdy mu bylo uděleno poslední slovo: „SSSR - ruskoo-židovský stát...“ Nikdy v životě jsem od žádného Arména tohle neslyšel. Najednou jsem si vzpomněl na frázi v jednom článku v novinách *Izvestija* z roku 1978, ve kterém byl proces psán. Psalo se tam o zvířecím antisemitismu hlavního obviněného. Tehdy jsem tomu nevěřil, pokud si vzpomínám. A začátkem nového tisíciletí jsem to pak slyšel v televizi.

V takové atmosféře, ve věku 14 let, jsem u táty na policii uviděl knihu Lva Čorného *Nový směr v anarchismu*,¹⁾ vydanou v Sankt Petěrburgu počátkem století. Tahle kniha mi změnila život, změnila moji pionýrsko-opoziční protoideologii. Ideologie anarchismu mi ukázala, že je možné být pořádným člověkem mimo pořádky nějaké konkrétní strany; mimo nějakou konkrétní národnost a náboženství; mimo všechno to, co jsme my velcí i malí pohrdavě nazývali „JEJICH systémem“.

(Teď, po téměř třiceti letech, myslím, že i v anarchistické ideologii bylo přehánění, přesněji, hodně nejrozmanitějších přehánění a krajností; ale pořad se domnívám, že mezi společensko-politickými teoriemi 19. a 20. století nebyla uspořádanější, váženější a otevřenější teorie než ta Kropotkinova a Rokerova, vycházející nikoli z okamžitého politického přínosu, ale z konceptu Svobody a Spravedlnosti jako takových.)

Byl jsem knižním pubertákem. Hledal jsem na policích knihoven a v antikvariátech literaturu vztahující se k anarchismu, ale nacházel jsem jí málo, zatraceně málo: reálně jsem měl Lva Čorného; pro děti upravené a důkladně vykleštěné vydání Kropotkinových *Poznámek revolucionáře*; životopisy Kropotkina a Bakunina, hodně opatrně napsané Natálií Pirumovou.²⁾ Ty dvě poslední knihy jsem měl jako příručí literaturu a vzal si je jako takové s sebou do Izraele.

V roce 1979, když mi bylo šestnáct, jsem už nedokázal tajit objevy Nové ideologie a začal jsem o nich vyprávět svým spolužákům. Většinu děček, chystajících se k závěrečným zkouškám, to bylo naprosto lhotejné. Jen můj „nejlepší druh z dětství“, přítel a kamarád ještě ze školky, Valera Bogdanov, mi naslouchal s otevřenou pusou. K téhle partě se přidal ještě Leša Tarakanov a pár dalších. Jejich jména uvádět nebudu, protože nakonec sehráli velmi tristní roli v historii naší skupiny. Jako náramný člověk se ukázal Tarakanov, který si novou ideologii vzal opravdu k srdci (před pár lety jsme se potkali v Petěrburgu, už bych ho mimochodem anarchistou nenazval). Stanul v čele „bojového oddílu“ naší

„organizace“, který kvůli konspiraci nazval BI - Banda idiotů. Byl autorem znaku naší skupiny. Ten trochu kopíroval znak západoněmecké RAF. Uprostřed byl samopal typu Schmeisser orámovaný slovy Za vaši i naši svobodu!. Právě tenhle znak dokládá dětinskost našich představ o ilegality. Skutečné ilegály v podmínkách totalitního režimu by nikdy nenapadlo vytvářet nějaké znaky, symboly a hymny.

Fakt: v roce 1979 jsme v Leningradě, městě tří revolucí,³⁾ založili skupinku Černýj pereděl 2,⁴⁾ jejíž ideologii jsme popsali jako anarchistickou. Já napsal program, který byl divokým eklektismem kropotkinovsko-bakuninských myšlenek, citátů Horsta Mahlera a Ulrike Meinhofové (které jsme zcela chybně řadili k anarchistům), dvou tří frází Timothy Learyho, ideologa amerických hippies 60. let, a Jerryho Rubina, ideologa yippies ze stejné doby. To všechno ozdobené odkazy na narodnickou ideologii 70. a 80. let 19. století (Željabov - Perovská)⁵⁾ a vylepšené pořádnou dávkou citátů z bratrů Strugackých (v první řadě z *Ošklivých labutí*, bez udání zdroje).

Program byl vydán ve dvou exemplářích na psacím stroji mého dědy komunisty (a zničen v roce 1984 v měsíci dubnu, kdy jsem pocítil, že KGB se o některé z nás důkladně zajímá).

S tímhle programem, s vírou ve světovou revoluci, s mlhavým pochopením vědomí sounáležitosti přátel-vrstevníků, s pocitem, že v sedmatřicátém by pro nás všechno skončilo jinak, jsem nastoupil na fakultu historie leningradského Pedagogického institutu A. I. Gercena.

Tady jsem se seznámil se svou budoucí (první) ženou Irou Platonovovou (Švarcbergovou) a vydal se hlásat myšlenky Absolutní svobody masám - mezi leningradské hippies u stanice metra Něvskij prospekt a Gostinijj dvor a do parčíku u Kazaňského chrámu. Myšlenky měly určitý úspěch u místních hipiků a pankáčů, zvláště myšlenka boje s neonacismem. Protože bojovat s vládnoucí ideologií zosobněnou Ústředním výborem KSSS bylo zcela nemožné, rozhodli jsme se bojovat s tzv. „nacisty“ v mládežnických kruzích. Ideologie neonacismu byla mezi pubertáky celkem populární ve velkých ruských městech už koncem 70. let; nácky jsme odhalovali podle vzhledu: podle svérázného účesu a oblečení (černé bundy, vojenské čepice se stylizovanou svastikou, vyholené spánky apod.). Nezapomenu na velkolepou rvačku mezi pitěrkými nácky a pankáči na podzim 1980 na stanici metra Primorská. Šířili jsme strojem psané letáky, které vyzývaly k boji s „neonacismem - neoficiálním propagátorem myšlenek oficiální sovětské moci“. Polooficiální Leningradský rockový klub (existoval tehdy vlastně,⁶⁾ nebo se tenhle kulturní úkaz objevil až o pár let později? nepamatuju se) ve svých bojových písničkách narážkách tenhle boj legitimizoval. Jenže po nějaké době jsem v kavárně v ulici Zverinská (legendární Petrohradská strana za pevnostním příkopem) uviděl vůdce pitěrkých panků a nácků: seděli za jedním stolem, v klidu popíjeli portské⁷⁾ (pivo?), co si s sebou přinesli, a domlouvali se spolu o další bitce. Tehdy mě poprvé napadlo, že všechny akce zdejší mládeže jsou v důsledné shodě s KGB.

Letáky jsme šířili na akcích mezi „svými“. V naší partě lidi přicházeli a odcházeli. Bylo tam pár ostrých týpků, mezi nimi jakýsi Leša Zudov, přezdívaný Leva Zadov, uvědomělý osmnáctiletý anarchist, s kterým jsme se neshodli ohledně národnostní otázky: nesnášel židy.

V listopadu 1980 jsme jeli do Vyborgu, města blízko finské hranice, kde se v jednom z předměstských lesů konala „přehlídka“ naší skupiny. S černým praporem jsme pochodovali několik kilometrů pod zasněženými jedlemi a borovicemi. Jeden ze studentů z naší fakulty udělal skvělé fotografie z téhle akce, ale moji prosbu, aby nám dal fotky do archivu, odmítl. Teď si říkám - díky bohu.

V zimě 1980 moje žena Irina, aktivní leningradská hippie, propadla u zkoušek. Proběhlo to na přímé nařízení tajných - nikdo ze zkoušejících to neskrýval. Měsíc předtím vystoupila Irina na semináři z filozofie, kde zdůraznila nějakou nesrovnalost u Marxe. Někdě to prásknul. Úkol děkanů pak byl vyhodit ji z institutu. Ne sedmatřicátý rok, ale kterákoli. „Přenesla se přes to snadno.“ Snadno znamenalo nabourání centrálního nervového systému: Ira ležela v posteli několik měsíců. Je nepříjemné o tom mluvit, tím spíš, že to nemá přímou souvislost s cílem tohohle vyprávění. Řeknu jen, jak po poslední zkoušce, když jí docent Ostrovskij s úšklebkem dal kouli do indexu, vyšla z posluchárny - a upadla. Něco se vzepřelo. Ostrovskij ji překročil a šel na děkanát. Cestou se pochechtával. Chytil jsem ji za ruce a díval se za docentem. Tehdy jsem poprvé v životě pocítil nenávisť. Ne abstraktní, ale zcela konkrétní.

V roce 1981 našli v budově institutu kágébci hromádku letáků vyzývajících k osvobození Sacharova a ještě k něčemu podobnému. V téhle budově byly dvě fakulty - historie a filozofie. Hledali všude. Na naší „ideologické“ hledali obzvláště hrotilivě. Sebrali několik studentů, mezi nimi Dimu Generalova, hippie básníka, umělce (zdá se, že ho zlomili); mého blízkého přítele Žida Romu Millera (za přátelské vztahy s nějakým Vitej Acharovem, reprezentantem „nacionál-stalinistické strany“; intervence vysoce postaveného otce nepomohla - vyloučili ho); předvolali i mě. Ptali se, co jim můžu říct o „studentech Generalovovi a Millerovi“. Řekl jsem, že jsou to hodní kluci, dobře se učí. „Podle vás jsou všichni hodní a dobře se učí,“ vztekle bručel tajný, když mě propouštěl.

Tou dobu jsme pracovali na plánech na svržení bolševiků v celé zemi. Obstarali jsme si knihovnu, připravovali plány na sháňení reálných prostředků k boji. Přemýšleli jsme o Sinjavinských blatech, kde byly pohřbeny ještě zbraně z druhé světové.

V té době byla v Pitěru k vidění písmena SNZ (Schwarze Neu Aufteilung zwei - německý název naší organizace) v mnoha podchodech. Některá jsme psali my, některá ne. Proč zrovna SNZ? Zkratka Čornovo pereděla 2 nezněla ruský moc pěkně: ČPD.

Prvního března 1981 při stoletém výročí zabití cara Alexandra II. narodovci jsem organizoval malé shromáždění na Jekatěrinském kanále (za bolševiků kanál Gribojedova), tam, co stojí chrám Spasitele na krvi.⁸⁾ Kolemjdoucí se divili, policie nepřišla.

No a na jaře 1984 mi můj bývalý spolužák Leňa Rubert (asimilovaná rusko-německá rodina, pocházející z leningradských Němců), člen skupiny, volá: „Miško! (hrdě) Napsal jsem leták: Smrt KSSS! Vyvěsil jsem ho u nás v institutu. Ať vidějí!“

Proboha!

„Jak napsal?! Rukou nebo na psacím stroji??“

„Rukou.“

Za dva dny ho sebrali. Nevymyslel nic lepšího než připíchnout ručně psaný leták na dveře zvláštního odboru institutu lodního stavitelství, kde studoval. Poznali to zjevně podle rukopisu.

Nevím přesně, co tam bylo napsáno. Něco jako že SSSR je fašistický stát.

Poslední dubnový den roku 1984 jsem seděl na přednášce. S sebou jsem měl kufr disidentské literatury. Pečlivě ji pročítala moje kamarádka Světa Kandaurová. Bylo tam, myslím, něco z Alexandra Isaiche (Solženicyna), pár čísel izraelského časopisu 22 a ještě nějaké další věci. Rekl bych, že leningradský rukopisný almanach LEA.

Zaklepání na dveře. Vešla sekretářka děkana.

„Gončarov! Naléhavě na výbor odborů!“

Cuklo to se mnou. „Světko,“ šeptal jsem, „vezmi kufr, sedni si na něj a nikoho k němu nepouštěj, dokud se nevrátím.“

A kdybych se nevrátil? Zkazil bych život jí i sobě?

Seděla na kufru s literaturou. Dokud jsem se nevrátil.

Na dvoře - rok 1984. Duben. Zrovna rok do začátku „perestrojky“. Jdu na odborový výbor a mám pocit, že je všechno špatně. Otvírám hlavní dveře.

Nějaký hladce oholený ksicht v civilních šatech se směje a vypráví anekdotu zbledlému předsedovi výboru.

„Dobrý den. Miša Gončarov, fakulta historie. Volali jste mě?“

Mladý muž s pečlivým sestřihem mě chytá za ruku:

„Michaile Markoviči! Čekáme na vás! Musíme si promluvit. Půjdem!“

Nikdy předtím mě neoslovili jménem po otci. Bylo mi dvacet. No co. Kolena se mi třásla, ale rače - jdeme.

Vedl mě do malinké místnosti nedaleko kanceláře odborů. Když se jde po chodbě, člověk si téhle místnosti ani nevšimne. Někde vedle se podle zvuku už točil velký kotoučový magnetofon.

„Beseda“ se táhla asi pět hodin. Ptal se mě na nejrůznější věci. Co je to za skupinu, proč Čornýj pereděl, proč SNZ. Jaké knihy čteme, co vlastně děláme. Vynořovala se jména některých účastníků, včetně Ruberta. Podle toho, jak se vyptával, jsem pochopil, že maximálně dva moji kamarádi dobrovolně nebo z přinucení vykládali tajným to, co se dělo na našich schůzkách. Hodně nemile bylo zjištění, že ten samý Rubert vyprávěl všechno, co věděl i nevěděl, a navrch přidal, že jsem ho donutil napsat proslulý leták a dokončit tu hloupost vyvěšením na dveře institutu, aby vešel ve všeobecnou známost. Podle slov důstojníka státní bezpečnosti se Leňa ukázal jako naprostý hňup - brečel, neváhal padnout na kolena a škemrat o odpuštění, čímž vyslychající dost vyvedl z míry. Nevěřil bych tomu tajemnému, ale dobře jsem věděl, že můj kamarád Leňa je i při svých širokých ramenou sportovce velký srab. Navíc jsem z rozhovoru poznal, že to on jim řekl jména lidí spojených se mnou, včetně těch, co neměli nic společného s naší dětskou ilegality.

Mezi těmi jmenovanými byl i můj kamarád a spolužák Igor Tantlevskij, který se skupinou ani anarchismem neměl nic společného. S Igorem jsme se tehdy společně nelegálně učili ivrit v bytě učitele Valerije Ladyženského. Tantlevského taky pozvali k výslechu, za což mě pak seřval a zcela po právu podotkl, že si nepřeje být odpovědný za moje přátele kretény, co jsou na vedlejšák práskači a jen omylem si říkají anarchisti, „což se ale navzájem nevylyčují“.

Dodejme, že Tantlevskij je teď v Rusku hlavní odborník na bibliistiku a hebraistiku, autor mnoha rozsáhlých solidních knih, profesor na Petrohradské univerzitě, předseda řady vědeckých komisí, účastník mezinárodních judaistických konferencí.

V rozhovoru s tajným se mihly takové informace, které neznal ani Rubert, takže mi došlo, že tajný cituje věci, které jsem řekl při rozhovoru s jedním klukem z naší party, kterému jsme říkali Brigadýr. Správně se myslím jmenoval Volod'a. Po spoustě let mi řekli, že Vova Brigadýr byl zjevně provokatér, přičemž sklon k tomu byl u něj dědičný (jeho otec, jak se ukázalo, byl důstojníkem ministerstva vnitra), to on, ne strachem šílený Leňa Rubert svědomitě hlásil, kde bylo třeba, co se dělo na našich sešlostech.

Ode mě se žádalo, abych se choval jako pravý komsomolec: chodil na schůzky hippies, pankáčů a ostatních - a pak o tom referoval. Vysvětloval jsem, že nechápu, proč se mi dostalo takové cti: žádná organizovaná skupina nebyla a není, nikoho jsme nezabili, na nikoho nestříleli, všechno to byly dětské hry - kolik lidí si hraje na vojáky, a co? Knihy, co jsme četli, jsme měli z legálních antikvariátů. Zjistil jsem, že práskači neznali nebo nechťeli ohlásit naše fantastické plány na svržení státu, možná se báli o svoji kůži. Ani o programu kroužku, ani o znaku, ani o plánech odjet na Sinjavinská blata pro zrezivělé zbraně nebyla řeč.

Desetkrát, pokaždé jinak, mi navrhoval, abych se stal konfidentem. Já na pokraji hysterie říkal - ne. Celou dobu jsem samozřejmě šlel: ohavně dobrácky úšklebek tajného, lampa svítící do obličejů, šum magnetofonového pásku, to všechno silně působilo na nervy. Vykouřil jsem všechny cigarety, on mi nabídl svoje. Vzal jsem si a během dalších hodin vykouril celou jeho krabičku. Pamatuju se, že to byla bílo-modrá krabička tehdy oblíbených TU. Později mi řekli, že brát si nabízené cigarety není v žádném případě přípustné - mají to za pomyslné znamení potenciálního souhlasu se spoluprací. Když jsem zase odmítl, začal vyhrožovat. „Jste, Michaille Markoviči, historik, budoucí pedagog. Nemůžeme takovým jako vy dovolit vychovávat naše děti.“ „No tak mi to nedovolte, co nadělám. Jsem skutečně historik. Potřeboval jsem nastudovat anarchisty v originále, v čítankách a učebnicích je málo materiálu. Copak je to zločin? Řekněte mi, co konkrétně jsem provedl? Čím jsem porušil zákon?“ Zašklebil se: „Ničím, ale ta podle vašich slov dětská hra smrdí. Pomozte nám, ještě jednou vás prosím po dobrém.“ „Ne.“

Změnil přístup: „Víme, že vaše žena je nemocná. Chcete, abychom ji našli dobré lékaře? Bezplatně. Péči na úrovni.“ „Děkuju, nechci. I tak se uzdraví.“

„Ale půjdete na vojnu.“ (Na našem institutu nebyla vojenská katedra a všichni absolventi museli nastoupit vojenskou službu jako ostatní.) „Když nám pomůžete, nemusíte do armády. Chcete?“ „Nechci. Všichni musí, půjdu taky. To, co mi navrhuje, je nezákonné. Jak můžete jako představitel oficiální instituce navrhnout nezákonné věci?“ „Dobrá. Tak si představte: budete v armádě. Tam jsou zbraně. Samopaly. A ty střílejí. Budete na stráž a najednou na vás nechť někdo vystřelí. A zabije vás. Taková smůla!“

Takhle z odstupu to zní hloupě. Ale tam, v té mizerné místnůstce mi fantazie pracovala naplno. Jen silou vůle jsem si nepřipouštěl to zvanění. Prostě v naší rodině trpící v sedmatřicátém se vždycky říkalo: na takový návrh nelze nikdy přistoupit. Ani za nic. Jednou povolíš a už nikdy se toho nezbavíš. Nikdy tě nepustí - do smrti tě budou vydírat tím papírem, co dávají podepsat všem ochotným ke spolupráci. Měl jsem v hlavě jen jedno: „Nebudu člověk, ale sračka. Celý život.“ Snažil jsem se neposlouchat, co říká. Vyhodí mě z institutu? To přežiju. Půjdu dělat metaře nebo do kotelny. Jako Vít'a Coj.⁹⁾ Abych se rozptýlil, začal jsem se na židli kolébat jako starý žid při modlitbě.

Najednou se zeptal: „Chcete trochu čerstvého vzduchu? Jděte k oknu.“ Jako robot jsem šel k oknu. „V pořádku? Slunce, vzduch, lidi. Svobodní, bez výčitek svědomí. Otočte se.“ Otočil jsem se k němu a zůstal stát zády k oknu. Najednou mě začal pomalu tlačit k oknu a pořád něco vykládal. Skoro jsem myslel, že mě chce vyhodit z okna.

Ale byl to zjevně poslední pokus z jeho strany.

„Dobře... Napište potvrzení.“ „Jaké potvrzení? Nic nepodepíšu.“ „Potřebuju to vyúčtovat. I u nás se dělají výkazy. Bez toho potvrzení vás odtud nemůžu pustit. Nebo pojedeme na Litějnyj, jestli chcete. Tam budete sedět, jak dlouho bude třeba, a potvrzení mi stejně napíšete.“ (V ulici Litějnyj byla - a pořád je - správa KGB pro Leningradskou oblast.) „Co mám psát?“ Vytáhl z nějaké plechové skříňky v rohu list papíru. Podal mi pero.

Text toho potvrzení si budu pořád pamatovat, respektive asi ho nikdy nebudu moc zapomenout:

„Já, Gončarov, Michail Markovič, se zavazuji neprozradit obsah rozhovoru s pracovníkem KGB.“ Datum, podpis.

Vyvedl mě ven. Po schodech jsme šli spolu. Než jsme se na dvoře rozešli, řekl, když si zapaloval:

„Divné. Nedohodli jsme se. Takového jsem dlouho neviděl... A vaši kamarádi jsou takové měkkoty. To byste koukal na toho Ruberta. Brečel, válel se mi u nohou, chtěl nám boty líbat. Opatrně. Jestli budete pokračovat ve svých hloupých hrách, budou padat hlavy. To vám slibuju. Mějte se.“

A odešel.

Na zdřevěnělých nohou jsem došel zpátky do naší budovy. Přednášky dávno skončily. Na dvoře seděla na lavičce Světa Kandaurová. Na kufru s protisovětskou literaturou.

Dočkala se.

Myslím, že tehdy prostě nepotřebovali mít případ. Nebyl v plánu nebo co. Nešlo o naše dětské revoluční hry. Kdyby bylo třeba, rozjeli by to jaksepatří. Až později jsem se dověděl, že v tomtéž roce zahájili v Pitěru případ disidentské skupiny Martynova. S těmi to rozjeli naplno.

Pamatuji si, že když jsem přišel domů, řekl jsem mámě: „Hlavně se nerozčiluj. Určitě mě vyhodí z institutu.“ Bylo to před obhajobou závěrečné práce.

Za pár dní zavolal Leňa Rubert, jako by se nic nestalo. Začal se vytahovat, že důstojník, co ho vyslýchal, mu nechal svoji vizitku a jsou teď přáteli. Netušil jsem, proč volá. Jestli je vážně takový mizera, nebo neuvěřitelný hlupák. „Leňo, už mi nevolej.“ Zmateně se zasmál. Já zavěsil. Už mi pak nevolal.

No a co je divné - nevyhodili mě z institutu. Dali mi možnost ho dokončit a obhájit diplomku. Byl jsem si jistý, že mi to nedovolí a každý den jsem byl jako na trní. Vždyť za mnohem menší věci a bez „sektářství“ okázale vyhodili moji ženu ze stejného institutu před pouhými čtyřmi lety. Za mnou jen ještě párkrát poslali donašeče. Byli nezkuseni, i mně došlo, že se mnou mluví „podle zadání“. Ročníkoví vedoucí, ruský kluk, ke mně přišel, nedíval se mi do očí a vykládal něco o tom, že u nás pronásledují židy, židovským vyučováním brání v postupu, dokonce i profesorům (kam ti by ještě mohli postoupit?!). Bylo to tak hloupé a okaté, že jsem mu pateticky odpověděl: „To je provokace sionistů. Židé u nás žijí velmi dobře.“ Najednou odešel. O dalších případech se mi nechce vyprávět.

Taky telefon mi odposlouchávali. Jednou jsem mluvil s Igorem Tantlevským, myslím, že o holkách (pardon). Igor začal příliš otevřeně ličit svá vítězství a já nezustal pozadu. Najednou do rozhovoru vlezl neznámý ženský pronikavý hlas:

„Chlapi! Co to je! Není vám hanba? Tohle si říká chlap! Fuj!!!“

Tak nás to zarazilo, že jsme skoro zároveň zavěsili - hlas ještě pořád křičel. Slyšitelnost byla vynikající.

Je třeba říct, že s tou ženou - určitě z odpovídajícího oddělení KGB (nahrávacího nebo jak tam tomu říkají) - naprosto souhlasím. Nepamatuju si přesně, co jsme říkali, ale muselo to být dost nechutné a nedůstojné, když se i tajní naštváli.

Ještě jedna věc mi byla a zůstala divná. Doslova pár dní po „besedě“ mi volal aktivista leningradského sionistického hnutí Volod'a Korenman, můj dobrý kamarád (ted' dělá průvodce turistům, žije nedaleko Jeruzaléma), a navrhl mi, abychom jeli vítat bývalého prezidenta Izraele Efraima Katzira, známého vědce, který přijel do Sovětského svazu na vědeckou konferenci (biochemickou, myslím). Katzir, který se objevil v Pitěru, chtěl spojit příjemné s užitečným a setkat se se židovskými aktivisty.

Domluvil jsem si s Korenmanem předběžnou schůzku. Sešli jsme se, všechno jsem mu řekl. Hvízdnul. Řekl, že osobně strach nemá, ale já se musím rozhodnout za sebe: jít na setkání s Katzirem nebo ne. Mladická hrstot mi nedala, rozhodl jsem se jít (jestli bych šel dneska, to si nejsem jistý). Setkání se mělo uskutečnit u stanice metra Primorská, na Vasiljevském ostrově. Tohle už k tématu nepatří: řeknu jen, že panu Katzirovi s manželkou nedovolili setkat se s námi... Všechny si nás ale ještě předem vyfotili. Zvláštní na téhle příhodě bylo a zůstává to, že se to všechno odehrálo pár dní po mé „besedě“ s tajným, který mě ujistil, že „budou padat hlavy“, jestli se budu dál zabývat politikou.

Hlavy nepadaly.

A to je vlastně všechno. Dál jsem se zabýval teorií a historií anarchismu, jen jsem si zakázal organizovat podobné skupiny a kroužky. Učil jsem se ivrit a jidiš, do Izraele jsem přijel v roce 1990 a začal se věnovat vědě. Tady v Jeruzalémě pracuji v ústředním archivu historie sionismu, napsal jsem dost článků rusky, ivritem i jidiš do vědeckých i populárních časopisů, vydal tři knihy a brožuru na téma historie anarchismu v jeho různých podobách. Oficiální téma mých vědeckých prací je historie židovského anarchistického hnutí (jidiš anarchismus). Dopisuji si s celým světem, s učenými, anarchisty, s jejich knihovnami a archivy a nikdo mi nebrání věnovat se jakémukoli tématu. V práci mi jen pomáhají. Neskrývám svou ideologii a politickou orientaci a nikoho to nešokuje. Jsem tu rád a pro normální lidi je tu rozhodující při kontaktu s mnou právě tohle, ne moje politické názory.

Výjimečným důsledkem nepříjemných konfliktů s oficiálně už neexistující KGB byla série rozhovorů s pracovníky izraelských tajných služeb. Měl jsem po příjezdu odpovědět na otázku jejich důstojníka (takové otázky dávají všem mužům mezi 20 a 50 lety hned po přistání letadla s novými repatrianty na letišti Bena Guriona): „Měl jste v SSSR konflikty s bezpečnostními orgány nebo policií?“ Odpověděl jsem, že ano, měl,

a řekl jsem, že kvůli anarchismu. Bóže, co se začalo dít! Já byl snad první anarchist, který přijel ten rok z Ruska do Izraele. Utíkala se na mě podívat určitě polovina tajných z toho oddělení. Další rok mě průběžně zvali na nejruznější místa kvůli otázce: „Co je to anarchismus? Proč jsem anarchist? Co se chystám dělat se svým anarchismem tady v Izraeli?“ Debaty probíhaly mnohem klidněji než v Rusku, ale postupně mě to začalo rozcilovat. Zdálo se mi, že sovětské tajné a jejich izraelské kolegy učili komunikovat stejní učitelé. Neopomněl jsem jim to říct a při posledním předvolání jsem dodal, že jestli jsem spáchal nějaký zločin, tak at' mi o tom řeknou, a jestli ne - at' už přestanou.

Přestali.

Jeruzalém, srpen 2002

Překlad a poznámky -dm-

Moše Gončarov

Poznámky:

- 1) Lev Čornyj (Лев Чёрный, vl. jm. Pavel Dmitrijevič Turčaninov), 1878-1921, zastánc anarchoindividualismu; v Rusku vězněn už za studií v l. 1901 až 1903; později působil v Paříži v Lize anarchistů; po návratu do Ruska spoluzakládal v Moskvě Dům anarchie, vydával noviny *Klíč* (Volání); spolu s dalšími devíti anarchisty byl zastřelen 27. září 1921. Jeho kniha *Nový směr v anarchismu: asociální anarchismus* vyšla v Rusku r. 1907 a podruhé v r. 1923 v New Yorku.
- 2) Pirumová N. M., *Bakunin*. Moskva 1970, 400 stran; Pirumová N. M., *Petr Alexejevič Kropotkin*. Moskva 1972, 224 stran. Nataľie Michajlovna Pirumová (Ната́лья Миха́йловна Пирумова), 1923-1997, historička anarchismu.
- 3) Leningrad - město tří revolucí - druhé největší město Ruska Sankt-Petěrburg (v l. 1914-1924 nazýváno Petrohrad, v l. 1924-1991 Leningrad, hovorově Pitěr) bylo založeno v r. 1703 a v l. 1712-1917 bylo hlavním městem impéria. Přídomek „město tří revolucí“ odkazuje na revoluci v roce 1905, v únoru 1917 a v listopadu (VŘSR) 1917.
- 4) Čornyj pereděl byla původně revoluční národnická organizace založená v Petrohradě r. 1879. Členy byli např. G. V. Plechanov, L. G. Dejč, V. I. Zasuličová, tiskovým orgánem byly noviny *Zerno* a časopis *Čornyj pereděl*. Část členů, tzv. narodovolců, přešla do organizace Narodnaja volja (Lidová svoboda), zaměřené na teroristické akce proti carismu (13. 3. 1881 provedla úspěšný atentát na cara Alexandra II.). Narodníci (rus. narod = lid) byli politickým a kulturním hnutím s organizací Zemlja i volja (Půda a svoboda), které od 60. let 19. st. usilovalo o svržení carismu a pozemkovou reformu. Mezi ideology hnutí patřil M. A. Bakunin a jedna z linií národnictví vyústila v anarchistické hnutí.
- 5) Andrej Ivanovič Željabov a Sofija Lvovna Perovská byli ruští narodovolci, členové výkonného výboru organizace Narodnaja volja. V r. 1881 byli odsouzeni k smrti a popraveni za účast na přípravě atentátu na cara Alexandra II.
- 6) Leningradský rockový klub (Ленинградский рок-клуб) vznikl oficiálně v březnu 1981, kdy proběhl první koncert. Snaha o jeho založení se však datuje už k roku 1973. I přes dozor KGB a stranických orgánů byl klub jedinečným prostředkem provozovat rockovou muziku a od r. 1983 organizovat rockové festivaly.
- 7) Narážka na text legendární písně leningradského rockera sovětské éry Viktora Coje (viz pozn. 9) Мама анархия, папа стахан портвейна (Máma anarchie, táta pohár portského) z desky *Noc* z r. 1986.
- 8) Chrám Spasitele na krvi dal postavit car Alexandr III. na místě, kde byl v r. 1881 narodovolci spáchán atentát na jeho otce imperátora Alexandra II.
- 9) Viktor Coj (Виктор Цой), 1962-1990, skladatel a zpěvák leningradské rockové skupiny Kino; počátkem 80. let jeden z nejautentičtějších a nejpobulárnějších muzikantů žánru, který tehdy patřil víceméně do undergroundu. Koncem 80. let mohl Coj už normálně koncertovat, nahrávat desky, točit filmy, cestovat po světě. Dosáhl obrovské popularity (na jeho koncert na moskevském stadionu v Lužnících přišlo 62 tisíc lidí), ale nikdy nepřestal pracovat jako kotelník a distribuovat svá alba zdarma. Zemřel při autonehodě.

Zdroj: socialist.memo.ru/1991/goncharokmoshe.htm

POLYAMORIE A QUEER ANARCHISMUS: NEKONEČNÉ MOŽNOSTI ODPORU

Susan Song

TENTO ČLÁNEK ŘEŠÍ RELEVANTNOST QUEER TEORIE V ANARCHISTICKÝCH SEXUÁLNÍCH ZVYKLOSTECH A DŮVODY, PROČ MOHOU ANARCHISTÉ A ANARCHISTKY KRITIZOVAT POVINNOU MONOGAMII JAKO JEDINOU PŘIJATELNOU FORMU VZTAHU.

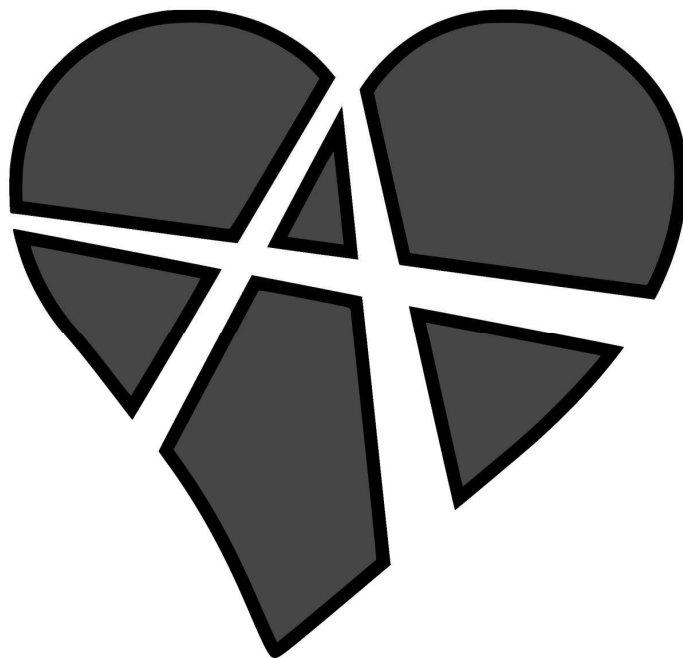
PRŮNIKY QUEER A ANARCHISMU

Queer teorie odporuje heteronormativě a zkoumá hranice politiky identity. Pojem „queer“ předpokládá odpor k „normě“, kde „norma“ je to, co se zdá být přirozené a zvnitřněné. Heteronormativita je pojem popisující soubor norem založených na předpokladu, že každý je heterosexuální, označuje se za muže nebo ženu a je monogamní - zároveň s předpokládanou a implicitní neměnností a stabilitou těchto identit. Queer teorie současně kritizuje i homonormativitu, která od neheterosexuálních vztahů očekává, že budou připomínat ty heteronormativní, například že budou genderově normativní, monogamní a založené na vlastnění partnera nebo partnerky. Queer teorie a praxe tímto způsobem odporuje očekáváním, že každý musí mít monogamní, cisgenderový¹⁾ heterosexuální vztah.

Saul Newman ve své práci *Anarchismus, poststrukturalismus a budoucnost radikální politiky* odlišuje anarchismus od ostatních radikálních politických bojů. Newman chápe vynořující se antikapitalistická a protiválečná hnutí, která jsou „antiautoritářská a neinstitucionalizovaná“ jako „anarchistické boje“. Popisuje tyto boje jako ty, které „vzdorují centralizačním tendencím mnoha radikálních bojů, které se odehrály v minulosti... neusilují o uchopení státní moci jako takové nebo o využití mechanismů a institucí státu“. Anarchismus je zde chápán jako vzpírání se institucionalizaci, hierarchii a úplnému nebo částečnému politickému přizpůsobování se státu.

Newman také cituje anarchistické autory jako „Bakunin a Kropotkin, (kteří) odmítali být podváděni teoretiky společenské smlouvy, obránci státu, jako Hobbes a Locke, kteří viděli svrchovanost založenou na racionálním konsenzu a touze uniknout přirozenému stavu. Pro Bakunina to byla fikce, „bezenná smýšlenka“... Jinými slovy je společenská smlouva pouze maskou pro nelegitimitu státu - pro fakt, že svrchovanost byla uvalena na lidi násilně, místo aby vzešla z jejich racionálního konsenzu.“ Newman popisuje odpor vůči státu tím, že připouští jeho nelegitimitu coby zdánlivě dobrovolné formy. Podobně může queer teorie kritizovat biologické diskurzy „přirozeného“ genderu a sexuality tím, že poukazuje na jejich proměnlivé formy, které jsou konceptualizovány a ovlivněny historickými a sociálními kontexty. Queer teorie trvá na tom, že ačkoliv je sexualita jako kategorie a způsob sebeidentifikace považována za „biologicky přirozenou“, ve skutečnosti je společensky konstruována.

Ukazují to způsoby, jimiž byly vytvořeny biologické kategorie „homosexuální“ a „pohlaví“. Na konci 19. století se začal používat pojem „homosexuální“ k označení identity těch, kteří se účastnili sexuálních styků se stejným pohlavím. Homosexualita jako pojem vznikla kvůli definování heterosexuality, což poukazuje na její společensky vytvořený a nepřirozený původ. Biologické a lékařské diskurzy genderu a sexuality se v průběhu historie posunují. V kapitole „Objevování pohlaví“ si Thomas Laquer všimá, jak bylo pohlaví konstruováno z politických, a ne medicínských nebo vědeckých důvodů „někdy v osmnáctém století“. „Orgány, které předtím sdílely jméno - vaječníky a varlata -, teď byly jazykově rozlišeny. Orgány, které předtím nebyly rozlišovány vlastním názvem - například vagina -, teď název dostaly.“ Ženský orgasmus a jeho role, pokud nějaká byla, byly také diskutovány jako aktuální téma. Pohlavní odlišnosti se staly cestou, jak vyjádřit hierarchii genderu, kde je na ženy nahlíženo jako na podřízené mužům. Takový model pohlavního rozlišování je, jak Laquer píše, „produktem kultury stejně tak, jak je a byl model jednoho pohlaví“. Tento přechod je zřejmý na příkladech, jako je de Graafova trzéní, že „ženská varlata by se raději měla nazývat vaječníky“. Anatomové 18. století také „vytvářeli detailní ilustrace explicitně ženských koster, aby dokumentovali fakt, že pohlavní odlišnosti jsou hlouběji než na povrchu kůže“. V tomto modelu jednoho pohlaví je mužské tělo normou, s níž jsou srovnávána ostatní těla. Tento model problematicky předpokládá, že biologická odlišnost vytváří „normální“ společenskou odlišnost. Myšlenku pohlaví jako „přirozené“ kategorie, která poukazuje na podstatné biologické rozdíly, Laquer každopádně problematizuje a místo toho předpokládá, že vytvoření pohlaví je ovlivněno a tvarováno hierarchií genderových a politických impulsů.

TŘÍDNÍ POLITIKA BEZ HRANIC

Queer teorie narušuje původní hierarchie genderu, sexuality a politického vlivu a je cenným nástrojem anarchistických zkušeností. Queer teorie se ptá, co je „normální“ a co mezi námi vytváří hierarchické rozdíly, čímž otevírá nové možnosti boje mimo samotnou třídní politiku. Feministická teorie přišla s myšlenkou, že gender je vytvářen společensky a ne biologicky, a tím pádem není vrozený, přirozený, stabilní nebo „nezbytný“ pro lidskou identitu kvůli její „biologii“. Místo toho je gender produktem společenských norem, individuálního chování a institucionální moci. Gay/lesbické studie do diskurzu o genderu a sexualitě přispěly tím, že představily homosexualitu a LGBT identity jako oblasti hodné výzkumu. V návaznosti na feministickou teorii a gay/lesbické studie chápe queer teorie sexualitu a sexuální chování jako navzájem podobně společensky konstruované a historicky podmíněné. Queer teorie bere v úvahu rozmanité sexuální praktiky, které napadají heteronormativitu, jako jsou třeba nemonogamie, BDSM vztahy či práce v sexbysnyzu.

Queer teorie otvírá prostor pro kritiku toho, jak navazujeme vzájemné společenské kontakty, zřetelně odlišným způsobem, než je u anarchismu běžné. Zatímco se klasický anarchismus zaměřuje zejména na analýzu mocenských vztahů mezi lidmi, ekonomikou a státem, queer teorie posuzuje lidi ve vztahu k normálnímu a úchylnému, a vytváří tak nekonečné možnosti odporu. Queer teorie usiluje o rozvrácení „normálu“ ze stejného popudu, jako to anarchisté a anarchistky dělají s hierarchií, vykořisťováním a útlakem. Queer teorii můžeme použít k tomu, abychom konceptualizovali nové formy vztahů a společenských poměrů, které vzdorují patriarchátu a ostatním formám útlaku tím, že vytvoříme odlišnou „queer-anarchistickou“ podobu společenských vztahů. Queer-anarchistické praktiky dovolují napadat stát a kapitalismus a stejně tak sexuální útlak a normy, které jsou často ukotveny ve státě a jiných hierarchických společenských vztazích, tím, že připouštějí vícečetné a proměnlivé podoby sebeidentifikace a navazování sexuálních poměrů, které jdou za hranice gay/straight binarity.

QUEER ANARCHISMUS JAKO SPOLEČENSKÁ FORMA

Queer zavržení instituce manželství může mít stejný základ jako anarchistická opozice vůči hierarchickým společenským vztahům a přizpůsobování se státu. Když si jako alternativní způsob vytváření rodiny vezme anarchista nebo anarchistka na starost něčí děti, dá se to považovat za přijetí principu queer vztahu. Gustav Landauer v knize *Revoluce a další spisy* píše, že „stát je společenský vztah; určitý způsob, jak lidé navazují společenské vztahy. Může být zničen tím, že se vytvářejí vztahy nové, tedy že lidé navazují vztahy odlišným způsobem.“ Jako anarchisté

a anarchistky, kteří se zajímají o sexuální politiku a angažují se v ní a v boji proti všem druhům útlaku, teď můžeme vytvářet novou „queer-anarchistickou“ formu vztahů, která kombinuje anarchistické koncepty vzájemné pomoci, solidarity a dobrovolných svazků s queer analýzou normativity a moci. V anarchistických hnutích musíme usilovat o vytvoření a akceptaci nových forem vztahů, které mají zničit stát a které bojují proti útlaku uvnitř našich ložnic i mimo ně.

Jednou z cest, jak se můžeme společensky sejit s queer-anarchistickou analýzou, je uplatňování alternativ ke stávajícím státním a heteronormativním konceptualizacím sexuality. Můžeme přijmout rozmanitost sexuálních praktik, včetně BDSM, polyamorie a queer heterosexuálních praktik - ne je nastavit jako nové normy, ale jako jedny z mnoha praktik, které jsou v našem normativním chápání sexuality často marginalizovány. Praxe mít v polyamorních vztazích více než jednoho partnera nebo partnerku napadá nucenou monogamii a státní pojetí toho, co je to vhodná nebo normální sociální vazba. Polyamorie je jenom jednou z praktik, která vyvstane, když přemýšlíme o formách vztahů, jež mohou (ale automaticky nemusí) zřetelně ztělesňovat queer a anarchistické aspekty. BDSM umožňuje destabilizaci mocenských vztahů tím, že přehrává a dekonstruuje mocenské vztahy ze skutečného života v konsenzuálním, domluveném prostředí. Queer heterosexuální praktiky umožňují proměnlivost genderových a sexuálních praktik v rámci heterosexuálních vztahů. Ačkoliv praktikování těchto vztahů samo o sobě nedělá z člověka revolucionáře, můžeme se z těchto praktik naučit, jak vytvářet nové konceptualizace sociálních vazeb, a zejména napadat normativní indoktrinaci ve svazující, omezující a hierarchické sexuální kultuře naší společnosti.

POLYAMORIE JAKO QUEER-ANARCHISTICKÁ FORMA

Polyamorie odkazuje k praxi, ve které mají lidé otevřeně a upřímně více než jeden intimní vztah najednou, s vědomím a souhlasem všech zúčastněných. Zahrnuje to vztahy jako swinging, „kamarádství s výhodami“ a lidi v otevřených vztazích. Otevřený a upřímný aspekt polyamorie poukazuje na anarchistické koncepty dobrovolných svazků a vzájemné pomoci. Polyamorie také dovoluje volnou lásku takovým způsobem, jaký monogamní státní pojetí sexuality nedovoluje. Emma Goldman v „Manželství a láska“ píše: „Člověk si koupil mozky, ale všechny ty miliony lidí na světě si nedokázaly koupit lásku. Člověk si podmanil těla, ale na Zemi se nenašla síla schopná podmanit si lásku. Člověk dobyl celé národy, ale žádná z jeho armád nemohla dobyt lásku... Láska má závažnou moc udělat z žebráka krále. Ano, láska je volná; nemůže spočinout v žádné jiné atmosféře. Ve svobodě se rozdává bezvýhradně, hojně a úplně.“

Ve volné lásce přebývají anarchistické představy vzájemné pomoci. S ohledem na předchozí bod polyamorie napadá chápání něčeho partnera jako vlastnictví nebo majetek. Místo toho, aby měli partneři nad sebou výhradní vlastnictví, dovoluje jim polyamorie, aby sdíleli lásku s tolika lidmi, na kolika se domluví. Na rozdíl od povinné monogamie dovoluje polyamorie více než jednoho partnera, čímž může napadat státní pojetí toho, co je normální/přirozený vztah, a sehrávat queer formu poměru. Povinná monogamie může odkazovat na vztahy, které se tvoří v kontextu, kde je vyvíjen tlak na přizpůsobení se monogamii. Povinná monogamie je koncept, který propustuje naše zákony a instituce, kde očekávání a nátlak na přizpůsobení se monogamii jsou odměněny hmotnými a společenskými zisky. Tohle ale nemá naznačovat, že ti, co se rozhodli pro monogamní vztahy, jsou omezenější než jejich polyamorní protějšky. Kritika toho, jak se monogamie stala povinnou, je něco jiného než souzení jednotlivých romantických/sexuálních praktik.

Polyamorie rovněž napadá státní pojetí vlastnictví a majetku. Manželství jako instituce je oddáno představám o heterosexuální reprodukci a patriarchátu. K další konceptualizaci polyamorie může být nápomocna práce Sary Ahmed. Píše: „*Svým způsobem nám přemýšlení o politice, čar života pomáhá přehodnotit vztah mezi dědictvím (čáry, které jsou nám dány jako naše body příchodu do rodinného a společenského prostoru) a reprodukci (požadavek na to, že vrátíme dar té čáry tím, že ji prodáme). Fakt, že zreprodukuje me, co zdědíme, nebo že vždy proměníme naše dědictví v majetek, není automatický. Nátlaku na to, abychom takové proměny udělali, musíme věnovat pozornost.*“ Její analýza ukazuje, jak polyamorie napadá myšlenky dědictví a vlastnictví. Polyamorie jako forma dovoluje mnohočetnost partnerů a není nutně oddána heterosexuální reprodukci stejným způsobem, jako tomu může být u manželství jakožto státní instituce. Tak může polyamorie narušovat zvyklosti reprodukce a dědictví vytvářením nových forem rodiny a vztahů, které nejsou oddány sexuálnímu vlastnictví a tomu, abychom se stali součástí vztahů státem vynucených a kontrolovaných.

VOLÁNÍ PO SEXUÁLNÍ SVOBODĚ

Můžeme se ptát, jak se mě polyamorie týká, když nemám zájem ji praktikovat? Jaký je smysl kritizovat monogamii, když jsem v uspokojivém monogamním vztahu? Tím, že přeneseme queer teorii do našich ložnic a do ulic, můžeme začít rozšiřovat to, co jsme zatím nepovažovali za potřebné osvobozovat. Když lidé ve spokojených monogamních vta-

zích vezmou v úvahu historii sexuálního útlaku, mají nástroje na pochopení toho, co to znamená stát se sexuálně osvobozenými navzdory této historii, i když se rozhodnou setrvat v monogamních vztazích. Můžeme se osvobodit od svazujících a svévolných genderových norem a očekávání nejenom v našich romantických vztazích, ale i v našich každodenních životech. Queer teorie nám dává prostor překračovat gender a pohrávat si s ním, zpochybňovat hranice politiky identity, abychom dále brali v úvahu, že sexualita a jiné identity nejsou stabilní a nemusí takové být. Sexualita může být proměnlivá a objevovat se ve vícečetných formách, stejně jako naše genderové projevy.

Chceme víc než jenom třídní osvobození. Chceme být osvobozeni od buržoazní očekávání, že bychom se měli oženit/vdát, že je zde jenom binarita mužů a žen v rigidních normativních rolích, kteří mohou randit monogamně a projevovat svůj gender normativními, restriktivními způsoby. Měli bychom bojovat za genderové osvobození pro naše genderově-transgresivní přátele a soudruhy a bojovat za svobodu konsenzuálních sexuálních projevů a lásky. Tenhle boj není jenom v ulicích. Je na našich toaletách, kde transgenderovým a genderově nenormativním lidem určují pravidla ti, kteří neberou na vědomí trans- nebo jiné genderově nenormativní identity, ať už tím, že vynucují genderovou binaritu cisgenderových identit a ignorují proměnlivost genderových identit, nebo tím, že ostrakizují transgender lidi jako „jiné pohlaví“. Jsou to naše rodinné struktury, co v našich životech vytváří buržoazní řád. Je to v naší produkci diskurzů sexuality, kde je sexualita vnímána jako něco, co se má studovat podle západního, lékařského, biologického modelu. Je to na našich schůzkách a v našich hnutích, kde se marginalizují kritické hlasy, které nenáležejí straight bílým cisgenderovým mužům. Měli bychom tvořit nové, odlišné způsoby života a umožňovat formy navazování vztahů a žití, které jsou více queer.

Sexuální osvobození vypadá pro každého jedince jinak. V mých zkušenostech je osvobozující, když mě přítel po domluvě sváže a zbičuje. Líbat a objímat někoho, s kým jste si pečlivě sjednali souhlas, je vybušně uspokojivé. Být v otevřeném, upřímném polyamorním vztahu pro mě vytvořilo jednu z nejvíce osvobozujících romantických vztahů v mém životě. Každopádně je sexuální osvobození hluboce subjektivní zkušenost. Problematická binarita vzniká, když se polyamorie jako taková konceptualizuje jako queer-anarchistická forma a potenciálně vytvoří a vynutí novou „normu“ polyamorie jako něčeho nadřazeného monogamii a jiným heteronormativním vztahům.

Zpátky k Ahmed: podstatný při uvažování o nových formách vztahů je tlak na provádění změn a to by se mělo brát v úvahu, když formujeme nové způsoby navazování vztahů, které napadají patriarchát,²⁾ kapitalismus a heteronormativitu. Naše ideje musíme rozšířit kolem toho, jak vypadají anarchistické sexuální praktiky, a ujišťovat se, že ničení genderových norem, přijímání toho, že sexualita a gender jsou proměnlivé a nestabilní kategorie, a napadání nátlaku na to, abychom byli monogamní, je součástí naší anarchistické praxe, stejně tak jako napadání státních forem navazování vztahů. Měli bychom žít, organizovat se a pracovat takovými způsoby, které vědomě budují kulturu, v níž je ztělesněna norma odporu vůči patriarchátu a heteronormativitě. Tato práce je stěžejní pro naše sdílené osvobození od kapitalismu - ale také od patriarchátu, heteronormativity a restriktivních a nátlakových očekávání všeho druhu.

Poznámky:

- 1) Pojem cisgenderový odkazuje na jedince, jejichž genderová identita nebo genderová role odpovídá pohlaví při narození. Například cisgenderová žena je žena, která byla u porodu určena jako žena a identifikuje se žensky. Tento pojem se někdy používá jako protiklad „transgenderu“.
- 2) Patriarchát odkazuje na mocenský systém ukotvený v institucích a jiných způsobech společenské organizace, který privileguje a uděluje moc mužům nad ženami a lidmi, kteří nejsou cisgenderovi.

Zdroje:

- ★ Saul Newman, „Anarchism, Poststructuralism and the Future of Radical Politics.“ *SubStance* (36)(2) (2007)
- ★ Thomas Laqueur, *Making Sex: Body and Gender from the Greeks to Freud*. (Cambridge: Harvard University Press, 1990)
- ★ Gustav Landauer, *Revolution and Other Writings: A Political Reader*. (Oakland: PM Press. 2010)
- ★ Emma Goldman, *Anarchism and Other Essays*. (New York: Mother Earth Association, 1917)
- ★ Sara Ahmed, *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others*. (Durham: Duke UP, 2006)

Z originálu „Polyamory and Queer Anarchism: Infinite Possibilities for Resistance“ (theanarchistlibrary.org/library/susan-song-polyamory-and-queer-anarchism-infinite-possibilities-for-resistance) přeložili František Kusý a Greta Nowak.

Více informací na téma polyamorie můžete najít například na webové stránce otvorenevztahy.sk, detailněji pak v angličtině doporučujeme knižky *Opening Up: A Guide to Creating and Sustaining Open Relationships* nebo starší *The Ethical Slut: A Guide to Infinite Sexual Possibilities* (obě jsou k nalezení i na internetu v elektronické podobě).

A3

JE PROJEKT NÁSTĚNNÝCH NOVIN, KTERÉ KAŽDÝ MĚSÍC VYDÁVÁ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (CSAF) A VYLEPUJÍ HO JEJÍ ČLENOVÉ A ČLENKY. PŘIDAT SE VŠAK MŮŽE KAŽDÝ, KDO MÁ ZÁJEM A RÁD BY ŠÍŘIL A3 VE SVÉM OKOLÍ. KAŽDÉ NOVÉ ČÍSLO JE IHNEK K DISPOZICI KE STAŽENÍ V TISKOVÉ PODOBĚ NA STRÁNCE WWW.CSAF.CZ NEBO SI O NĚJ MŮŽETE NAPSAT NA E-MAIL: CSAF@CSAF.CZ.

A3 – ČERVENEC 2014

A3 – SRPEN 2014

VIP U VEPŘINA

První srpnový den se nejspíš zase pár VIP reprezentantů zdejší volené i nevoleté vrchnosti zastaví u vepřina v Letech u Písku. Kdyby nešlo o tak závažné, tragické a bolestné téma, jako je holocaust, byla by to fraška se všim všudy.

Začala před 19 lety, kdy museli čeští mocipáni přestat tutlat existenci českého válečného koncentráku. Původní pštroší postoj převzali od svých bolševických předchůdců a důvody měli stejné: koncentrák byl provozován v české, nikoli německé režii (kde je pak naše tradovaná národní role věčné oběti cizího zla?), tábor byl veden jako cikánský (v české společnosti, z nemalé části rasistické, riskujete skoro všechno, když Cikány označíte za obět, ne za viníky). Toto „drobné“ tabu českých dějin musel samozřejmě prolomit cizinec - Američan Paul Polansky ho v polovině 90. let dokázal zviditelnit v médiích. V důsledku toho jezdívají vládní delegace - co jim zbývá - položit věnce k památníku romského holocaustu. Jak taková vládní pieta probíhá?

Pro ilustraci stačí asi popsat tu úplně první z roku 1995. Na její přípravě se tehdy podílela Kancelář prezidenta republiky a ministr bez portfeje. K lesu poblíž bývalého koncentráku nechali prostřednictvím jihočeských činovníků umístit ceduli s nic neříkajícím textem a abstraktně pojatý kamenný artefakt, jehož autor zakázal umístit na něj jakýkoli text (aby se prý nenarušil umělecký záměr). V den D lilo jako z konve, k památníku vedla jen blátivá lesní cesta, a tak prezident Havla přivezl teréňák. Ostatní si už nějak poradili. Účast na pietě byla ostatně jen na pozvánky. Kdo nebyl vybrán, toho těžkooděnci k lesu nepustili. Jak bývá zvykem, trochu se řečnilo: projev měl ministr bez portfeje ódéasák Igor Němec (neřekl v podstatě nic, takže nezaznělo ani jeho ideologické krédo, že kdo je lůzr, ten si za to může sám) a taky pan prezident (chameleonsky připomněl, že alespoň část Romů se umí živit poctivě a že tabu romského holocaustu mají na svědomí výhradně komunisti). Když začala hrát romská hudba, pan prezident už neměl čas a odebral se se svým přítelem Karlem Schwarzenbergem na jeho nedaleký zámek do Čimelice. Jednou cestou zabil dvě mouchy - povinnost i zábavu. Jen si nejspíš s knížetem nepovídali o tom, že tatík Schwarzenbergem za války využíval vězně z tohoto koncentráku na otrokovou práci ve svém lese a kamenolomu.

Okolnosti první piety byly samozřejmě specifické díky tehdejší mocenskému představitelům. Od té doby se věci trochu změnil - probíhají oficiální piety dvě. Jedna romská v květnu, druhá vládní natruc v srpnu. Na tu první samozřejmě vrcholní politici většinou kašlou, zato se loni objevil po Havlovi další prestižní „morální“ symbol moci, kardinál Duka. Snad může zamáchnout slzu nad zmařenými životy tehdejších vyděděnců, i když těm současným (včetně úplně bílých) říká v médiích lůza, ne? Půl loňské vládní piety nepršelo, začátek byl stanoven na osmou večer (s dopravou si VIP dělat starost nemusí), do mikrofonu tu laskavě pohořel i premiér...

Jedno ale mají všechny piety v blízkosti bývalého koncentráku v Letech u Písku společné: jejich výjimečnou atmosféru vytváří zejména intenzivní smrad hnoje z nedalekého vepřina. Vepřín stojí na místě bývalého lágru, což je obecně považováno za znevažení památného místa. Neměl by tu stát. Vládní VIP to ovšem těch pár minut ročně vydrží i ve smradu, protože příznačnými slovy českého europoslance KDU tragédia Březiny „se jedná jen o laciné a populistické moralizování“. Aha. Konečně upřímné slovo k vládnímu pojetí problematiky menšin. Co dodat? At' žije moc reprezentovaná nadčasovými VIP figurkami postávajícími u vepřina v Letech! At' žije mocenské pokrytectví, pateralismus a pohrdání neprivilegovanými zahalené vůní venkova.

A co kdyby naši VIP, tak často libající volnou ruku trhu, svolili, aby místo památníku v Lidicích stál hypermarket pro kutily? Vždyť pomníček u cesty by stačil. Byznys je přece svatý a pieta jen nežádoucí „netarifní bariéra“.

ČÍSLO 70 ČERVENEC 2014

VIP u vepřina

První srpnový den se nejspíš zase pár VIP reprezentantů zdejší volené i nevoleté vrchnosti zastaví u vepřina v Letech u Písku. Kdyby nešlo o tak závažné, tragické a bolestné téma, jako je holocaust, byla by to fraška se všim všudy.

Začala před 19 lety, kdy museli čeští mocipáni přestat tutlat existenci českého válečného koncentráku. Původní pštroší postoj převzali od svých bolševických předchůdců a důvody měli stejné: koncentrák byl provozován v české, nikoli německé režii (kde je pak naše tradovaná národní role věčné oběti cizího zla?), tábor byl veden jako cikánský (v české společnosti, z nemalé části rasistické, riskujete skoro všechno, když Cikány označíte za obět, ne za viníky). Toto „drobné“ tabu českých dějin musel samozřejmě prolomit cizinec - Američan Paul Polansky ho v polovině 90. let dokázal zviditelnit v médiích. V důsledku toho jezdívají vládní delegace - co jim zbývá - položit věnce k památníku romského holocaustu. Jak taková vládní pieta probíhá?

PROČ TAKOVÝ MASAKR?

Již několik týdnů trvá masakrování civilních obyvatel pásma Gazy izraelskými ozbrojenými silami. Do konce července bylo usmrceno na 1500 lidí. Obětmi tohoto krvavého šilenství jsou z velké části děti. Celé městské čtvrti byly proměněny v ruiny.

Gaza je často označována jako největší vězení na světě. Toto území je jedním z nejlidnatějších, je pouze 51 kilometrů dlouhé a na nejširším místě jen 11 km široké - a bydlí tu téměř 2 miliony lidí. Obyvatelé Gazy trpí dlouhodobě politikou Izraele, která se dá v širším smyslu označit za určitý druh apartheidu, a doléhá na ně tíhou každodenních projevů šikany různého druhu a nelidské blokády, která nemožňuje dovážet ani některé základní věci včetně stavebního materiálu. Na druhé straně musí obyvatelé snášet (často nevybíravou) místní vládu Hamásu, v němž naneštěstí někteří spatřují sílu schopnou čelit nenáviděné okupační moci.

Izraelská armáda vytvořila tříkilometrovou „narázníkovou zónu“ u vnitřních hranic Gazy směrem do jejího vnitrozemí. Tak dnes Izrael ovládá 44 procent území Gazy. Izraelské tanky, letadla a válečné lodě takřka bez přestání tvrdě útočí na úzký pruh země, jímž je Gaza. Zahraniční novináři přinášejí z místa denně informace o záměrném ostřelování dětí, ničení škol, nemocnic a likvidaci sanitních vozů. Izraelská armáda také zlikvidovala jedinou elektrárnu v Gaze.

Mluvit o genocidě je zatím přehnané (i když je to snem části izraelské ultrapravice). Když nacisté vyhlazovali Lidice, také nešlo o genocidu, ale o snahu dostat ostatní obyvatele okupovaného území na kolena a ukázat jim, co je čeká, když budou i jen podezřelí z pomoci odbojářům. Na rozdíl od atentátníků na Heydricha si Hamás díky své ideologii a praxi žádné sympatie nezaslouží. Nic to ale nemění na tom, že zvířecí zběsilost okupační síly, která se řídí heslem, za jeden život si vezme více životů 1000, je nutno jednoznačně odsoudit.

Není tedy divu, že se po celém světě konají protesty, od malých projevů odsouzení agrese po mnohatisícové manifestace požadující mír v Palestině a ukončení její okupace. Lékaři a umělci posílají otevřené dopisy a iniciují petice. Některé státy dokonce rezolutně krvavě řádění izraelské armády odsoudily. Izrael ale ve své aroganci prohlásil na adresu Brazílie, že její hlas nic neznamena, jelikož je „diplomatickým trapaslíkem“. I prezident USA Obama nabádá izraelského premiéra k umírněnosti. Ten ale na jeho rady nedbá. Proč také, když druhým dechem Spojené státy odsouhlasily novou dodávku munice a další peníze vojenské pomoci Izraeli? Jsou to právě USA, které dlouhodobě drží nad Izraelem ochrannou ruku.

Najdou se ale i tací, kteří vyjadřují Izraeli nehybnou podporu při této krvavé lázni. A nemusíme chodit daleko. Čtyři poslanci českého parlamentu se vydali za tzv. peníze daňových poplatníků do toho izraelského, aby ho ujistili, že podporují (rozuměj podporujeme) jejich akt „nutné sebeobranu“. Chceme, aby bylo jasné, že našim jménem tyto poslanci nemluví. My, anarchisté a anarchistky, jsme je rozhodně nevolili a neodevzdali jsme jim právo mluvit za nás.

Izraeli vadí, že některá zahraniční média (rozhodně ne ta česká) informují o počtech zabitých palestýnských civilistů, a po Evropské unii požaduje „striktní regulaci formátu a obsahu“ budoucích protiválečných demonstrací. Izraelští činitelé dogmaticky lpějí na tom, že kritika Izraele je projevem antisemitismu. Podle izraelských představ by měl vzniknout úřad zvláštního eurokomisaře, který by měl pravomoc „monitorovat“ protiválečné protesty a bránit jejich účastníkům, aby Izrael během jeho pravidelných agresí na palestýnském území označovali za „agresora“.

Kritika izraelského státu a jeho agrese ale není žádný antisemitismus. Jestli si totiž někdo zaslouží naši solidaritu vedle trpících (ať již z důvodu ztráty domova, rodičů, dětí či zranění) palestýnských civilistů, pak jsou to ti odvážní Izraelci, kteří riskují při mírových demonstracích problémy a násilné útoky izraelských ultrapravičáků.

ČÍSLO 71 SRPEN 2014

Proč takový masakr?

Již několik týdnů trvá masakrování civilních obyvatel pásma Gazy izraelskými ozbrojenými silami. Do konce července bylo usmrceno na 1500 lidí. Obětmi tohoto krvavého šilenství jsou z velké části děti. Celé městské čtvrti byly proměněny v ruiny.

Gaza je často označována jako největší vězení na světě. Toto území je jedním z nejlidnatějších, je pouze 51 kilometrů dlouhé a na nejširším místě jen 11 km široké - a bydlí tu téměř 2 miliony lidí. Obyvatelé Gazy trpí dlouhodobě politikou Izraele, která se dá v širším smyslu označit za určitý druh apartheidu, a doléhá na ně tíhou každodenních projevů šikany různého druhu a nelidské blokády, která nemožňuje dovážet ani některé základní věci včetně stavebního materiálu. Na druhé straně musí obyvatelé snášet (často nevybíravou) místní vládu Hamásu, v němž naneštěstí někteří spatřují sílu schopnou čelit nenáviděné okupační moci.

A3 – ZÁŘÍ 2014

CÍRKEV JAKO OBCHODNÍ FIRMA

Katolická církev má u nás problém – má nejvíce biskupů v historii a nejméně věřících. Má tedy svůj ústřední výbor, jenže ji chybí členská základna. Když se přemnoží šéfové, je třeba jim vymyslet činnost, například podnikání, ať už na burze, v realitách, v lesnictví nebo ve službách. Má to i tu výhodu, že je to zcela v linii církevní politiky – tedy plánu postupné obnovy mocenského vlivu v zemi, kde se polovina obyvatel deklaruje jako ateisté.

Katolická církev nemůže spoléhat na přirozený pocit hrstky svých organizovaných oveček, které by hmotně svou matičku církev podporovaly a nenechávaly ji vydržovat z veřejných prostředků – lidmi, kteří církev k ničemu nepotřebují. Určité těhle hlasatelce jediné pravdy nevdají ani to, že povinné příspěvky z daní nevěřících na hmotné požadavky církve jsou proti jejím vlastním předpisům.

Když to nejde zdola, půjde to osvědčeným pletichařením nahore. A tak se po letech handrkování s politickými figurkami konečně podařilo vymáčet ze státu majetek, s kterým bude možné zahájit vítězné ekonomické tažení a zaplnit volný čas vysokým církevním činnostem. Co je na jeho konci? V hlavách všech těch velkých i menších Duků a Graubnerů jistě návrat mocenského vlivu na politiku státu, což je zjevně z toho, jak už teď katolická instituce tvrdí, že je rovnoprávným partnerem státu, nikoli že by měl stát uplatňovat suverenitu vůči církvi, jak o tom rozhodl Nejvyšší správní soud už v roce 1923 (tedy dávno před nějakou tou bolševickou totalitou, na kterou katolická církev neustále poukazuje).

Restituce uhrál katolický klérus výborně. Kromě peněz, nemovitostí, pozemků, polí, lesů a luk totiž nebudou omezeny ani další platby státu na církevní účely, včetně příspěvků na neustálé se zvyšující platby církev-

Církev jako obchodní firma

Katolická církev má u nás problém – má nejvíce biskupů v historii a nejméně věřících. Má tedy svůj ústřední výbor, jenže ji chybí členská základna. Když se přemnoží šéfové, je třeba jim vymyslet činnost, například podnikání, ať už na burze, v realitách, v lesnictví nebo ve službách. Má to i tu výhodu, že je to zcela v linii církevní politiky – tedy plánu postupné obnovy mocenského vlivu v zemi, kde se polovina obyvatel deklaruje jako ateisté.

ních manažerů. Proč se vzdávat těchto peněz, když se můžou stát pěkným drobným bonusem k zisku z byznysu, že? Katoličtí manažeri mají perfektní zdůvodnění svých aktivit: „cíl hospodaření či podnikání je řádné vykonávání duchovní činnosti ku prospěchu celé společnosti“ (tedy i té její ateistické poloviny, aby bylo jasno). Ku prospěchu nás všech tak katolická církev vstoupila na burzu (pro začátek skromně investovala pouze několik stovek milionů korun, ale v plánu je částku navyšovat s tím, jak bude katolický fond generovat zisk). Developerské firmy (zatím ty, v jejichž dozorčích radách zasedají kněží byznysmeni, např. Duplicatus a Real 24) už vyměňují a odkupují restituované církevní pozemky a katolická es-er-čka nabízejí dodávání elektřiny a plynu, sjednávání pojistek, telefonních služeb... Ku prospěchu celé společnosti vy- náší všechny druhy byznysu katolické církve ročně už teď miliony korun.

Už jen jako třešinku na katolickém hospodaření ku prospěchu nás všech připomeňme nápad římskokatolické farnosti v Rožnově pod Radhoštěm, která nechťela vynechat ani obecní rozpočty při inkasování za odpustky a požadovala koncem roku 2013 od tamní radnice 450 000 korun na stavební úpravy kostela (zřízení galerie), na propagační materiály a opravu zahrady.

Odpor veřejnosti vůči církevním restitucím nebyl mocensko-ekonomickou klikou, v níž se spřáteleným drápkem drží i nejvyšší katolický klérus, zohledněn ani v nejmenším. Možná bychom se tedy měli připravit i na případný návrat rakousko-uherského katolického ráje, kdy církevní činovníci nemuseli platit daně, zato měli právo je vybírat k církevním účelům, nepodléhali světským soudům, řídili vzdělávací instituce atd. Lži kléru popírající nezávislé právní názory na oprávněný rozsah restitucí jsou víc než pádnou indicií. Jak jinak si vysvětlit fakt, že restituční zákon vrací církvím nejen majetek, který vlastnily, ale i takový, který měly pouze v nájmu, nebo je dokonce v pozemkových knihách zapsán s poznámkou o neprokázání vlastnictví? Nemluvě o tom, že objem majetku, jímž tento stát obdarovává církve, je specifikován tím, co církvím náleželo před pozemkovou reformou z roku 1919. V rámci svého hesla „co bylo ukradené, má být vráceno“ by tudíž dukovci měli zahrnout mezi zloděje nejen bolševiky, ale i tatička Masaryka. Už ten nebyl nakloněn katolickému ráji, jenž je schopen nejlépe fungovat v systému opřeném o tři základní pilíře, totiž kapitalismus, militarismus a klerikalismus.

Že se církvi nechají okrádat ti, kteří se nechají zastrašit plameny pekelnými, budiž. Ale proč i my ostatní, kteří víme, že neposkvrněné poč- tí je nesmysl?

RECENZE

PŘEHLED TISKOVIN VYDANÝCH (NEJEN) V RÁMCI ANTIAUTORITÁŘSKÉHO HUNUTÍ OD UZÁVĚRKY PŘEDEŠLÉHO ČÍSLA EXISTENCE: PUBLIKACE NAKLADATELSTVÍ ČSAF, REGIONÁLNÍ ZPRAVODAJE, INFORMAČNÍ LISTY AUTONOMNÍCH CENTER, ČASOPISY, ZINY, KNIHY, BROŽURY...

TEKUTÝ DOHLED

Na sklonku loňského roku vydalo nakladatelství Broken Books knihu, která je záznamem tematické rozpravy mezi známým sociologem Zygmunt Baumanem a jeho mladším kolegou Davidem Lyonem. Nejde však o žádný střet koncepcí obou vědců, nýbrž o vzájemné doplňování se, z něhož je zřejmé, že mladší z obou neskrývá svůj respekt a je tím, kdo utváří kostru dialogu, jehož obsah pak tvoří zejména Baumanovy myšlenky, ať již vlastní či zprostředkované.

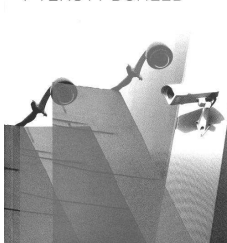
Tématem knihy je dohled, jeho podoby v dnešním světě a jejich srovnání s těmi dřívějšími. Dohled dnes funguje na dálku jak v prostoru, tak v čase, obíhá národními státy v globalizovaném rozsahu. Mobilním skupinám, jímž tyto techniky mají připadat „přirozené“, se nabízí přísliby a odměny. Na skupiny, které jsou „neviditelné“, čekají identifikační postupy a vylučovací opatření. Odděluje se moc a politika. Moc dnes existuje v globálním prostoru, zatímco politika, jež kdysi spojovala soukromé a veřejné zájmy, zůstává lokální, nedokáže působit na planetární rovině. Roztávání společenských forem a odštěpování moci od politiky jsou klíčové rysy tekuté modernity, které zřetelně souvisejí s dohledem.

Dohled je jednostranný: zatímco detaily našich životů jsou pro organizace, které nás sledují, stále průhlednější, jejich vlastní aktivity lze rozpoznat stále obtížněji. Nejde nutně o nějaké spiknutí. Neprůhlednost nového dohledu částečně souvisí s technickou sofistikovaností a se složitým prouděním dat v rámci jednotlivých organizací a mezi nimi.

Dřívější i nové formy dohlížecí moci mají stejný cíl: distribuci životních šancí, příležitostí, výhod a privilegií. Dohled historicky sloužil k zachování hierarchie a třídních rozdílů, a to jak doma a ve školách, tak v továrnách a vězeních. Obyvatelstvo je tříděno do kategorií, jímž se dostává odlišného zacházení. Navíc konzumerismus žije v symbióze s vytvářením společenských rozdílů a společenských identit.

Autoři reflektují dramatický nárůst počtu miniaturizovaných dronů, které se pohodlně usadí na okenních parapetech. Ohlašují konec neviditelnosti a autonomie, dvou definičních rysů soukromí. Nová generace dronů bude neviditel-

ZYGMUNT BAUMAN
& DAVID LYON
/ TEKUTÝ DOHLED

ná, ale zviditelní vše ostatní; zůstane imunní, zatímco vše ostatní se stane zranitelným.

Rozklad anonymity je výrazným výsledkem služeb sociálních médií a především názorového posunu v tom, co má být veřejné a co soukromé. Kdyby dnes žil Étienne de la Boétie, nehovořil by ani tak o dobrovolném otroctví, jako o otroctví ve stylu DIY, „udělej si sám“. Sociální média jsou ve své existenci závislá na monitorování uživatelů a na prodeji data a většínu informací dávají k dispozici právě lidé samotní. Stará noční můra „nikdy nejsem sám“ se mění v naději „už nikdy nebudu sám“, obavu z prozrazení nahrazuje radost z toho, že si vás všimají. Největším ohrožením existenciální jistoty a největším zdrojem úzkosti již není hrozba uvěznění, nýbrž hrozba vyloučení.

S tím souvisí i otázka spotřeby, která dnes znamená investici do vlastního sociálního začlenění, jež ve společnosti spotřebitelů označuje „schopnost být prodán“. Klíčovým účelem spotřeby v takové společnosti není uspokojení potřeb, nýbrž komodifikace spotřebitele: pozvednutí statutu spotřebitele na statut prodejného zboží. V databázovém marketinku se má cílová skupina přimět k domněnce, že sama kalkuluje, zatímco jde jen o to, aby byla započítána a zapojila se do dalších nákupů. Uživatelé sociálních sítí dobrovolně vytvářejí databázi – hrubý materiál, který profesionálové mění do podoby cílových kategorií potencionálních kupců. Hlavním prostředkem, který dnes využívá trh, je tak dobrovolná, ba nadšená spolupráce manipulovaných spotřebitelů.

Podle Didiera Bigoa je stará idea dohledu (panoptikon) nahrazována tzv. ban-optikonem (ban jako vykázaní), jenž se vyznačuje třemi rysy: 1) má mimořádnou moc v rámci liberálních společností (výjimečné stavy, jež se stávají rutinou), 2) provádí profilování (vylučování určitých skupin) a 3) normalizaci nevyloučených skupin (vede je k víře ve volný pohyb zboží, kapitálu, informací a osob). Ban-optikon operuje v globalizovaných prostorech vně národních států, takže účinky moci a odporu už nejsou patrné pouze mezi státem a společností. Jedním z úkolů ban-optických zařízení je, aby ihned zachytily jedince, kteří vykazují znaky neochoty zapadnout do řady nebo kteří se chystají překročit „pravida“. Technologie dohledu dnes slouží dvěma protikladným cílům: 1) uzavření (ohrazení se uvnitř) a 2) vyloučení (ohrazení se vůči vnějšku). Utečenecké tábory se plní exulanti a není již podstatné, odkud se dostali do tábora: vyloučení ze zbytku lidstva je dáno tím, že chybí kam. Exulanti se ale nemusí posunout ani o píď z místa, kde se narodili, utečenecké tábory mají stejnou funkci jako tábory bezdomovců a městská ghetta.

Legální i ilegální obyvatelé všech těchto míst sdílejí společný rys: jsou nadbyteční.

Všechny druhy dohledu sledují tentýž cíl: zaznamenat cíle, lokalizovat je a zaměřit se na ně. Výzkum spojený s vojenským „působením na dálku“ je jakousi „předsunutou jednotkou“, dodávající většinu technologických inovací, následně přizpůsobených potřebám dalších, polovojenských „bezpečnostních“ variant dohledu, resp. komerčnímu využití. Nástroje dohledu, na něž narážíme u vstupu do obchodu či hlídaných prostor, nemají „výkonné údy“, jež by měly za cíl zničení identifikovaných cílů; jde jim ovšem o paralyzování cíle a o jeho odsunutí „za hranice“. Jde o sociální smrt.

Z pohledu etiky dochází k prohlubování adiaforizace, jejímž prostřednictvím jsou systémy a procesy separovány od mravních ohledů. V současnosti využíváme špičkové technologie: překonali jsme primitivní metody, při nichž se užívalo mravní kázání, aby lidé dělali to, co dělat nechtějí, dohled se opíral o nespolehlivé lidské oko, za účelem kázně se vymývaly mozky a za účelem udržení pořádku se nasazovala policie. Nejzásadnějším důsledkem technologického pokroku v „distancování, působení na dálku, automatizaci“ je nezadržitelné oprostování našich skutků od mravních omezení. Adiaforizace se projevuje také v rozptýlení odpovědnosti. Tento prostředek děsivým způsobem využívali pachatelé holocaustu dávno před vznikem sofistikované technologie dohledu.

Dohled se dnes nejčastěji zdůvodňuje potřebou zajistit bezpečí. Nové technologie dohledu nás ale nemají chránit proti jasným nebezpečím, nýbrž spíše proti temným a beztvářým rizikům. Dnešní bezpečí tak ironicky vytváří jako vedlejší produkt určité formy nebezpečí, které silně pociťují právě ti lidé, kteří mají být bezpečnostními opatřeními údajně ochráněni. Usilovně se snažíme učinit žitelným život ve strachu, avšak každé nové úsilí plodí nová rizika, další obavy. Všichni potřebujeme jasně označit nepřátele bezpečí, abychom se vyhnuli tomu, že budeme započítáni mezi ně. Musíme obviňovat, abychom byli zproštěni obvinění; musíme vylučovat, abychom unikli vyloučení.

Existují ještě prostory svobody a naděje?

160 stran, 289 Kč, možno objednat na brokenbooks.cz. (-jk-)

Z PODNĚTNÉ HISTORIE ALTERNATIVNÍHO EKONOMICKÉHO MYŠLENÍ

Těsně před letošním anarchistickým knižním festivalem vyšla kniha Nadi Johanisovové *Ekonomičtí disidenti*. Shrnuje dvacet čtyř medailonků světových osobností, které autorka zařadila do „klubu“ ekonomických disidentů, tedy kritiků mainstreamové ekonomie hledajících alternativy, což je nutné odsunulo na okraj pozornosti „bez možnosti výrazně ovlivnit dění své doby“. Ze zvoleného kritéria výběru osobnosti samozřejmě vyplývá, že rigidní odborník přidrůžující se striktně hlavního teoretického proudu v tzv. ekonomické vědě by je mezi ekonomy neřadil, možná i proto, že všichni ani nesplňují formalizovanou podobu institucionálních vykladačů ekonomických zákonitostí. Velké plus knihy *Ekonomičtí disidenti* tedy spočívá v tom, že čtenáře zbavuje ostychu před „vědou“, která zpravidla sugeruje dojem nesrozumitelnosti pro nezavěčené. Představené koncepty osobnosti z různých dob a prostředí jsou tu totiž popsány velmi inspirativním způsobem – v reakci na nehumánní projevy ekonomického systému v běžném životě běžných lidí. A tak tu najdeme vizi alternativního komunitního hospodaření Roberta Owena (1771-1858), ale třeba i Marx (1818-1883) s jeho obligátní tezí, že „ti, kdo vyvlastňovali ostatní, budou sami vyvlastněni“, dále Marxovy kritiky Máhatmu Gándhiho (1869-1948) nebo Ladislava Feierabenda (1891-1969) pochybuji o spravedlnosti centralizace státní moci, jedinečného kritika hypertrofované produkce a zejména služeb Ivana Illicha (1926-2002) nebo třeba Vandanu Shivu (nar. 1952) poukazující na důsledky komodifikace přírodních zdrojů.

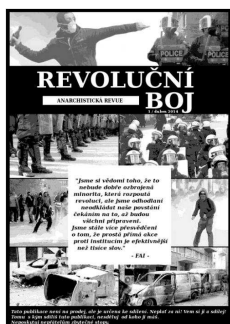
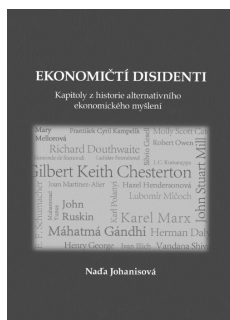
Kniha je přívětivým a velice podnětným čtením (když si tedy odmyslíme úvod ekonomického šoumana a eskamotéra Tomáše Sedláčka). A je i novým čtením pro toho, kdo nesleduje web *Sedmé generace*, kde jednotlivé kapitoly této knihy vycházely jako seriál v letech 2008 až 2011 a některé nebyly dokonce ani zamčené (ach ty neziskovky s milionovými granty, které nemůžou odolávat trhu s informacemi v datasféře! Marxu na ně!).

Nad'a Johanisová, *Ekonomičtí disidenti. Kapitoly z historie alternativního ekonomického myšlení*. Stehlik, Volary 2014, 126 stran. (-tb-)

REVOLUČNÍ BOJ Č. 1

Policejní jednotky, házení kamenů a zápalných lahvi, vypálená auta – tak by se dala popsat nejen obálka, ale i (převážně z internetu stažený) obsah nového časopisu *Revoluční boj*. Jeho první číslo vyšlo letos v dubnu s podtitulem „anarchistická revue“, i když jde o poměrně specifický a užze zaměřenou publikaci i v rámci anarchistického hnutí.

Hned poznámku na titulní straně je časopis zahalen do roušky tajemna a konspirace: „Tato publikace není na prodej, ale je určena ke sdílení. Neplať za ni! Vem si ji a sdílej! Tomu, s kým sdílíš tuto publikaci, nesdíluj, od koho ji máš. Neposkytuj nepřátelům zbytečné stopy.“ Kde si ji ale

mám vzít, když mi to nikdo neřekne? Poslušen doporučení, ani já vám to neřeknu.

Následují tisíce slov uvedené citátem italských insurekcionistů: „*Jsmé stále více přesvědčeni o tom, že prostá přímá akce proti institucím je efektivnější než tisíce slov.*“

Revoluční boj předesílá, že se „bude věnovat všemu, co se ve vztahu ke kapitalismu stává subverzivním, podřívá ho a přispívá ke generalizaci komunismu“. Za subverzivní ale podle obsahu považuje evidentně jen to, co je spojeno s uzavřenými taktikami individuálního násilného odporu. Kde se generuje (nebo generalizuje?) onen komunismus, není jasné.

První článek je věnovaný vysvětlení pojmu povstaleckého anarchismu (insurekcionismu). Navozuje dojem, že povstalečtí anarchisté jako jediní jednájí, zatímco ostatní vyčkávají, že se stát sám rozpadne. Insurekcionisté mohou být různého zaměření – „*anarchokomunisté, individualisté nebo primitivisté*“. Povstalecký anarchismus klade důraz na „*oběh a rozšiřování akce, nikoli kontrolovanou vzpouru, protože žádná armáda nebo policie není schopná dostat pod kontrolu všeobecný oběh podobné autonomní aktivity*“. Uvádí, že „*autonomní boj má schopnost šířit se jako rozpijejí se skvrna*“, je ale otázka, jak k takovému šíření může docházet v prostředí ojedinelých zakonspirovaných a izolovaných skupin či jednotlivců. Naráží se zde i na kritiku povstaleckých anarchistů těmi sociálními, odpovědí je však jen odkaz ke sto let starým polemikám a stručné vztažení se k teorii Luigiho Galleaniho. Mnoho uvedených věcí je z anarchistického pohledu samozřejmostí, zejména to, že se individuální a sociální boje vzájemně nevyklučují. Text však činí dojem, jako kdyby se mezi vzletnými slovy o povstalecké strategii vytrácela společnost a třídní boj byl jen odrazem souboru destruktivních aktů individuální vzpoury. Insurekcionisté varují, že „*organizace se stává cílem sama o sobě*“, ale nekladou si otázku, zda povstalecká strategie nemůže vést ke své vlastní fetišizaci a stávat se cílem sama o sobě. Právě téhle nepřijemné pachuti je těžké se po přečtení *Revolučního boje* zbavit. Vytykají organizovaným anarchistům, že jim jde především o mediální obraz oproti akci, což je jednak více než zavádějící, a navíc to odráží absenci dlouhodobější strategie „neformálních anarchistů“. Závěrečná kapitola o „*revoluční solidaritě*“ je poměrně nepřesvědčivá a otvírá dveře jednání, které de facto nebere ohledy na ostatní účastníky bojů.

Na čem se však všichni anarchisté shodnou, bude bezesporu text „*Prvomájové anarchické setkání: text přijatého prohlášení*“, který popisuje nespokojenost s životem v kapitalistické realitě a vyzdvihuje potřebu odporu proti ní. Další text o ubíjející povaze práce přináší obecný popis neradostné reality a výzvu k jejímu podřívání, ale žádný výhled ohledně jejího nahrazení.

Analýza „*Od rozněvané brigády ke vztahu mezi třídním bojem, avantgardou a násilím*“ od skupiny Třídní válka je kritickým nahlédnutím na insurekcionismus i na dosavadní praxi anarchistického hnutí. Místy však trpí ztrátou srozumitelnosti, což je dáno přílišnou zdoluhavostí a teoretizující obecností. Někdy je méně zkrátka více. Přesto otvírá některé sporné otázky a přináší momenty k zamyšlení a neváhá poukázat na blízkost maoismu a arogantního elitařství části řeckých insurekcionistů. Je jen škoda, že takto hrozenou rukavič *Revoluční boj* nezvedl a na kritiku nereagoval.

Nicola Gai, který kouká na svět zpoza mříží italských kriminálů, se ve své úvaze zabývá otázkou strachu, jenž je nejzávažnější překážkou pro destruktivní útok na současný autoritářský systém. Oproti „*sociálnímu boji*“ brojí za útoky na strůžce systému a jeho pomahače.

Snahu přenést povstaleckou taktiku na domácí půdu reprezentuje „*Komuniké k útoku na policejní vůz v Janově*“. Akce sama o sobě by byla celkem sympatická, kdyby však nebyla doprovázena takovýmto prohlášením. Směšnou velkohlubost více než dvoustránkového textu ilustruje např. konstatování: „*Útok mřel na policejní auto, se záměrem citelně zasáhnout ty, co pomáhají chránit kapitalistický svět. Z naší strany šlo o akt sabotáže a zasazení psychologického úderu nepříteli.*“

Část rozhovoru s uvězněnými členy řecké Konspirace ohňových buněk (kteří se v dalším rozhovoru definují jako skupina individualistických anarchistů a nihilistů) přináší na jednu stranu slova plná odhodlání, na druhou však poněkud zarážející projev pohrdání vůči zbytku společnosti a spoluvězněů. Za zmínku ještě stojí rozhovor s Y. Dimitrakidem, odsouzeným na 25 let, z roku 2009. Na otázku ohledně ozbrojeného boje odpovídá: „*Během procesu změny společnosti se objevuje mnoho různých podob boje. Každý si vybírá tu formu boje, kterou považuje za politicky přiměřenou době, ve které žije. Osobně si myslím, že neexistuje historický nebo objektivní důvod, pro který bychom měli nějakou formu boje odložit do vitriny se starožitnostmi. Právě naopak, žijeme ve velmi násilné době, kdy stát na mezinárodní úrovni provádí terorismus proti všem.*“

Revoluční boj reprezentuje u nás nepříliš preferovaný směr anarchismu. Sociální anarchisté sice nemusí se vším v časopise napsaným souhlasit, rozhodně v něm ale najdou i některé důležité podněty k zamyšlení.

60 stran A5. (-jk-)

KAZIMÍR Č. 5

Již v předešlém čísle jsme se tuto rubriku rozhodli obohatit o hudební HC/punkové ziny, které vyšly v tomto roce a na mnoha místech se věnují vedle hudby také myšlenkám a praxi, které přímo či okrajově souvisejí s anarchistickými snahami. Mohli jste si přečíst recenze na giganty ve svém oboru: *Hlubokou orbu* č. 30 a čtvrté číslo *Trhaviny*. Pokračovat budeme zinem *Kazimír*, jenž spatřil světlo světa již v lednu.

Stejně jako u dvou jmenovaných zínů nejde o žádné tenké ořezávátka, a i když má jen poloviční rozsah, budi jeho 100 stran formátu A4 respekt. Časopis je rozdělen do několika celků, podržme se jich tedy i my. „*Cesty*“

obsahují tour reporty a reportáže ze zahraničních festivalů, kde mezi hrajícími kapelami a neustálým hledáním plné flásky sem tam prosvítne i nějaký popis a komentář k navštívenému místu, což je na celých reportech asi to nejzajímavější. To vše doplněno čtivým vyprávěním o autostopu po jihu Francie. V rubrice „Kapely“ vás čeká šest rozhovorů s domácími i zahraničními bandy, kde vedle povídaní o muzice můžete poznat i (často anarchisticky orientované) životní postoje dotazovaných a dozvědět se, jak to chodí v místě jejich původu. „Povídky“ tvoří povídka jediná – Torsten –, která nutí k přehodnocení konzumní bezstarostnosti z postapokalyptické perspektivy. V rubrice „Lidi“ jsou prostřednictvím rozhovorů představeni výtvarníci a členka plzeňského kolektivu Food not Bombs; grafiták a komínolec Saon, známý surrealist a animátor Jan Švankmajer; zpěvák kapely Catharsis; a nakonec Albi komentující aktivity ve svém rodném Liberci. „Recenze“ vás seznámí s několika nahrávkami a hudebními ziny. Mimo výše vyjmenované rubriky je třeba upozornit na úvodní úvahu o příčinách a projevech anticiganismu a potřebě nemlčet a závěrečný článek o geneticky modifikovaných organismech.

Pořízením *Kazimír* určitě nic nepokazíte. Opravdu nepojednává jen o tvrdé muzice, důraz je zde položen zejména na postoje, které jsou s HC/punkovou scénou neodmyslitelně spojeny. Hardcore is more than music!

100 stran A4, ptejte se na anemuzetobytmartin@seznam.cz. (-jk-)

RAW ZINE Č. 2

V loňském roce vyšlo první číslo plzeňského HC/punkového *Raw zinu*, a mohli jsme jen čekat, jestli se jeho autor rozhodne v této aktivitě pokračovat. Naštěstí rozhodl a vypadá to, že vydávání, střihání a lepení ho baví.

Ve dvojce najdete rozhovor se zpěvákem kapely Life Possessions; převzatý rozhovor s americkou anarchistickou kapelou RAMBO; představení plzeňské party Soul At Zero, která se věnuje pořádání koncertů; recenze na hudební kompilace ze západu Čech; povídání s fotografem, jehož vášní jsou koncerty; či představení garážových hudebních akcí v Plzni. V anketě věnované textům písní se vyjadřuje 11 dotazovaných a je potěšující, že se shodují na potřebě angažovaných textů, i když to neberou jako nějakou nezbytnou podmínku. Závěr čísla tvoří skate příloha s rozhovorem, recenzemi, texty kapel a s představením hromadných plzeňských skejťových jízď, které se konají vždy 21. června.

44 stran A4, ptejte se na e-mailu trojka007@seznam.cz. (-jk-)

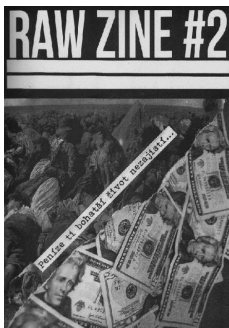
HLASATEL Č. 2

Po třech letech je na světě další číslo punkového „knižního“ fanzinu *Hlasatel*, nástupce časopisu *Papagájův hlasatel*, který vycházel v letech 1995-2000. Hned na první pohled vás vedle tloušťky *Hlasatele* zaujme i nezvyklý formát, daný speciální přílohou, kterou tvoří flexi singl s nahrávkami od kapel Gríde a Zeměžluč.

„Neortodoxní časopis pro ortodoxní lidi“, jak zní podtitul zinu, se věnuje především muzice. Najdete zde tedy rozhovory s kapelami a lidmi z HC/punkové scény: s ostravskými Malignant Tumour; s valašskými Innnox Corpora; s Davidem Jonesem, vegetariánským radioamatérem, který prošel mnoha kapelami včetně Agnostic Front; s brněnskou Insanií; s členem brněnské legendy Zeměžluč, který zde prezentuje svůj de facto anarchistický postoj k politice; s hudebníkem Kellym Helliurtonem o jeho životních cestách; s izraelskými Alert; s českobudějovickou Dezinfekcí; s londýnskými Trashcat mj. o škrtech ve veřejných výdajích; se zpěvákem Divných hostů z Rožnova pod Radhoštěm mj. o zkušenostech ze Španělska; s valašskou koncertní crew Cultburger o pořádání koncertů; s bubeníkem See You In Hell o sběratelství vinylů; s grafikem a kytaristou Rapsöd; se zpěvákem již neexistujících Tupak Amaru z Orlové a zároveň vydavatelem cestovatelského zinu *V prach cest*.

Hlavním tématem čísla jsou labele. Vydavatel *Hlasatele* v úvodním textu představuje zkušenosti, které nasbíral se svým labelem PHR, a jak to chodí s vydáváním punkových desek v Česku. V následujících rozhovorech se představí labele Totalitarianism Still Continues, Silver Rocket, Loony Tunes Records, Noise Effect a Höhnle Records.

Ve „fanzoně“ se seznámíte s dalšími (nejen) hudebními časopisy, celkem s 22 tituly. Co ale v *Hlasateli* oproti podobným zínům nenajdete, jsou několikastránkové recenze nahrávek. Za doporučení rozhodně stojí první díl dlouhého, ale o to kvalitnějšího vyprávění o známé kalifornské kapele Dead Kennedys. Na tomto překladu z polského zinu *Pasazer* je úžasný zejména fakt, že nepojednává jen o skupině, ale velký prostor věnuje samotné době a událostem, které ji provázely, a zasazuje náměty některých písní do srozumitelných kontextů. Líbil se mi čtivý tour report kapely Empty Hall of Fame z turné po Evropě s brazilskými Kacttus či svižný příběh anarchopunkové kapely Icons of

Filth (vedle kterého je další band-story kapely Victim lehce nudná). V článku „(Pre)punk USA“ si na své přijdou ti, které zajímají kapely předcházející nástupu punkové vlny ve Spojených státech.

Za zmínku ještě stojí vtipná povídka ze života o největším pankáčovi z Prahy nebo komiks na téma konformity. V *Hlasateli* naleznete ale i pár čistě nehudebních příspěvků, a to inspirativní rozhovor s jedním z pořadatelů věganských sešlostí, které se konají v Košicích, rady a tipy na levné cestování po Indii či ličení zkušeností z půlročního pobytu v Číně.

232 stran, 220 Kč. K sehnání na www.phr.cz. (-jk-)

CERELITIDA Č. 4

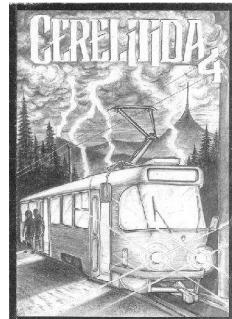
Velké části angažovaných HC/punkových zínů se dá vytknout, že jsou až přehnaně mužskou záležitostí – vydavatel, rozhovory, sloupky, recenze – vše od mužů a o mužích. Proto je skvělé, že po šesti letech vyšlo v Liberci další číslo zinu *Cerelitida*, který vydává tamní „stará“ punková harcovnice Petra. Dlouhá prodleva od minulého čísla je znát ve stáří některých příspěvků, nic jim to ale neubírá na zajímavosti či zábavnosti.

A co najdete uvnitř čísla? Obsah otvírají sloupky, z nichž mě pobavil zejména ten o stanování ve Vietnamu, ostatní se pak věnují poněkud vážnějším tématům. V *Cerelitidě* je asi tisíckrát zmíněn liberecký pivní bar Azyl, místní základna HC/punkové subkultury, která má i vlastní hokejbalový tým Azyl Vosy (viz vtipný report z výjezdu na zimní turnaj v Ústí nad Labem). Kdo chce o klubu vědět víc, ať se začte do vzpomínky na jeho vznik, následného rozhovoru s jeho provozovatelem a ankety s jeho věrnými návštěvníky.

Nechybí samozřejmě recenze nahrávek a zínů, zajímavé rozhovory s kapelami (Mainhof, Scuplp, Occhi di farfalla), reporty z libereckých koncertů ani nějaký ten tour report (turné kapely Alert po Evropě se skvělým popisem navštívených míst a miniturné Empty Hall of Fame).

Sice krátký, avšak zajímavý je rozhovor s výtvarnicí Marou o komiksech a jejich návštěvách squatů v Seattlu, doplněný o několik jejích komiksových prací. Neméně zajímavý je úvod do historie HC/punkové scény v drsném kolumbijském Medellinu. Čtvrtou *Cerelitidu* pak uzavírá lehce hororová povídka Tulák.

100 stran A5, ptejte se na c_ml.hc@email.cz. (-jk-)

Sabaté – městská guerilla ve Španělsku

Kniha líčí bohatý životní příběh španělského anarchisty, který bral boj proti útlaku do všech důsledků a nikdy v něm nepolevil, jakkoli se mohly zdát vyhlídky na úspěch nedobré. Ve svém úsilí nebyl sám. Po vítězství fašistických sil ve Španělské občanské válce pro mnohé anarchisty boj neskončil. Jak jednotlivci, tak organizované partyzánské skupiny napadaly frankistický režim po celou dobu jeho existence. Francisco Sabaté je velkou inspirací. Ne nutně v otázce způsobu boje, který volil, ale zejména z pohledu osobního nasazení, zdravé drзости, neústupnosti a nepodvolení se kompromisům. Antonio Téllez Solá, který byl sám aktivně zapojen do hnutí odporu, vykonal při mapování Sabatéova života a akcí skvělou a obdivuhodnou práci. (124 stran, 100 Kč)

Marikanský masakr

V srpnu 2012 obletěly svět záběry postrílených jihoafrických horníků. Odvážně se postavili nesnesitelnému vykořisťování v platinových dolech, odpovědi jim byly kulky policejních zbraní. Nezaznělo ale, že první střely do dělníků vypálili zkorumpovaní odboroví předáci propojení s vládou a korporacemi. Média nakonec udělala z obětí hlupáky, kteří se postavili s klacky střelným zbraním. Jak to ale bývá, realita je jiná. A když ji odkryjeme, ucítíme prohnulost politických a ekonomických elit. Vedle odhalení pozadí masakru zazní také slova o nutnosti budování protimoci a návrh, jaké kroky je v tomto směru třeba učinit. (48 stran, 45 Kč)

Hranice aktivismu

Na konci 90. let vyšel v anglickém prostředí článek „Vykašlete se na aktivismus“, který tehdy vyvolal v mezinárodním altglobalizačním hnutí značnou pozornost a velké debaty. V první části brožury jsou tři texty zachycující polemiku okolo článku, ve druhé části pak na tuto polemiku volně navazuje text britské skupiny Leeds May Day Group, který se zaměřuje nad antikapitalistickým hnutím přelomu tisíciletí, a článek Massima de Angelis analyzující stav hnutí po protestech v Janově v roce 2002. (56 stran, 48 Kč)

NAKLADATELSTVÍ

ČESKOSLOVENSKÉ ANARCHISTICKÉ FEDERACE

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

40 STRAN
40,-

3/2014 - PLÉNA, FÓRA, ASAMBLEY...

1. máj 2014 / Anarchistický knižní festival / Bosenské jaro / Polsko 1981 / Anarchisté a přímá demokracie / Lekce z demokracie / Squating v Řecku / Anarchismus v podmínkách občanské války / Chomsky: Hnutí Occupy / ...

2/2014 - BAKUNIN 2014

Policie ve službách spekulantů / Ultrapravice v Polsku / Bakuninův odkaz / Anarchismus, postmoderna a poststrukturalismus / Běloruská anarchie / Metadata / Ekonomika pracujících / Zone À Défendre / Burgos - nový symbol vítězství / ...

1/2014 - BUDOUCNOST INTERNETU

Jak jsme nevolili / 17. listopad na Národní / xBASTax / Whistlebloweri / Digitální aktivismus / Černí, bílí, spojme síly / Nový levicový subjekt? / N. Chomsky / Poststrukturalistický anarchista / Rudá kontrarevoluce / Řecko / Kuba / FdA / ...

4/2013 - POVSTÁNÍ NA TAKSIMU

21. srpen / Pouliční protesty a třídní síla / Na šedo natřený Istanbul / Taksimská komuna / Podoba anarchismu v okupované zemi / J. Tesař / MamaTata / Autonomní vzdělávání v Chicagu / VIOME / Play fast or don't / Anarchisté v Detroitu / ...

3/2013 - ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA

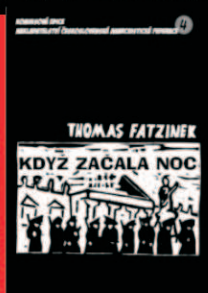
1. máj 2013 / Anarchistický festival knihy / Nakladatelství ČSAF / Recenze / Rozhovory s vydavateli / Rozhovor s V. Tomkem / Franta Choura / Infocafé La Victoria / D. Graeber: Praktický průvodce po nadcházejícím krachu / ProtestFest/ / ...

2/2013 - ETICKÁ SPOTŘEBA

(ročníky 2012, 2011 a 2010 za sníženou cenu 20 Kč)

- sv. 1 - LIKVIDÁTOR 40 stran / 40,-
sv. 2 - ANARCHIX 40 stran / 40,-
sv. 3 - CLASS WAR COMIX 40 stran / 40,-
sv. 4 - KDYŽ ZAČALA NOC 64 stran / 58,-

KOMIKSOVÁ EDICE

BROŽURY A KNIHY

OKUPAČNÍ KUCHAŘKA

60 stran / 20,-

HRANICE AKTIVISMU

56 stran / 48,-

COMUNISMO LIBERTARIO

56 stran / 48,-

SABATÉ

124 stran / 100,-

MARIKANSKÝ MASAKR

48 stran / 45,-

PŘÍBĚHY VĚZNĚNÝCH ANARCHISTŮ

48 stran / 40,-

JEDU DO MAGADANU

120 stran / 100,-

ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990-2013

284 stran / 200,-

ČTENÍ OD DĚTÍ KLÍČENÍ

40 stran A4
celobarevné
60,-

Aktuální přehled o všech vydaných publikacích a dalších materiálech, stejně jako seznam distribučních míst naleznete na webové stránce

NAKLADATELSTVI.CSAF.CZ